

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İbrahim Alper GEDİK

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN SERBEST ZAMAN FAALİYET DOYUMU İLE OKUL
BAĞLILIĞI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Turizm İşletmeciliği Ana Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2018

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İbrahim Alper GEDİK

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN SERBEST ZAMAN FAALİYET DOYUMU İLE OKUL
BAĞLILIĞI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Danışman

Doç. Dr. Ebru İÇİGEN

Turizm İşletmeciliği Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2018

Akdeniz Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

İbrahim Alper GEDİK'in bu çalışması, jürimiz tarafından Turizm İşletmeciliği Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. Cem Oktay GÜZELLER (İmza)

Üye (Danışmanı) : Doç. Dr. Ebru İÇİGEN (İmza)

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Mustafa YILDIRIM (İmza)

Tez Başlığı: Üniversite Öğrencilerinin Serbest Zaman Faaliyet Doyumu ile Okul Bağlılığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Onay: Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Tez Savunma Tarihi : 04/07/2018

Mezuniyet Tarihi : 19/07/2018

(İmza)
Prof. Dr. İhsan BULUT
Müdür

AKADEMİK BEYAN

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Üniversite Öğrencilerinin Serbest Zaman Faaliyet Doyumu ile Okul Bağlılığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” adlı bu çalışmanın, akademik kural ve etik değerlere uygun bir biçimde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım bütün eserlerin kaynakçada gösterildiğini ve çalışma içerisinde bu eserlere atıf yapıldığını belirtir; bunu şerefimle doğrularım.

İmza

İbrahim Alper GEDİK

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU
BEYAN BELGESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
Adı-Soyadı	İbrahim Alper GEDİK
Öğrenci Numarası	20118510120
Enstitü Ana Bilim Dalı	Turizm İşletmeciliği
Programı	Tezli Yüksek Lisans
Programın Türü	(X) Tezli Yüksek Lisans () Doktora () Tezsiz Yüksek Lisans
Danışmanının Unvanı, Adı-Soyadı	Doç. Dr. Ebru İÇİGEN
Tez Başlığı	Üniversite Öğrencilerinin Serbest Zaman Faaliyet Doyumu ile Okul Bağlılığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi
Turnitin Ödev Numarası	981642881

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmasının a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana Bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 108 sayfalık kısmına ilişkin olarak, 10/07/2018 tarihinde tarafımdan Turnitin adlı intihal tespit programından Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nda belirlenen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan ve ekte sunulan rapora göre, tezin/dönem projesinin benzerlik oranı;

alıntılar hariç % 15

alıntılar dahil % 18 'dir.

Danışman tarafından uygun olan seçenek işaretlenmelidir:

(x) Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşmıyor ise;

Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu'nun doğruluğunu onaylarım.

() Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşıyor, ancak tez/dönem projesi danışmanı intihal yapılmadığı kanısında ise;

Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu'nun doğruluğunu onaylar ve Uygulama Esasları'nda öngörülen yüzdelik sınırlarının aşılmasına karşın, aşağıda belirtilen gerekçe ile intihal yapılmadığı kanısında olduğumu beyan ederim.

Gerekçe:

Benzerlik taraması yukarıda verilen ölçütlerin ışığı altında tarafımca yapılmıştır. İlgili tezin orijinallik raporunun uygun olduğunu beyan ederim.

10/07/2018
(imzası)

Danışmanın Unvanı-Adı-Soyadı
Doç.Dr. Ebru İÇİGEN

İÇİNDEKİLER

ŞEKİLLER LİSTESİ	iii
TABLOLAR LİSTESİ	iv
KISALTMALAR LİSTESİ	v
ÖZET	vi
SUMMARY	vii
ÖNSÖZ	viii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ZAMAN, SERBEST ZAMAN ve REKREASYON

1.1. Zaman Kavramı	3
1.2. Zaman Yönetimi	5
1.2.1. Zaman Yönetiminin Tanımı ve Önemi	6
1.2.2. Zamanı Etkin Kullanma Yöntemleri	7
1.3. Serbest Zaman Kavramı	10
1.3.1. Serbest Zamanın Tarihsel Gelişimi	13
1.3.2. Serbest Zaman Yaklaşımları	17
1.3.3. Serbest Zaman Etkinlikleri	19
1.4. Rekreasyon Kavramı	24
1.4.1. Rekreasyonun Gelişim Süreci	28
1.4.2. Rekreasyonun Özellikleri	29
1.4.3. Rekreasyona Duyulan İhtiyacın Nedenleri	30
1.4.4. Rekreasyon Faaliyetlerinin Sınıflandırılması ve Rekreasyon Çeşitleri	32

İKİNCİ BÖLÜM

OKUL BAĞLILIĞI

2.1. Okul Bağlılığı Kavramı ve Önemi	35
2.2. Okula Bağlılık Çeşitleri	37
2.2.1. Davranışsal Bağlılık	37
2.2.2. Bilişsel Bağlılık	37
2.2.3. Duyuşsal Bağlılık	39
2.3. Okul Bağlılığı ile İlgili Faktörler	40
2.3.1. Okul Bağlılığını Etkileyen Faktörler	40
2.3.2. Okul Bağlılığından Etkilenen Faktörler	43
2.4. Okul Bağlılığı ile İlgili Araştırmalar	43
2.5. Üniversite Bağlılığı ile İlgili Araştırmalar	49

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN SERBEST ZAMAN FAALİYET DOYUMU İLE OKUL BAĞLILIĞI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi	55
3.2. Araştırma Deseni	55
3.3. Veri Toplama Aracı	56
3.4. Araştırma Verilerinin Analizi	56
3.5. Çalışma Grubu	58
3.6. Boyutlar Arasındaki İlişkinin Kanonik Korelasyon İle Analizi	60
3.7. Bulgular	61
SONUÇ	69
KAYNAKÇA	74
EK 1-Anket Formu	94
EK 2-Anket İzin Formu	96
ÖZGEÇMİŞ	97

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.1 Zaman Planlamasının Uygulanmasında Başarılı Olmak İçin Dikkat Edilecek Hususlar..	9
Şekil 1.2 Zamanı Sınıflandıran Faktörler.....	12
Şekil 1.3 Serbest Zaman Yaklaşımlar.....	18
Şekil 1.4 Serbest Zaman Sınıflandırması.....	20
Şekil 1.5 Sürelerine Göre Serbest Zamanın Sınıflandırılması.....	23
Şekil 3.1 Normallik Testi Grafikleri.....	59
Şekil 3.2 Korelasyon Analizi Genel Şema.....	62
Şekil 3.3 X ve Y Değişken Setlerine İlişkin Saçılım Grafiği.....	67
Şekil 3.4 U1 ve V1 Kanonik Değişken Çifti İçin Saçılım Grafiği.....	68

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1.1 Yaşam Etkinliklerine Harcanan Zaman.....	22
Tablo 1.2 Rekreasyona Duyulan İhtiyacın Nedenleri.....	31
Tablo 1.3 Rekreasyon Etkinlik Alanlarını Detaylandırarak Gruplandırılması.....	32
Tablo 2.1 Okul Bağlılığı ile İlgili Yazın Taraması.....	45
Tablo 2.2 Üniversite Bağlılığı ile İlgili Yazın Taraması.....	51
Tablo 3.1 Normallik Testi.....	58
Tablo 3.2 Elde Edilen Temel Bilgiler.....	60
Tablo 3.3 Çalışma Kapsamında Kullanılan Değişkenler.....	61
Tablo 3.4 Modele İlişkin Anlamlılık Testi ve Özet Bilgiler.....	63
Tablo 3.5 Modele İlişkin Öz değerler ve Kanonik Korelasyon Değerleri.....	64
Tablo 3.6 Kanonik fonksiyonlara İlişkin Betimleyici İstatistikler.....	64
Tablo 3.7 Bağımsız Değişken Setindeki İlişkiler.....	65
Tablo 3.8 Bağımlı Değişken Setindeki İlişkiler.....	65
Tablo 3.9 X ve Y Değişken Setleri Arasındaki İlişkiler.....	66
Tablo 3.10 Orijinal Değişkenler İle Kanonik Değişkenler Arasındaki İlişkiler.....	68

KISALTMALAR LİSTESİ

SZDÖ	:Serbest Zaman Doyum Ölçeği
TDK	:Türk Dil Kurumu
TV	:Televizyon
vd.	:Ve diğerleri
vb.	:Ve benzeri
çev.	:Çeviren, çevirmen
Dr.	:Doktor
yy.	:Yüzyıl
vs.	:Ve saire

ÖZET

Bu çalışmada serbest zaman faaliyetleri ile okul bağlılığına ilişkin kavramsal bilgilere yer verilerek yükseköğretim öğrencilerinin serbest zaman faaliyetlerine ilişkin algıları tespit edilmiş ve bu algıların öğrencilerin okul bağlılıkları ile olan ilişkileri araştırılmıştır. Serbest zaman doyumunun okul bağlılığı ile ilişkisi belirlenmiş ve bu ilişkinin düzeyi hesaplanmıştır. Serbest zaman faaliyetleri ile okul bağlılığının demografik özellikler ile ilişki analizleri yapılmıştır. Çalışmada öncelikle konuyla ilgili araştırma yapılmış sonra Türkçe kaynaklar incelenmiş, yabancı kaynakların çevirileri tamamlanmıştır.

Bu çalışmanın temel amacı, yükseköğretim öğrencilerinin serbest zaman faaliyet doyumlarının okul bağlılığı ile ilişkisini belirleyebilmektir. Bu amaç doğrultusunda üç ana bölüm altında toplanan çalışmanın birinci bölümünde yazın taraması sonucu elde edilen bilgiler ışığında zaman ve serbest zaman kavramının tanımı, özellikleri ve çeşitlerine yer verilmiştir. Yine yazın taramasına dayalı olarak oluşturulan ikinci bölümde ise okul bağlılığı ile ilgili kavramlara yer verilmiştir. Çalışmanın uygulama kısmını oluşturan üçüncü bölümde ise Zonguldak Meslek Yüksekokulunda öğrenim gören önlisans öğrencileri üzerinde gerçekleştirilen araştırma sonuçlarına yer verilmiştir. Yapılan analizler sonucunda öğrencilerin demografik verileri ve katıldıkları serbest zaman faaliyetleri tespit edilmiştir. Ayrıca yapılan kanonik korelasyon analizi sonucunda serbest zaman faaliyet doyumunun okul bağlılığı ile olan ilişkilerine ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Zaman, Rekreasyon, Serbest Zaman Faaliyet Doyumu, Üniversite Bağlılığı.

SUMMARY
AN AN EXAMINATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN UNIVERSITY
STUDENTS' SATISFACTION OF THE LEISURE TIME ACTIVITY AND SCHOOL
ENGAGEMENT

In this study, the university students' perceptions of leisure time activities have been identified by including some conceptual information about leisure time activities and school engagement. This research investigated how these perceptions affect school engagement of the students. The relationship between leisure time satisfaction and school engagement has been determined and the level of this relationship has been scaled. Analyses of the relationship between leisure time activities and democratic characteristics of school engagement have been carried out. In the study, primarily an investigation about the subject has been made, then Turkish sources have been examined and the translations of foreign sources have been completed.

The fundamental aim of this study was to determine the effect of leisure time activity satisfaction on school engagement of university students. The study consists of three main sections for this aim. The first section of the study includes the descriptions, the properties, and the types of the concept of time and leisure time which is based on a review of relevant literature. The second section of the study which is also based on literature review includes the concepts related to school engagement. The third section of the study which constitutes the application part includes the results of the questionnaires which have been administered to university students at Zonguldak Vocational School. The results of data analyses yielded information on the demographics of the students and the leisure time activities they participated in have been determined. In addition, as a result of the analysis of the canonical correlation, it is concluded that the leisure time activity satisfaction affects school engagement.

Keywords: Time, Recreation, Leisure Time Activity Satisfaction, University Engagement.

ÖNSÖZ

Destegini hiçbir zaman benden esirgemeyen ve tezimin her aşamasında engin bilgilerinden faydalandığım, istediğim her zaman ulaşabildiğim danışmanım Doç. Dr. Ebru İÇİGEN’e teşekkürlerimi sunarım.

İstatistik alanındaki büyük yardımlarından dolayı mesai arkadaşım, dostum Öğr. Gör. Hasan Tezcan UYSAL’a, çalışmamızın ortaya çıkmasında yardımcı olan Zonguldak Meslek Yüksekokulu öğrencilerine teşekkür ederim.

Tezini kendi tezi gibi sahiplenerek hazırlanmasında bilgi ve tecrübesiyle katkıda bulunan mesai arkadaşlarım, dostlarım Öğr. Gör. Umut DÖKEL ve Öğr. Gör. Fatih ERDOĞAN’a en içten teşekkürlerimi sunarım.

Pozitif enerjisi ile motivasyonumu yükselten, güler yüzlü sevgili eşim, oğlumun annesi, hayat arkadaşım Sündüs GEDİK’e, “Babam tez yazıyor onu rahatsız etmeyelim anne” diyen anlayışlı canım oğlum Cahit Çağan GEDİK’e teşekkürü bir borç bilirim.

İbrahim Alper GEDİK
Antalya, 2018

GİRİŞ

Zaman, soyut bir kavramdır. Sanayileşme ile birlikte zaman kavramı yeni bir açılım kazanarak “çalışma dışı zaman” anlayışı, insanların azru ettikleri gibi değerlendirebilecekleri “informal alan” olarak ortaya çıkmıştır. Bu alan, yazında “boş zaman”, “serbest zaman” veya “özgür zaman” olarak ifade edilmektedir. Bireyler çeşitli boş zaman etkinliklerine katılarak ilgi, istek ve ihtiyaçlarının karşılanması sonucu tatmin olmaktadır. Bireyin yaşam kalitesinin, fizyolojisinin ve psikolojisinin sağlıklı olması ve mutluluğunda önemli bir unsur olan serbest zaman etkinlikleri insanların doyuma ulaşmasını sağlamaktadır. Serbest zaman kavramının değerli olmasının nedenlerinden birisi de, bu zaman dilimi içerisinde yapılan aktivitelerin kapsamlı ve bireye katkı sağlanmasından kaynaklanmaktadır. Çünkü serbest zaman aktivitelerine katılım sağlayan kişilerde eğlenme, dinlenme, rahatlama vb. birçok yönden kişisel haz veya doyum sağlanmaktadır. Serbest zaman aktivitelerine katılan bireyler güçlü, karakterli ve iradeli kişiliklere sahip olacaktır.

Serbest zaman faaliyetlerinin eğlence ve dinlenme fonksiyonlarının yanında toplumsal değişimi destekleyen eğitim fonksiyonu da önemli hale gelmiştir. Serbest zaman aktiviteleri üniversitelerde Eğitimin amaçlarını gerçekleştirmek, öğrencilerin sosyal gelişimi, toplumsal statü kazanması ve kültürler arası aktarım ile farklı kültürlerin birbirleriyle kaynaşması için ihtiyaç arz etmektedir (Karataş, 2006). Günlük zamanlarının çoğunu birarada geçiren üniversite öğrencileri; aynı toplumun bireyleri olmalarına karşın; içinde yaşadıkları fiziki çevre özelliklerine, aldıkları eğitime, üretime katılıp katılmayışlarına, ailelerinin sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik yapılarına göre farklı alt kültür donanımlarına sahiptir. Bu farklılık, gençler ve üniversite öğrencilerinin boş zaman değerlendirme ile ilgili tutum ve davranışlarına yansımaktadır (Aslan, 2000).

Öğrencilerin, aldıkları eğitimle mesleklerine de hazırlarlandıkları düşünüldüğünde; üniversitelerin meslek yüksekokulları ön plana çıkmaktadır. Öğrencilerin meslek eğitimi için eğitim-öğretim alacakları kurumlara karşı olan bağlılıkları önem arz etmektedir.. Eğer öğrenciler kayıtlı oldukları okula bağlılık duyarsa başarıya ulaşacaktır. Bu durumun mümkün olabilmesi için öğrencilerin serbest zaman faaliyetlerinden doyum sağlamaları gerekmektedir. Doyum okula bağlılık için bir ön koşul sayılabilmektedir. Literatürde üniversite öğrencilerinin serbest zaman faaliyet doyumlarının okul bağlılığı ile ilişkini ortaya koyan bir çalışma daha önce yapılmamıştır. Bu çalışmadan elde edilecek bulgularla; üniversite öğrencilerinin serbest zaman faaliyetlerine daha etkin katılmalarıyla doyum sağlanabileceği, doyum yaşayan öğrencilerinde öğrenim gördüğü üniversiteye bağlılığın artacağı öngörülmektedir.

Bu çalışmanın amacı, Bülent Ecevit Üniversitesi Zonguldak Meslek Yüksekokulunda öğrenim gören üniversite öğrencilerinin serbest zaman faaliyet doyumlarının okul bağlılıkları arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırmamızda ilişkisel tarama modeli uygulanmıştır. Bu modeli seçmemizdeki gerekçe, yükseköğrenim aşamasında olan öğrencilerin serbest zaman faaliyet doyumları ile okul bağlılığı alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkilerin varlığının belirlemektir.

Bu amaç doğrultusunda üç ana bölüm altında toplanan çalışmanın birinci ve ikinci bölümünde yazın taraması sonucu elde edilen bilgilere yer verilmiştir. Birinci bölümde, zaman, serbest zaman, rekreasyon kavramının tanımı, özellikleri ve çeşitleri ile ilgili bilgiler yer almaktadır. Çalışmanın ikinci bölümünde okul bağlılığı ile ilgili kavramlara, okula bağlılık çeşitlerine ve okulu bağlılığı ile ilgili faktörlere yer verilmiştir. Çalışmanın uygulama kısmını oluşturan üçüncü bölümde ise Zonguldak Meslek Yüksekokulunda öğrenim gören ön lisans öğrencileri üzerinde gerçekleştirilen anket uygulamasının sonuçlarına yer verilmiştir. Yapılan analizler sonucunda öğrencilerin demografik verileri ve katıldıkları serbest zaman faaliyetleri tespit edilmiştir. Yükseköğrenim aşamasında öğrenim gören öğrencilerin serbest zaman faaliyet doyumları ile okul bağlılıkları ve bu iki ölçeğin alt boyutları arasındaki ilişkilerin ortaya konması için kanonik korelasyon analizinden faydalanılmıştır. Kanonik korelasyon analizi sonucunda serbest zaman faaliyet doymu ile okul bağlılığı arasında ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Sonuç kısmında, elde edilen bulgular yorumlanmıştır. Gelecekte yapılacak çalışmalar için öneriler sunulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

ZAMAN, SERBEST ZAMAN ve REKREASYON

Bu bölümde zaman, serbest zaman ve rekreasyon kavramları hakkındaki kaynaklar incelenmiştir. Bu kavramlar arasındaki ilişkilere değinilmiştir.

1.1. Zaman Kavramı

Zaman, yaşam içerisinde çok önemli bir yere sahip olan kavramdır. Çünkü insan yaşamını zaman kavramını dikkate alarak şekillendirebilmektedir. Zaman kavramı, insanların kendilerini planlamak, mevcut hayatlarını organize etmek veya organize edilen planlara dâhil olmak anlamında kullanılan, hayatımızdaki en büyük öneme sahip kavramdır (Mirzeoğlu, 2003). Bu konu ile ilgili yazın incelendiğinde zamanın farklı açılardan ele alan tanımlarına ulaşılmıştır. “Türk Dil Kurumu” (TDK), zaman kavramını bir işin, bir oluşun içinde geçtiği, geçeceği ya da geçmekte olduğu zaman, süre veya vakit olarak tanımlamaktadır (TDK, 2012). Zamanı hareket ve oluş çerçevesi içinde ele alan bir diğer tanıma göre zaman, hareket ve oluşu çevreleyen, varoluşun içinde meydana geldiği kozmik süreçtir (Demir ve Acar, 2005: 445). Bu doğrultuda Çil (2011) zamanı, geçmişin, şimdinin ve geleceğin içindeki yaşantılara ve bu yaşantıların bilincine dayanan ve bir an'a göre ölçülebilen soyut bir kavram olarak değerlendiren, Cüceloğlu (1996), zamanı somut ve soyut yönlerini ele alarak tanımlamıştır. Buna göre, somut yönü (kronos) birbirini takip eden saniye, dakika, saat, gün, ay ve yıllardan oluşurken soyut yönü (kairos) içeriği, ortaya çıkaran düşünce ve duyguların kalitesi olarak ifade etmiştir. “Alaylıoğlu ve Oğuzhan” (1968) zaman kavramını, “olayların birbirini izlemesine bakarak zihinde oluşturulan ve yine olayların içinde sürünüp gideceği düşünülen, başı ila sonu belli olmayan bir kavram” olarak tanımlamıştır. Benzer şekilde Addington (1993) zamanın insanların sonsuzluk ölçüsü bulunduğunu ve şimdiki zamana kadar zamanla ilgili doğal kabul edilen her şeyin, insan düşüncesinin ürünü ve izafi olduğunu vurgulayan şekilde tanımlamıştır (Karaküçük, 2005). Bozkurt (2005), zamanı bir filme benzer şekilde sürekli akıp giden, ne olduğunu tam olarak bilinmeyen, sorgulayamayan, sorulsa bile pek kavranamayan ve belirli aralıklarla ifade edilen (saat, gün, yıl gibi) soyut bir kavram olarak değerlendirmiştir. Bir diğer zaman tanımlaması objektif ve subjektif temelde yapılmıştır. Dünyanın neresine gidilse gidilsin kişinin saati bozuk olmazsa zaman aynı hız içinde akıp gitmektedir. Bir başka ifade ile objektif zaman her insan için aynı hızda akmaktadır ve herkesin eşit anlamda sahip olduğu belki de yegâne kaynak olarak görülebilmektedir. Subjektif zamansa içerisinde bulunulan ortamın özellikleri, önemi, moral değerler üzerindeki

etkisi gibi koşullara bağlı olarak hissedilen, algılanan ve yaşanan zaman olarak tanımlanabilmektedir (İğdeler, 2001: 94; Akatay, 2003: 284).

Zamanı kaynak temelinde ele alan tanımlar incelendiğinde, Jones (2000) zamanı; tekrar yerine konulamayacak değerli bir kaynak olarak tanımlarken benzer şekilde, Lee ve Smith'e (1995) önemli bir kaynak olan zamanın yaklaşımı ve onukullanma biçimiyle başarı veya başarısızlık arasındaki yönü belirleyerek sağlıklı veya gergin biri olmayı sağlayan bir etmen olduğu üzerinde durmuştur. Sabuncuoğlu ve Tüz'de (1996) zamanı hayattaki en acımasız ve en katı element olarak nitelendirmiştir. Maitland (1998) ise, zamanın sınırlı ve geçici bir kaynak olduğunu ve bu nedenle zamanı verimli bir kaynak olarak kullanmanın zorluğunu vurgulamıştır. Scoot (1995: 9) zamanı, günde 24 saat ve her haftada 7 gün olan herkes için demokratik bir şekilde paylaşılan bir kaynak olarak tanımlamıştır.

Zaman kavramının soyut yönü zamanın tanımlanmasını güç hale getirmektedir. Bu bağlamda zaman kavramının daha anlaşılır olması için zaman kavramının özellikleri de farklı yazarlar tarafından, zamanın bütün insanlığa adaletli olarak dağıtımı, herkesin elinde eşit miktarda bulunması ve kullanabileceği zaman miktarının aynı olması, para gibi toplanamaması, hammadde gibi depolanamaması ve istemli ya da istemsiz tüketiminin olması şeklinde sıralanmaktadır. (Ekici, 1997; Özmaden, 1997; Filiz ve Özçalıkuşu, 2001). Bu özelliklerin yanı sıra Heidegger (1996), zamanın yönünün tek olduğunu ve çevrilemez bir yapısı bulunduğunu ve her olup biten şeyin sonsuz gelecek zamandan geri getirilemez ve geçmiş zamana akmakta olduğu özelliğini vurgulamıştır. Dolayısıyla hayat, zaman içinde akmakta ve bu yüzden zaman hayat olarak görülmektedir. Geri döndürülememekte ve de hiçbir şeyin onun yerini tutamamaktadır. Zamanı boşa harcamak ise hayatı boşa harcamaktır. Zamanı değerlendirip, iyi kullanabilmek ise hayatı iyi değerlendirmek, yaşam kalitesini arttırmak anlamlarını taşımaktadır (Tutar, 2011: 17; Sabuncuoğlu, vd. 2010: 5). Zaman, insanların kendilerini, planlamak, hayatlarını organize etmek veya önceden organize edilen çeşitli planlara uyumsağlamak için kullanılan, insan hayatındaki en önemli kavram olarak ortaya çıkmaktadır (Özbey ve Çelebi, 2003: 230). Bu doğrultuda, zaman asırlar boyunca insan yaşamının önemli bir sorunsalı olduğu ifade edilebilir (Doğan, 2002: 364). İnsan gelişimi ve başarısında çalıştığı alan farketmeksizin zaman anlayışının rolü önemlidir. Zaman, bireyler için olduğu kadar toplumlar için de benzer şekilde gelişim göstermiştir. Çalışma hayatını, birbirleriyle olan sosyal ilişkilerini, eğlence ve dinlenme alışkanlıklarını bu anlayış içerisinde düzenleyen farklı toplumlar, diğer toplumlara göre daha gelişmiştir (Karaküçük, 2001).

Günümüzde yokluğundan en çok şikâyet edilen konuların en üstünde zaman ve para gelmektedir. Para, insanlar tarafından belki bulunabilmekte fakat geçen zamanın hiçbir

şekilde geri dönüşü mümkün olamadığı için zaman insanlar için mutlaka verimli olarak kullanılması gerekmektedir. Çünkü zaman, diğer insanlar tarafından değil, bizzat bireyin kendisi tarafından boşa harcanmakta olduğu gerçeği bulunmaktadır (Özge ve Doğan, 1997: 136). Zamanın boşa harcanmaması ve iyi kullanılması bireylerin zamanlarının farkında olmaları ile sağlanabilir ve bunun için de zamanın sınıflandırılması yardımcı olabilir (Gürbüz, 2006). Zamanın sınıflandırılmasında Jensen'e (1995), birinci olarak var olma zamanı fizyolojik ihtiyaçlar (uyuma, yemek yeme ve kişisel bakım), ikinci olarak işe yapılan işler için harcanan zaman bireyin çalışarak ekonomik bir kazanım elde etmek için yaptığı iş ve üçüncü olarak serbest zaman geriye kalan zaman olarak üç farklı parçadan oluştuğunu belirtmiştir. Benzer bir şekilde Meyer ve Brightbill'in (1969: 456) zamanı, var olmakla ilgili zaman; yemek yeme, uyuma, vücut temizliği, geçimle ilgili zaman; çalışma, serbest zaman; oyun, serbest zaman değerlendirme, dinlenme şeklinde sınıflandırmıştır. Karaküçük (2005) zamanı; temel ihtiyaçlar için ayırdığı zaman (uyku, yemek yeme, temizlik, giyinme vb.), çalışma ve bununla ilişkili etkinlikler ve çeşitli görevler için ayrılan zaman (iş, yolculuk, ödev, öğrenimle geçen zaman vb.), serbest etkinliklerinin ayrılan zaman (spor, eğlence, dinlenme vb.), diğer etkinlikler için ayrılan zaman şeklinde gruplamıştır. Hacıoğlu vd. (2003) ise, zaman tipleri ve kullanılma şekilleri olarak üçe ayırmış; 1- Var olma ile ilgili zaman (biyolojik zaman) Yemek, uyumak, vücut temizliği gibi. 2- Çalışma, iş görme zamanı, çalışarak kullanılır. 3- Serbest zaman Oyun-Dinlenme-Eğlence gibi sınıflandırmıştır. Bir diğer sınıflandırma da çalışma zamanı, çalışmayla ilgili olan etkinliklere ayrılan zaman, hayatı sürdürmeye yönelik etkinliklere ayrılan zaman, serbest zaman başlıklarını kullanılmıştır (Grazia, 1962). Abadan (1961), zamanın sınıflandırılmasında çoğunlukla ölçü birimi olarak, uzaklık, yakınlık, geçmiş ve gelecek anlamlarını da içerdiğini ve “dün”, “bugün”, “yarın” kelimeleri kullanıldığında sınıflandırma içerisinde belirli bir sürenin açıklandığını ifade etmektedir.

1.2. Zaman Yönetimi

Zamanı iyi planlamak ve verimli kullanabilmek insanın başarıya ulaşması ve dengeli yaşayabilmesi için zorunludur. Çünkü zaman, çeşitli tanımlarından da anlaşılacağı üzere saklanamaz, depolanamaz, çoğaltılamaz ve satın alınamaz, ödünç verilmez-alınmaz, kiralanmaz, kullanılarak tüketilir ve bir daha geri gelmez. Bu nedenle, insanların çoğu zamanını nasıl verimli bir şekilde yöneteceği konusunda sıkıntı yaşamaktadır. Bu durum sadece, gündelik hayatlarına ve iş hayatlarına da yansımaktadır. Zamanın verimli yönetimi

için bireyin kendi yaşamını en iyi ve doğru şekilde bilmesi, yönetebilmesi ve planlaması gerekmektedir (Hendry, 2004).

1.2.1. Zaman Yönetiminin Tanımı ve Önemi

Zaman yönetimi, amaçlara ulaşmak için zamanı verimli bir şekilde kullanma çabası olarak tanımlanabilmektedir. Zaman yönetimi, insanların hayatının değerini artıran önemli faktörlerden birisidir (Alay, 2000). İnsanların izafi olarak, algıladıkları zamanın yönetimi için de farklı açıklamalar yapılabilmektedir. İnsanlar, zamana kendisi için ifade ettiği şekilde yorum getirme eğilimindedir. Zaman yönetiminde anlatılmak istenen, mevcut zaman dilimi içinde neler gerçekleştirilebileceğinin planlanması olmaktadır (Erdem ve Kaya, 1998). Bu bağlamda zaman yönetimi; amaç, sorumluluk, zevk ve sosyal yaşantının getirdiği etkinliklerin beraber sürdürülebilecek şekilde planlanmasıdır (Özgen, 2001). Balcı (1990), zaman yönetiminde bireyin sahip olduğu enerji ile etkinlikleri arasında bir uyum olması gerektiğini belirtmektedir. Bu uyumun sağlanması neticesinde bireyin zaman yönetiminde çeşitli olumsuz durumlarla karşılaşmasını önlemekte iken, verimi de en üst seviyeye taşımaktadır.

Zaman iyi kullanılmamakta ve iyi yönetilmiyorsa başarıdan da söz edilememektedir. Zamanı planlayamayan ve doğru kullanamayan insan, böyle bir durumda gerek düşünmeye gerek dinlenmeye de zaman bulamamakta, bu durumsa kişide kaygıya sebep olmaktadır. Bu bağlamda çok çalışmak demek, verimli olmak demek değildir. Çok çalışmayla, olumlu sonuçlar arasında birbiriyle doğrudan bir ilişki bulunmamaktadır. Böyle bir durumda mühim olan kişinin zaman içerisinde kendisini ve dolayısıyla hayatını en doğru biçimde yönetebilmesidir (Efil, 1999).

Zamanı iyi kullanabilmek için, bireyin kendini iyi tanıması gerekmektedir. “Amaç ve öncelikler iyi belirleyip, sadece yapılmak istenen şeylerin yapılması, zamanın iyi kullanılması anlamına gelmektedir (Baltaş ve Baltaş, 1987: 241)”. Zamanını doğru kullanımı günümüz insanı için kaçınılmaz bir gereklilik oluşturmaktadır. Zamanı, alım gücündeki artışa paralel olarak tüketime yansıtan birey, kendi ihtiyacının seçim ve kullanımında, zamanı kullanım verimlilik hesabı yapmadığından, çoğunlukla zamanı gereksiz yere harcamaktadır. Oysaki zamanı harcarken çok büyük israflar içine girildiği çok farklı toplumlarda görülebilmektedir. Zamanın doğru ve iyi kullanılmasına engel olan kişisel, toplumsal ve ekonomik kaynaklı çok farklı faktörlerden söz etmek mümkündür (Karaküçük ve Ekenci, 1995). Zamanı etkili ve verimli kullanabilmek, öncelikli olarak bir eğitim işi olduğu gibi, okulların ve ailenin üzerinde olan önemli bir sorumluluktur. Zamanın hatalı ve verimsiz kullanımından ortaya çıkan sorunlar, kişiyi ve bütün toplumu etkilemekte, bu durum kimi zaman

bedenselhastalıklardan bile daha kötü olabilmektedir. Zamanı iyi kullanabilmek, bireyin kendine, çalışma ve sosyal hayatına, dinlenme ve eğlenmesine, biyolojik ve fizyolojik ihtiyaçlarını karşılamak için ayırdığı zaman birimleri arasında dengeyi doğru bir şekilde kurabilmesine bağlı olmaktadır (Karaküçük, 1999).

1.2.2. Zamanı Etkin Kullanma Yöntemleri

Tasarruf edilemeyen, başka insanlardan alınamayan, kiralanamaya tabi olmayan, toplanamayan, depolanamayan, kullanılan ve kaybedilen zamanı iyi kullanmak gerçek bir planlama ile mümkün olabilmektedir. Planlama, kişinin hayatını düzene sokacak iki büyük sağlamaktadır. Birincisi, bulunulan noktadan ulaşmak istenen noktaya nasıl varılacağını göstermektedir. İkincisi ise, hedeflenen noktaya varabilmek için ihtiyaç duyulan kaynakları tanımlamaktadır (Efil, 1999). Dolayısıyla yapılması gereken, kişilerin sınırlı bir halde sahip olduğu, zamanı yöneterek onu bilinçli kullanmaktır. Bunun yolu ise o zamana kadar sahip olunan, sevilen sevilmeyenlerden, çabuk bitecek olana ve mevcut önem sırasına bakılmaksızın önem vermekten, başka insanların isteklerinin kişinin kendi belirlediklerinin önüne geçmesine izin vermek gibi duygusal seçimlere yenik düşme alışkanlıklarını değiştirmekten geçmektedir (Kılıç, 2011). Bu bağlamda, zamanı iyi kullanan kişi, bilinenin aksine, kendine ait zamanı tek bir konuda yoğunlaştırarak değil, çalışma ve özel yaşamı, bireysel zevkleri gibi çeşitli ve farklı etkinlikler arasında paylaştırabilen kişi olarak ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla zamanı yönetebilen birey, dikkatini kolaylıkla yoğunlaştırabilen, organizasyon yeteneği gelişmiş, hayattan zevk almasını bilen ancak yaşamını tesadüflere teslim etmeyen birey olarak açıklanabilmektedir (Filiz, 1998).

Zaman yönetimi, mevcut sahip olunan zamanı en iyi şekilde kullanarak, sınırlı olan zaman dilimine daha çok iş ve etkinlik sığdırabilmektir. Zaman yönetimi, zamana yönelik israfı ortadan kaldırarak, kişinin denetimi dışında devam eden zamanı daha dolu ve anlamlı yaşayabilmektir (Özkan, 2001: 12).

Zamanın yönetimi kişi, örgüt ve içinde bulunulan konuma göre değişmektedir. Bir sınıflama yapılması gerekirse; kişisel zaman yönetimi, iş zamanının yönetimi, yönetsel zamanın yönetimi ve örgütsel zamanın yönetimidir. Bireyin sahip olduğu zaman her bireyin eşit olarak sahip olduğu ve işletme içi veya dışında kendiyle ilgili gerçekleştirdiği eylemler için harcadığı zamanken, iş zamanı; örgüt amaçları doğrultusunda ve yönetsel faaliyetler dışındaki işlevleri yaparken oluşan zaman ortamıdır (Usta, 2001: 78).

Zamanı kullanım şekline göre üç ana grupta incelemek mümkündür;

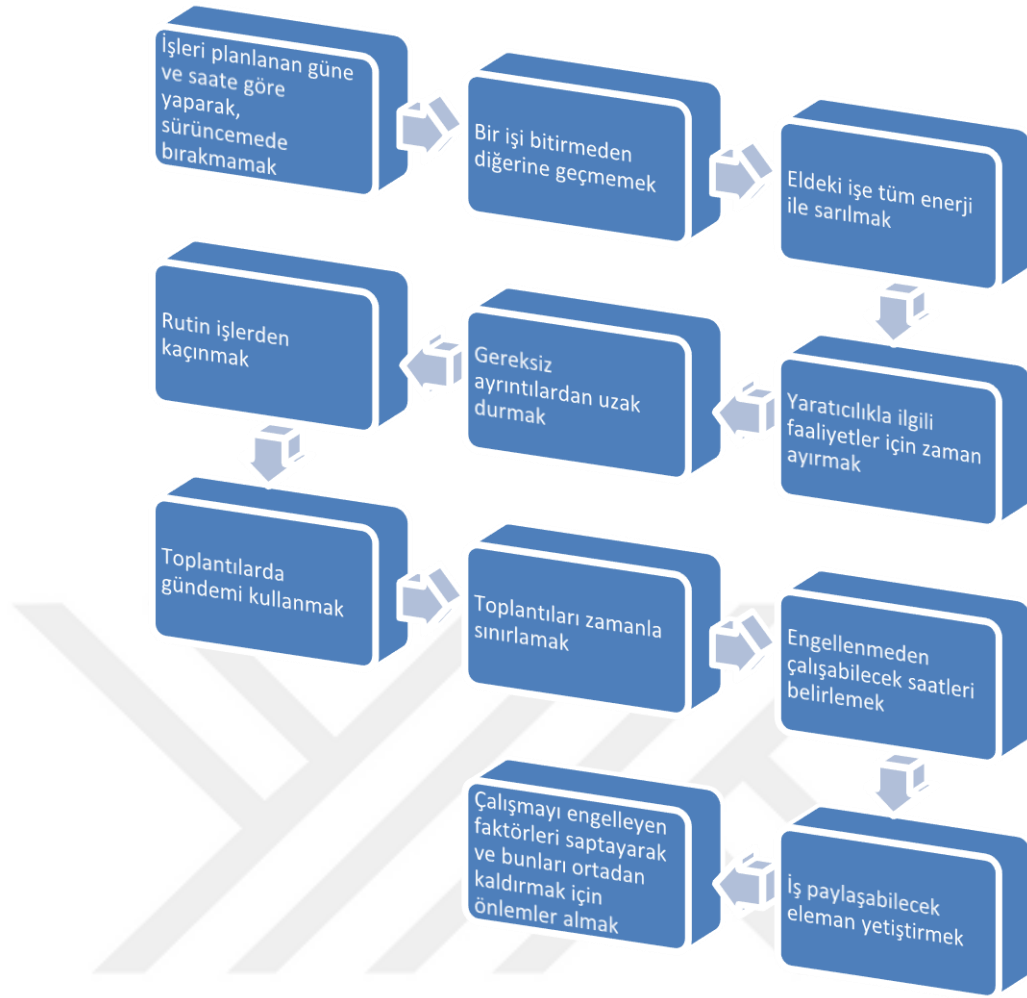
Çalışma Zamanı: İnsanlar da biyolojik bir varlık olup, hayatları süresince fiziksel çevresi ile ilişkili içinde bulunmaktadır. Bu ilişkiyle birlikte insanlar ilk çağlardan itibaren temel fiziksel çevre unsurlarıyla bir denge içinde olarak tüm bunlardan yararlandığı ölçüde mutlu, sağlıklı ve huzurlu olabilmişlerdir (Aslan, 1994: 22). Bu bağlamda kişiler hayatını idame ettirmek için kazanç sağlama amacına yönelik işler, fazla mesai, ek ya da ikinci işler için kullanılan zamana çalışma zamanı denilmektedir. Bu zamana iş zamanı da denebilmektedir. Ama esas iş için harcanan süreyi kapsadığı gibi işe ulaşım, ön hazırlık ya da geri bildirim gibi sürelerde iş zamanının içinde yer almaktadır.

Çalışma Dışı Zaman: Çalışma ile çalışma dışı yaşam alanları arasındaki ilişkinin niteliği konusunda, özellikle 1980'lerden sonra artan bir ilgi odağı gözlenmektedir. Bu iki yaşam alanı arasındaki ilişkilerin araştırılmasına, bir yandan çalışan kadınların sayısal artışı nedeniyle, diğer yandan erkeğin mesleği ya da yaptığı işin aile rollerine etkisini belirleme arzusuyla ilgi duyulduğu görülmüştür (Parker, vd. 1972; Marshall, vd. 1999; Swanson, 1998).

Yaşamı sürdürmeye yönelik zorunlu etkinlikler için kullanılan zamandır. Kısaca vücut bakımı, temizlik, yeme, içme, uyuma, dinlenme gibi zorunluluk arz eden ihtiyaçlar için kullanılan zamandır. Çalışma dışı zaman da kendi içinde Fizyolojik gereksinimler ve Çalışma dışı zorunluluklar iki ayrı gruba ayrılabilir (Yılmaz, 2002).

Serbest (Boş) Zaman: İnsanın yukarıda saydığımız zorunlu ihtiyaçlarını yerine getirdiği zaman haricinde kendisine kalan ve kendi isteği ile değerlendirdiği zaman olarak tanımlanabilen zaman dilimidir.

Zaman yönetimi, yönetim bünyesinde ve içerisinde bulunan, rasyonellik, düzen, verimlilik ve etkinlik ile belirli bir zaman diliminde iş ve buna bağlı olarak her tür faaliyetin etkin bir biçimde yönetimidir. Zaman yönetimi, rasyonel olarak hareket etmenin sonucunda ortaya çıkmaktadır. Mevcut eylemler yerine getirilirken yararlanılan kaynaklardan birisi ise zamandır. Zaman kaynağının verimli ve etkin kullanılmasını sağlayacak bireyler ve yöneticilerdir (Sabuncuoğlu ve Tüz, 1996). Zaman yönetiminde ana hedef, kişinin kendisini ve işlerini yaşadığı zaman içinde istenen seviyede planlamasıdır. Bu bağlamda zamanın planlanması, en olumlu ve düzgün biçimde kullanılması farklı sorunları engellemektedir. Zaman planlama hususunda başarılı olmak için dikkat edilecek hususlar Şekil 1.1'de yer almaktadır (Türkel, 1999: 283);

Şekil 1.1 Zaman Planlamasının Uygulanmasında Başarılı Olmak İçin Dikkat Edilecek Hususlar

Kaynak: Türkel, 1999.

Şekil 1.1’de görüldüğü üzere planlama yapmak, etkin zaman yönetiminin en önemli unsurlarından biridir. Plana uymak ise plan yapmak kadar önemli bir faktör olup şekildeki akışı tamamlamak gereklidir. Tek bir unsurun zamanı verimli hale dönüştürmesi mümkün olmayacağı için şekildeki akışa göre unsurların tamamına tek tek dikkat edilmesi gerekmektedir (Türkel, 1999).

Günlük faaliyetleri bir önceki günden planlamak, o günkü faaliyetlerin plana uygun olarak yürütülmesine destek olmaktadır. Planlama yapmak zaman bireye çok şey kazandırmaktadır. Yöneticiler ise planlama sayesinde, işlerin daha kısa sürede tamamlanmasına neden olmaktadır. Planlama yapmak, yöneticilerin dikkatini asıl amaç ya da amaçlara yöneltmek işlerin daha sistemli ilerlemesini sağlamaktadır. Planlama yaparak, bu ek olarak alternatif planlara sahip olmanın kişiye, psikolojik olarak yapacağı işe hazırladığı gibi, işiyle ilgili farklı stratejiler geliştirmesine de büyük oranda yardımcı olmaktadır. (İmrek, 2004).

Etkin bir planlamada öncelikli olarak yapılması gereken faaliyet amaçların belirlenmesidir. Amaçlarını net bir şekilde ortaya koyan bir yönetici veya amir faaliyetlerini, amaçlarını elde etme yolunda sürdürerek gereksiz işlere hiçbir şekilde zaman harcamayacaktır. Ayrıca yapılan işlerle, kurum ya da örgüt amaçlarını karşılaştıran yönetici, hedefe yönelik olmayan zaman sorunlarını ortadan kaldırarak, zamanını etkili bir biçimde yürütecektir. Örgütlerde büyük para, emek, zaman kayıplarına sebep olan konuların en önemlisi plansız olmaktır. Bireylerin ve yöneticilerin çoğunluğu, özgürlüklerin kısıtlandığı düşüncesiyle planlamaya olumlu yönde bakmamaktadırlar. Fakat yönetimin işlevleri göz önünde bulundurulduğunda, yönetim mefhumu asıl olarak planlama eylemi ile başlar. Plansız olan bir iş yeni bir iş yükü getirmekte, zamanı boşa harcamaya neden olmaktadır (Can, 2002).

Plansızlık sorunu, yapılan işlerin bireylerce karışmasına, hangi personelin ne ile uğraştığının bilememesine, önceliklerin neler olduğuna dair sorulara ve en önemlisi ise net olarak bir amaç ortaya konulamamasına neden olmaktadır. Yönetimin en önemli işlevlerinden biri olarak sayılan planlama, doğru ve amaca uygun bir biçimde yapılırsa yöneticiye zaman kazandırmaktadır (Rodoplu, 2001).

1.3. Serbest Zaman Kavramı

Serbest zaman kavramı İngilizce’de “leisure” olarak ilgili yazında yer alırken Fransızca’da ise “loisir” kelimesi özgür zaman anlamına gelmektedir. Latince kelimesi izinli olmak veya özgür olmak anlamını içinde barındıran “licere” kelimesinden oluşturulmuştur (Torkildsen, 2005: 46). Türkçe’de ise “serbest zaman” ve “boş zaman” ifadeleri kullanılırken biri, öbürüne tercih edilebilmektedir. Zamanın hiçbir şekilde boş olmayacağı anlamından hareketle kavramın “serbest zaman” ifadesi bir tercih sebebi olarak sunulmaktadır. Gerçekte Farsça bir sözcük olan “serbest”, “başı bağı olmak” anlamına gelmektedir. Bu anlamıyla serbest zaman, çalışma zamanı dışında görünen ayrı bir zamandan çok, programlanmış, düzenlenmiş zamanı ifade etmektedir. Bu bağlamda “serbest zaman” yerine “boş zaman” kavramının kullanılması daha uygun olacağı görüşü de yer almaktadır (Doğan, 2002). Üzerinde uzlaşılmış bir karşılık olmadığı söylenebilmektedir. Bu çalışmada serbest zaman olarak kullanılması tercih edilmiştir.

Karaküçük ve Gürbüz’e (2007) göre; serbest zaman en basit anlamı ile kişinin özgür bir şekilde, dilediği gibi harcayabileceği zaman dilimini ifade etmektedir. Serbest zaman engel ya da zorunluluktan kurtularak seçme hakkına sahip olmak, işten arta kalan zaman ya da yapılması zorunlu bazı sosyal davranışlardan geriye kalan zaman olarak tanımlanabilmektedir. Bir diğer tanımda Hazar (2003) serbest zamanı, insanların sınırlı

yaşam süresinin çalışma (iş), çalışmayla ilgili etkinlikler (işe gidiş, geliş vb.) yaşamı sürdürebilmeleri adına gerekli olan etkinlikler (beslenme, uyuma vb.) ve diğer zorunlu davranışlar dışında kalan bölüm olarak tanımlanmaktadır. Abadan (1961: 3), serbest zamanı, serbest zaman olarak açıklayarak, onu uyumak, yemek, vücut temizliği yapmak, okula gidip gelmek, ders ya da bir işte çalışmak haricindeki vakit ya da kişinin üretime yönelmiş faaliyetleri sırasında ya da onu takip eden gelişmekte olduğu üretim dışında harcayabileceği zaman olarak tanımlamıştır. Tekin (2009) ise serbest zamanı; bireysel doyum için sınırlarını ve yapısını kendimizin belirlediği, bize ait olan bir zaman içinde istediğimizi yapabilme özgürlüğü şeklinde de açıklanmaktadır. Serbest zaman, insanların, çalışma, yeme-içme, uyuma gibi hayati ve yaşam için çok önemli olan gereksinimlerini gidermek üzere geçirdiği zamanların dışında kalan, istekli ve kişisel katılım gösterdikleri eğlenme, dinlenme ve kişisel faaliyetlerin uygulandığı süreçtir. İnsan serbest zamanlarında dinlenme, eğlenme, sosyal olma, kişisel gelişim sağlama, kültürel faaliyetlere katılım gibi etkinliklere kişisel beğeni ve kendi öz tercihleri doğrultusunda katılım sağlamaktadır (Küçüktopuzlu, vd. 2003).

Serbest zaman kavramının tanımlanmasında, üzerinde hem fikir olunan bir tanım yapılamamasına rağmen serbest zamanın nitelik ya da özelliklerini belirleyen noktalar üzerinde daha fazla birleşildiği görülmektedir. Dolayısıyla serbest zaman, zorunlu olmayan eylemlere ayrılan zamandır. Buzamanda kişinin yaptığı herhangi bir faaliyet kendisine ticari kar ya da çıkar sağlamakta ise ya da birey bu faaliyeti zorunlulukla, ideolojik bir amaçla yapıyorsa bu serbest zaman olmamaktadır (Süzer, 2000). Bu nedenle, serbest zaman, doğasında tam bir tanımı oturtmayı zor kılacak derecede öznel olabilmektedir. Serbest zamana dair etkinlik biçimleri, kişinin hayatın süresince yaşa, cinsiyete, eğitim durumuna, statüye, kişilik ve aile yapısına, kendinin bağlı olduğunu hissettiği gruplara, yaşanan çevreye, kendine ayrılan zamana, ekonomik olanaklara, toplumun kültürel oluşumuna, bulunulan yörenin ya da bölgenin örf, adet, gelenek ve göreneklerine ve daha birçok sebebe dayalı olarak çeşitli olduğu görülmektedir. Sahip olunan bu özellikler, “serbest zaman” kavramının kültürel olarak farklı değerler taşıması ve serbest zaman amaçlarının bireysel ve toplumsal olarak değişmesi, farklı ve çok sayıda tanım yapılmasına neden olmakta; bunun yanında serbest zaman değerlendirme biçimlerini de farklılaştırmaktadır (Demir ve Nesrin, 2006: 37; Soyer ve Can, 2003: 104; Kılbaş, 2001: 15).

Serbest zaman kavramı, modern sanayi toplumunun yapısal niteliğini oluşturmaktadır. Toplum tipinin bir ürününü oluşturmuş ve kültürel koşullardan ortaya çıkmıştır. Bu koşullardikkate alınmadan serbest zaman değerlendirilmesi kavramının da gereğince açıklanması zor olmaktadır (Güler, 1978). Aynı zamanda serbest zaman, birçok kişi için hayat

gayesi haline gelmiştir. Çalışma; artık gün sonu, ya da hafta sonu dinlenmesine ya da tatile kavuşmak için kat edilmesi gereken zaman mesafesinden başka bir şey ifade etmeye başlamıştır (Foulquie, 1994: 57).

Serbest zaman, toplumun değer yaratma sürecine katkı olarak tanımlayabileceğimiz çalışmanın dışında kalan zaman, kişinin kullanımına açık tüm zamanın (gün, hafta, ay, yıl) bir parçasıdır (Bulca, 1973: 20). Mevcut sürenin varlığı ve ne yönde kullanıldığı, pek çok farklı faktörlerle etkilenmektedir. Bu faktörlerin tümü arasında bir ilişki bulunmakta, birindeki değişiklik diğerine yansımaktadır. Buradaki faktörler Şekil 1.2’de gösterilmiştir;

Şekil 1.2 Zamanı Sınıflandıran Faktörler

Kaynak: Bulca, 1973

Çoğu zaman işler serbest zaman ya da zorunlu ihtiyaçların karşılanması amacıyla ayrılan zamanlar arasında sorunlar yaşanabilmektedir. Örneğin; evdeki çalışmalar, niteliği çok farklı olabilen çeşitli faaliyetler halinde dikiş dikme, örgü, tamirat, bahçe işleri gibi ortaya çıkmaktadır. Yarı-serbest zaman kavramının içerdiği etkinlikler ise çoğunlukla, etkinliğe katılanın amaçlarına göre, iş ya da serbest zaman değerlendirme kapsamına sokulabilmektedir. Örneğin, bahçe işleriyle ilgilenmek; sebze-meyve yetiştirip satarak gelir elde etmek amacıyla yapılıyorsa iş, zevk için yapılıyorsa o takdirde bir serbest zaman etkinliği olmaktadır. Bahçe bakımı bir zorunluluk taşıdığı için, bu zorunluluk gereği bahçeye bakıyor,

hem de güzellikleri görebiliyorsa bu da bir yarı-serbest zaman olabilmektedir (Dumazedier, 1967).

Görüleceği üzere, bireyin, bir şey yapılması veya yapılmaması arasında serbest bir seçim yapabildiği, bu bağlamda serbestçe seçebildiği, ancak yapılan işin sorumluluğunu da alınabilmesi gerekli davranışlar gösterebilmesi gereken zaman olarak ortaya çıkmaktadır (Shinn, 2004). Günlük uğraşların, iş vb. çalışmaların dışındaki serbest zamanlarda, kişileri hayata bağlayan, dinlendiren, eğlendiren, meşgul eden ya da haz veren olay ve eylemleri yaparak, ruhsal ve bedensel olarak canlılık kazandıkları etkinliklerin bütünü serbest zaman olarak açıklanmaktadır. Herhangi bir ödül ya da maddi kazanç elde etme amacını taşımayan, kişilerin fiziksel ve zihinsel enerjilerini dış faktörlerin baskısıyla olmamakta, kendi istekleri doğrultusunda dışarıya verebilme fırsatı oluşturan, katılımında istek, uygulanmasında haz, sonuçta da doyum sağlanabilecek etkinlikler olarak ortaya çıkmaktadır (Süzer, 2008; Öpözlü, 2006: 69). Kişi için çeşitli ihtiyaçların karşılamak ve yaşamını sağlamak ne derece önemliyse, serbest zaman oluşturmak ve bunu şekilde kullanabilmek de aynı önem derecesine sahiptir (Gülbahçe, 1996). Serbest zaman birçok kültürel ve kamu hizmeti kapsamı içindeki hobiler ve uğraşlar dizisine katılımı kişiliği geliştirmek için serbestçe kullanım hak ve fırsatlarını açıklamaktadır. Aynı zamanda serbest zaman, içinde bulunulan mevcut ruh hali, yaratıcılık ve ruhsal değerlerin bir temeli olarak da kabul edilebilmektedir (Zengin, vd. 2001).

En başta serbest zamanı tanımlarken, konunun kapsamına çalışmadan arta kalan zamanın bütünü mü? (işlik-dışı zaman), yoksa hem çalışmadan hem de diğer yükümlülüklerden (fizyolojik ihtiyaçlar, aile-evle ilgili zorunluluklar ve toplumsal yükümlülükler) arta kalan daha küçük bir zaman diliminin mi gireceği konusu bile başlı başına sübjektif bir tanım ortaya çıkarabilmektedir, çünkü “iş”in nerede bitip “serbest zaman” nerede başladığına ilişkin yargının kendisi de son derece öznel olmaktadır (Parker, 1972: 20).

Bu nedenle Barrett, vd. (1989:1), serbest zamanın en ele avuca sığmayan (intractable) kavramlardan biri olduğunu belirtmektedir. Aynı “zaman” kavramı gibi, kimse bize sormadığında, ne olduğunu biliriz. Ancak ne olduğunu sorduklarında ise, bir yanıt vermekte zorlanırsınız. “Serbest zaman” bu nedenle Barrett'e göre göreceli bir terim olmaktadır.

1.3.1. Serbest Zamanın Tarihsel Gelişimi

En eski uygarlıklardan beri, serbest zaman yüksek statü sahibi insanların bir ayrıcalık özelliği olarak tarif edilmiştir. Oysa serbest zaman ilkel kültürlerde temel ihtiyaçlardan (yeme-içme, barınma, güvenlik vb.) sonra gelen bir ödül, bir kutlama olarak ortaya çıkmıştır

(Torkildsen, 2005: 10). Zamanın ilerlemesi tarım ın gelişmesine, tarımın gelişmesi de insanlar arası mesafenin genişlemesine neden olmuştur. Bu insanlar arası mesafe, bir başka deyişle statü farkı, birbirinden farklı sınıfların oluşmasına neden olmuştur. Bu doğrultuda serbest zaman, yüksek kültür, sosyal kalkınma ve siyasi statü gibi olgularla ilişkilendirilmiştir. Örneğin Mısır, Asur ve Babil kültürleri birçok “serbest zaman” aktivitesine sahiptir. Ancak bu aktiviteler öncelikli olarak üst düzey konumda bulunan insanların aktiviteleridir. Bu üst düzey ise soylular, askerler ve dini liderlerden oluşmaktadır.

Platon ve Aristoteles’in fikri anlamda öncelik ettği Antik Yunan medeniyetlerinde serbest zaman düşüncesi daha da gelişmiştir. Yunan medeniyetinde spor, eğlence ve yarışmalar gibi etkinlikler, serbest zaman ahlakının doğuşuna neden olmuştur. Ancak toplumun tümünün ideal serbest zamanasahip olamayacağı belirtilerek ayrılıklar olduğu da sık sık dile getirilmiştir. Antik Yunan medeniyetlerinde serbest zaman, toplumu biraraya getiren sebep ve de hayatın bir amacı olarak görülmüştür. (Torkildsen, 2005: 11). Antik Yunan’da, devlet eliyle gerçekleştirilmiş stadyumlar, spor salonları, açık hava festivalleri ve tiyatrolar gibi serbest zaman etkinlikleri devletin bu olguya olan bakış açısını göstermektedir. Bu doğrultuda halkın tümünün organizasyonlara amatörlikten profesyonelliğe, kitle izleyiciliğine, ticarileşmeye ve uzman ruhu kazanmaya serbest zaman aktivitelerine katılmaları ve yarışmaları için teşvik edilmesi söz konusuydu. (Torkildsen, 1992: 18). Yunan, Roma, Mısır, İsrail Medeniyetleri içinde sadece Eski Mısır’da serbest zaman aktiviteleri açısından üst sınıflar korunuyordu. Üst sınıflar için etkinlikler son derece doyurucu ve zengin iken alt sınıfların müzik, sanat, tiyatro gibi faaliyetlere katılım oranları yok denecek kadar azdı (Karaküçük, 1997: 23).

Roma İmparatorluğu döneminde gerçekleştirilen askeri başarılar ekonominin güçlenmesine tarım kültüründen sanayi kültürüne geçişi hızlandırmıştır. Güçlü ekonomi ve zenginlik güçlü bir toplumsal yapının da doğmasına katkı sağlamış ve daha fazla serbest zamanı ortaya çıkarmıştır. Serbest zaman, Roma İmparatorluğu için önemli bir yere sahipti. Fakat bu önem, Yunan Uygarlığında olduğu gibi estetik amaçlı değil faydacı bir anlayışla hüküm sürüyordu. Roma Medeniyeti serbest zaman aktivitelerini fiziksel zindelik, savaşlara hazırlık gibi nedenlerle organize etmekteydi. Bu anlayış serbest zamanın asıl hedefine ulaşamamasına, hükümdarların toplumun memnuniyetini ücretsiz yiyecek ve eğlence ile arttırmaçabasıyla sınırlı kalmasına neden olmuştur. Köle sınıfındakiler, müzik, tiyatro ve spor müsabakalarında eğlence amaçlı sonrasında ise kara ve deniz savaşlarında, at arabası yarışlarında ve şiddetgösterilerinde kullanıldı. Bu şiddet gösterileri sonucu müsabakalar için inşa edilen Collesseum, Roma’daki hayatın merkezi olmuştur. Tarihçiler, Roma

İmparatorluğunun çöküşünün nedenlerinden biri olarak da serbest zamanı kullanmayı becerememelerine değinmektedirler (Torkildsen, 2005: 11).

Bilimsel bilginin elde edilmesi yeni keşiflerin ortaya çıkmasına, fabrikaların seri imalat yapmasına ve otomasyon gibi sistemlerin doğmasına ve nihayetinde 18. yüzyılın sonlarına doğru ortaya çıkan I. Sanayi Devrimi çalışmaya büyük önem verilmesine neden olmuştur. Kişisel ve toplumsal verimin çalışmayla sağlanabileceği düşüncesi haftalık 70 saati aşan bir çalışmayı da beraberinde getirmiştir. Serbest zamana bakış açısı bu dönemde çalışan insanın yorgunluğunu atabileceği zaman dilimi olarak görülmüştür. Serbest zamanın eğlenmek ve kişiyi özgür kılmak gibi fonksiyonları, savurganlık ve tembellik olarak görülmüştür (Karaküçük, 2005: 24).

18. yüzyılda Sanayi Devrimi ile birlikte gerçekleşen birçok yenilik, bilgi ve iletişim teknolojilerinin gelişmesinin önünü açmıştır. Bu doğrultuda daha önceleri üretmek, yemek, içmek vb. için insan; hayvan, doğa ve kendisini kullanırken bu zamanlardan sonra ise, insan yaşamı için zaruri ihtiyaçlardan olan gıda maddeleri, insanların evlerine pişirilmeye ya da tüketilmeye hazır bir şekilde ulaşmaktadır. Bu da bize, sanayileşme ve teknolojik gelişmelerin insan yaşamında ne büyük kolaylıklar sağlayarak, bu kolaylıkların serbest zaman kavramını genişlettiğini göstermektedir (Küçüktopuzlu, vd. 2003: 33). Diğer yandan, sanayi devrimi döneminde çalışmaya büyük önem verilmiş ve haftalık 70 saatin üzerinde çalışmaya zaman ayrılmıştır (Abadan, 1961: 12). İşçilerin ve de özellikle çocukların günde 12 saat çok zor koşullar altında çalıştırıldıkları çalışma hayatı, işte bu döneme rastlamaktadır (Lafargue, 1995: 24). Fabrika sistemi içerisinde ise işçiler bir araya getirilmekte ve makinelerin belirlediği bir ritme uygun olarak standart bir tarzda çalışmaları istenmekteydi. Buhar püskürten makineler çok yararlı işler yapmakta, fakat işçiler için bu fabrikalar bir cehennem andırmaktaydı. Sadece sağlıksız çalışma koşulları ve günlük 12 saatlik sabit vardiya çalışma hakim olan düşünce çalışanların serbest zamanlarındaki artışın, onların alkolizme ve pasif ticarileşmiş serbest zaman değerlendirme etkinliklerine yönelebileme kuşkusu bulunmaktaydı. 1930'lu yıllardan sonra ise özellikle işçi örgütlerinin konu ile ilgilenmeleri sonucu, bu düşüncenin değişmeye başladığı ve serbest zaman sorunun bir fırsat ve kültürel gereklilik olarak değerlendirildiği görülmüştür (Craven, 1958: 404).

II. Sanayi Devrimi neticesinde teknoloji, sanayileşme ve mekanikleşen çalışma ortamı, özellikle 1930'lu yıllardan sonra insan hayatındaki iş ve yaşam şartlarını hafifletmiş ve insanlara daha fazla serbest zaman kazanmalarını sağlamıştır. Bu yönüyle serbest zaman kavramı günümüzde çağdaş sanayi toplumunun yapısal bir özelliğini oluşturmaktadır (İlban ve Özcan, 2003: 200).

Serbest zaman kavramının sosyal sınıfla olan ilişkisi, 19. yüzyıl sonlarında Amerikan sosyolog Thorstein Webben'in çalışmalarında ortaya çıkmıştır. Webben, serbest zamanı statüsü yüksek olan insanların yaşantısı olarak kabul etmiştir. Bu doğrultuda çalışan zenginlerin tembel zenginlere saldırdığını ortaya çıkarmıştır. Sanayi Devrimi döneminde ise, daha önce de değindiğimiz gibi çalışmaya önem verilmiş ve işçiler zor koşullar altında ve uzun çalışma saatleri eşliğinde çalıştırılmıştır.

Birinci Dünya Savaşı sonrasında başlayan bir süreçle özellikle İkinci Dünya Savaşı'nın ardından serbest zaman ile boş zaman, başta liberal eğitimciler, felsefeciler ve sosyal bilimciler tarafından ilgi odağı olmuştur. Bu konuya eğitsel bir pencereden yaklaşan yazarlar, serbest zamanın kişinin “bütünlüklü” gelişimine ve toplumsal bütünleşmeye katkısının altını çizmişlerdir. Jacks'e göre serbest zaman, “çalışma hayatı ile baskı altına alınan yaratıcı ve hayal gücüne dayalı becerilerin” kullanılması için bir fırsat sağlamaktadır (Jacks, 1931). Eğitimcilerin tersine Hollandalı tarihçi Huizinga ve Homo (1938) ve Alman felsefecisi Joseph (1985), zaman ya da faaliyet yerine kültürel bir tavır, tutum olarak serbest zamana odaklanmıştır. Huizinga'ya göre oyun ve serbest zaman yeni fikirler, yeni keşifler ve yeni siyasi kurumlar için doğurgan bir temeli temsil etmektedir.

Sosyal bilimciler, serbest zaman ve serbest zamanın modern toplumlardaki rolü ve çalışmayla ilişkisi hakkındaki tartışmaya 1930'larda katılmışlardır. Dolayısıyla zamanın para yapmanın bir aracı olmaktan fazlası olduğu giderek daha fazla anlaşılmıştır. (Özdemir, 2013). Serbest zamanın bağımsız bir olgu olarak belirlenmesinde Lafargue'ın “Tembellik Hakkı” adlı eserinin önemli yeri bulunmaktadır (Aytaç, 2002). Buradaki “Tembellik” sözünün yerine “serbest zaman” sözünü getirilerek Lafargue'ın tembellik hakkında ne anlattığını doğru anlayarak onu aklamak gerekmektedir. Fransız düşünür Paul Lafargue Tembellik Hakkı adlı kitabında; 1883 yılında ortaya attığı, sanayi devriminin ardından bir dönem ağırlaşan çalışma koşullarının iyileştirilmesi gerekliliğini savunan “Tembellik Hakkı”, yani bir diğer ifade ile “Serbest Zaman Hakkı” söylemiyle günümüz insan hakları perspektifine de önemli bir katkıda bulunmuştur. İşçi sınıfının ağır çalışma koşullarını eleştiren ve her bireyin gün içerisinde çalışma zamanı dışında kalan bir zaman diliminde özgürce kullanabileceği serbest zamanının olması gerektiğini savunmuştur (Lafargue, 2013). Bu noktalardan yola çıkarak serbest zamanın bir hak olduğu söylenebilmektedir. Bu bağlamda İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 24. maddesine göre "Her şahsın dinlenmeye, eğlenmeye, bilhassa çalışma müddetinin makul surette tahdidine ve muayyen devrelerde ücretli tatillere hakkı vardır" (Resmi Gazete, 1949).

Günümüzde serbest zaman anlayışındaki gelişim süreci içerisinde serbest zamanın, özellikle gelişmiş ve sanayileşmiş ülkelerle ve kısmen de gelişmekte olan ülkelerde medeniyetin ve gelişmişliğin bir simgesi olarak görülmektedir. Özellikle gelişmiş ülkelerde çalışma saatlerindeki düşüş ve serbest zamanın artışı bunu destekler niteliktedir. Bu durum serbest zamana verilen değerin giderek arttığının bir göstergesidir (Aslan, 1994). Geçmişten günümüze çalışma hayatı insanı yoran, yıpratıcı bir zaman dilimi iken, serbest zaman insanı dinlendiren, tazeleyen bir zaman dilimi olmuştur. Bu durum insanın çalışma hayatı dışında boş zamana da değer vermesine neden olmuştur. Boş zaman aktiviteleri rekreasyon kavramının önemini ortaya koymuş ve insanoğlu bu kavramı her geçen gün daha da geliştirerek zenginleştirmişlerdir (Çınar ve Sanioğlu, 2000).

Kişilerin serbest zamanlarını değerlendirmeleri için bugün çok fazla seçenek sunan hizmet sektörü de oluşmuştur. Verimliliğin artmasıyla birlikte sıkça kullanılmaya başlayan serbest zaman kavramı insanların daha verimli ve pozitif bir hayat sürmesi için bir yol olmuştur. Bu konuyadair yapılan çalışmalarda, serbest zamanın doğru kullanımının artmasının psikolojik olarak sağlıklı ve Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinin en tepesinde yer alan kendini gerçekleştirme hususlarına katkıda bulunduğu ifade edilmektedir. (Balcı, vd. 2003). Daha da önemlisi, sadece sosyal refahtan ziyade, gençler için eğitim kadar oyuna duyulan ihtiyaç ve serbest zamandan keyif almak amaçlanmaktadır. Bu yüzyıl boyunca yerel parklar, eğlence merkezleri, sinemalar ve gösteri sporlarındaki gelişmeler, serbest zaman değerlendirme alışkanlıklarının yenilenmesini sağlamıştır. Günümüzde teknoloji, birçok serbest zaman aktivitesinde devrim yaratmıştır (Güngörmüş, 2007).

1.3.2. Serbest Zaman Yaklaşımları

Serbest zaman ile ilgili yapılan tanımlardan hareketle, zaman tabanlı, tutum tabanlı, kalite tabanlı ve faaliyet tabanlı olmak üzere serbest zaman ile ilgili farklı yaklaşımlar olduğu Şekil 1.3'de görülebilmektedir (Bull, vd. 2003: 38).

Şekil 1.3 Serbest Zaman Yaklaşımları

Kaynak: Bull vd., 2003

Zaman tabanlı yaklaşımda, kazanç sağlanan iş ya da basitçe para kazanılan zaman, işten arta kalan zaman olarak tanımlanmaktadır. Serbest zaman özgür zamandır ve zorunluluklardan arta kalan zamandır. Bu sebeple birey harcanacak zamanın nasıl geçeceği ile ilgili seçim yapmaktadır.

Faaliyet tabanlı yaklaşım serbest zamanı, aile ve sosyal görevler gibi günlük zorunlulukların dışında kalan, mesleki gerekliliklerden uzak seçime dayalı faaliyetler olarak görmektedir.

Tutuma tabanlı yaklaşımda ise serbest zaman; ruhsal ya da fiziksel durum olarak nitelendirilmiştir. Bu yaklaşım serbest zamanı katılım güdüsü rehberliğinde tanımlanmaktadır.

Kalite tabanlı serbest zaman yaklaşımını eğlendirici, dinlendirici boyutuyla sınıflandırılabilir. Yenilenme olgusunun, işe geri dönme noktasında sağladığı kalite anlayışı ile tanımı yapılandırılmaktadır (Bull, vd. 2003: 36).

Parker; serbest zaman konusundaki yaklaşımları üç başlığa ayırmaktadır. Bu yaklaşımların içerisinde ilk olarak yukarıda sözü edilen, konunun zaman boyutuna odaklanan yaklaşımlar gelmektedir. İkinci olarak etkinliğin niteliği ile ilgilenen normatif bir tanım gelmekteyken, üçüncü olarak da bu iki yaklaşımı birleştirmeye çalışan bir diğer bakış açısı göze çarpmaktadır (Parker, 1972: 23).

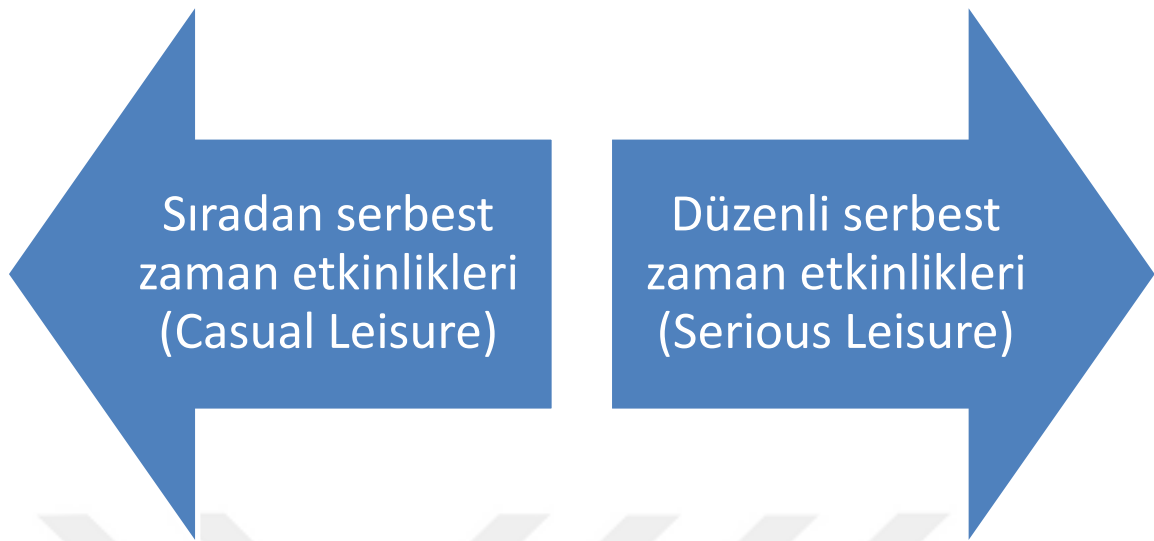
Brightbill (1969) serbest zamanın iki ortak ögesini birleştirmektedir. İlk olarak serbest zaman, işten ve biyolojik gereksinimlerinden arta kalan zaman, ikinci olarak ise; ne yapacağımızı kendimiz seçtiğimiz, özgür bir zamandır. Örneğin sadece arkadaşlarımızdan

oluşan bir futbol takımına katılsak bile, antrenmanlara ve maçlara zamanında gitmek zorundayızdır. Şehir ya da ülke dışına bir grupla birlikte güzel bir tatile gidildiğinde asla başımıza buyruk hareket edemeyiz, o topluluktaki diğer insanların da beklentilerini karşılamak durumundayızdır. Ya da bunun da ötesinde gerçek anlamda arta kalan bir zaman dilimi var mıdır? Herhangi bir zaman diliminde tamamen kendi irademizle ve tek başımıza bir şey yapmaya soyunduğumuzda bile, önümüzdeki günlerde yapmak zorunda olduğumuz şeyler sürekli aklımızı kurcalar. Örneğin akşam evde oturup tek başımıza bir film seyrettiğimiz esnada; ertesi gün işe giderken giyilecek olan gömlek ve pantolonun ütülenmesi gerekliliği, akşam yemeğinden kalan ve mutfakta öylece bizi bekleyen bulaşıklar ya da yatırılmayı bekleyen bir elektrik faturası, canımızı sıkmaya yeter de artmaktadır. Brightbill'in (1969: 456).

Parker'a göre ise Brightbill'in mevcut tanımı, “artakalan” zaman yaklaşımı ile yola çıkarak, sonunda bazen kural koyucu bir unsur da ekleyerek serbest zamanın içerik ve işlevleri açısından pozitif bir tanım getiren, kendisinin ikinci tür olarak belirttiği normatif yaklaşımlara girmektedir (Parker, 1972: 21). Zaman olarak serbest zaman yaklaşımı açık ve basittir. Fakat içinde çeşitli sınırlılıkları da barındırmaktadır. Bireyin serbest zamanında ne kadar özgür olduğu ya da tercihlerini nasıl yaptığı gibi sorular, araştırmacıyı nicelikten çok niteliğin sorgulanmasına yöneltmektedir (Kelly, 1982: 20). Kaplan (1975: 26), serbest zamana ilişkin (1) insancıl model, (2) tedavi edici model, (3) niceliksel model, (4) kurumsal görüş, (5) epistemolojik görüş ve (6) sosyolojik görüş (Kaplan, 1975: 18-19) olmak üzere altı farklı yaklaşım ile incelemiştir. Bu yaklaşımlara göre serbest zaman, kişinin ekonomik olarak serbest zaman rollerine denk düşen ve göreceli olarak kişinin kendisi tarafından belirlenen bir etkinlik-deneyim olmaktadır. Bu, katılımcılar tarafından serbest zaman olarak görülen, hatırlandığında psikolojik olarak memnuniyet verici olan, potansiyel olarak tüm yükümlülük alanlarını kapsayan, kendine has normlar ve kısıtlamalar içeren ve başkalarına hizmet, kişisel gelişim ve rekreasyon için fırsatlar temin eden bir şeydir (Kaplan, 1975: 26).

1.3.3. Serbest Zaman Etkinlikleri

Serbest zamanın yararlarından faydalanabilmek için, bu zamanda ne çeşit etkinliklerin yapıldığı çok önemli olmaktadır. Son zamanlarda serbest zaman etkinliklerinde, nasıl yapıldığı ve sağladığı faydalar açısından bir ayrımın olduğu görünmektedir. Stebbins (1999), Katılımcılara sağlanan değişik deneyimleri baz alarak sıradan serbest zaman etkinlikleri ve düzenli serbest zaman etkinlikler olarak Şekil 1.4’de görüldüğü gibi iki gruba ayırmıştır;

Şekil 1.4 Serbest Zaman Sınıflandırması

Kaynak: Stebbins, 1999

Sıradan serbest zaman etkinlikleri, doğası gereği tatmin edici olmaktadır. “Tadını çıkarmak için çok az özel eğitim gerektiren ya da hiç gerektirmeyen; anında içsel ödüllü, oldukça kısa süreli, sadece zevk için yapılan doyurucu etkinlikler” olarak açıklanabilmektedir. Bu tür zamanın asıl amacı eğlenmek ve zevk almaktır. Sıradan serbest zaman biçimleri çeşitli farklılıklarla doludur: Sıradan serbest zaman etkinliklerinin yanında gezi, gösteri seyretme, piknik yapma ve öğleden sonra şekerleme yapmayı içermektedir. Oyunlar, dinlenme, aktif olmayan eğlence (“TV izleme, kitap okuma, müzik dinleme”), aktif eğlence (“şans oyunları, parti oyunları”), sohbet, yemek, içmek, geziye çıkmak da yer almaktadır. Sıradan serbest zaman etkinlikleri kısa süreli doyumlar sağlarken, bir kariyer sunmamaktadır (Stebbins, 1999). Sıradan serbest zaman etkinlikleri arasında en önemli faktörlerden birini, “eğitici eğlence” etkinlikleri oluşturur. Bu etkinlikler film izleme, televizyon, müzik dinleme, kitaplar ve makaleler okuma gibi kitlesel eğlencelerden kaynaklanır. Katılımcılar bunları yaparken içinde yaşadıkları dünyanın fiziksel ve sosyal maddelerinin farkına varırlar. Kısaca, tek nefeste hem eğitilirler hem de eğlendirilirler (World Leisure Organization, 2001).

Deem (1988: 78), serbest zamanın çoğunlukla bir etkinlik şekli olduğunu, ancak belirli etkinlik türlerinin mutlaka serbest zamana ait olduğunu düşünülmemesi gerektiğini vurgulamaktadır. Örneğin; futbol ya da tenis oynamak, farklı insanlar için farklı şekillerde sınıflandırılabilir: profesyonel bir oyuncu buna “iş” gözüyle bakmaktayken, cumartesi günleri

öğleden sonraları oynayan kişi bunu bir “serbest zaman” etkinliği olarak düşünebilmektedir. Zorunlu okul sporundan hoşlanmayan yaşı küçük bir öğrenci ise bunu bir tür işkence olarak algılayabilmektedir. Bir başka ifadeyle; sıradan serbest zaman etkinlikleri seçim özgürlüğü, yaratıcılık, doyum, eğlence, keyif ve mutluluğu içeren, sağladığı yararlarla insan yaşantılarının özel bir alanına işaret etmektedir. Öğeleri zihinsel, sosyal, sanatsal ve ruhsal olduğu kadar, özünde fiziksel de olan etkinlikleri ya da kapsamlı ifade biçimlerini içermektedir (Sivan ve Ruskin, 2000: 1). Kişi bu uğraşların içinde; dinlenmek, bilgisini geliştirmek, eğlenmek, yeteneklerini geliştirmek ya da mesleki, ailevi ve sosyal sorumluluklarının dışında, toplum yaşamında gönüllü katılımı arttırmak kendi özgür isteklerine yönelebilmektedir. Bu sebeple “serbest zaman etkinliği” çalışma, aile ve sosyal yükümlülüklerin dışındaki etkinlikler olarak değerlendirilebilmektedir (Dumazedier, 1967’den aktaran Veal, 1992: 3). Rekreatyon aktivitelerinin toplumsal yönü de vardır ki eğitimciler, bir ülkede düzenli rekreatif etkinlikler yapan kişilerin artması ile o ülkenin uygar bir ülke olma durumunun bir göstergesi olarak görülmektedir (Aslan, 1994). Düzenli serbest zaman etkinliklerinde ise, hem kişisel hem de sosyal ödülleri sağlamaktadır. Kendine özgü olan, akıcı ya da uygun bir deneyim olasılığı bulunmaktadır. Sıklıkla ekonomik çıkarların göz ardı edildiği bir çevrede oluşmaktadır. Amatör, hobisel ve gönüllü etkinliklerden bazılarıyla ilgilenmek, çok az ya da hiç kazanç sağlamamaktadır ve düzenli bir eğitim almadan öğrenilebilmektedir. Bu etkinlikler arasında amatör olarak yapılan botanik, kuşlar, böcekler vb. alanlar, maliyeti olmayan ya da az bir maliyetle yapılabilecek satranç, doğa faaliyeti vb. etkinlikler düzenli serbest zaman etkinliği sağlayabilmektedir (Stebbins, 1999). Rekreatyonun öğretilebilir olması ve şiddetin engellenmesindeki rolü gençlerin ileriki hayatlarındaki alışkanlıklarının yönlendirilmesi açısından oldukça önemlidir. (Burkeen ve Alston, 2001). Rekreatyonun öğretilebilir olması ve şiddetin engellenmesindeki rolü gençlerin gelecekteki alışkanlıklarının yönlendirilmesi açısından önem taşımaktadır (Burkeen ve Alston, 2001).

Düzenli serbest zaman etkinliklerinin özelliklerinden bir başkası da; “Kendini gerçekleştirme, Öz zenginleşme, Kendini ifade etme, Yenilenme, Başarma duygusu, Kişisel imajını geliştirme, Sosyal etkileşim ve aidiyet duygusu yaratma ve etkinliğin sonucunda ortaya konan fiziksel ürünleri (örneğin resim, mobilya parçası) yararı ya da sonucu kapsamaktadır” (Stebbins, 1999). Bir diğer yararı ise, belirtilen yararlarla göredaha dayanıksız olan, daha kolay unutulup giden, kendi arzularının esiri olma ya da sadece eğlence olarak ortaya çıkmaktadır. Bu yarar düzensiz etkinliklerle daha fazla ilişkilendirilmesine karşın, düzenli etkinliklerden de sağlanmaktadır (Stebbins, 1999).

İlgili yazında etkinlikler arasında bir farklılık gözetmeksizin serbest zamanın doğru kullanılması halinde yarar sağlayacağı belirtilmiştir ve deneyimi, iyi ruh hali, kendine güven, olumlu duygu oluşumu, rutin problemlerinden ve stresten uzaklaşabilme şeklinde sıralanmıştır. Bir başka ifade ile yenilenmenin bir yolu olmaktadır. Değişik tecrübe edinmenin bir yolu olmasının yanı sıra rekabet içeren iş hayatının olumsuz bir çıktısı olan yabancılaşmanın önüne geçmektedir. Kişisel değerlerin değerlendirilmesini sağlar ve bireyin önem sırasını anlamasına fırsat sağlar. İş ve eğitim yaşamının sağlayamayacağı özgürlük duygusunu geliştirir. Çekingen veya içe dönük insanlar, grup etkinliklerine katıldıklarında, iletişim becerilerini ve özsaygılarını geliştirir. Yeni insanlarla tanışma, yeni şeyler öğrenme ve değerli bakış açıları edinme olanakları bireylerin gelişmesine yardımcı olur. Özellikle grup içindeki etkinliklerde sergilenen davranışlar, birçok kişinin öğrenmesinde olumlu bir model olabilir (Gordon ve Caltabiano, 1996; Lewis, 2003: 343; Öpözlü, 2006: 69; Aydoğan ve Gündoğdu, 2006: 223; Kılbaş, 2001: 20; Süzer, 2008).

Bir toplumda serbest zamanın değeri ile ilgili anlamlı verilerin elde edilebilmesi için, Meiskopf (Meiskopf'dan aktaran: Terekli, vd. 2000: 148) 70 yıllık bir yaşam sürecini incelemiş ve bu süre içinde çeşitli etkinlikler için harcanan zaman dilimlerini belirlemeye çalışmıştır.

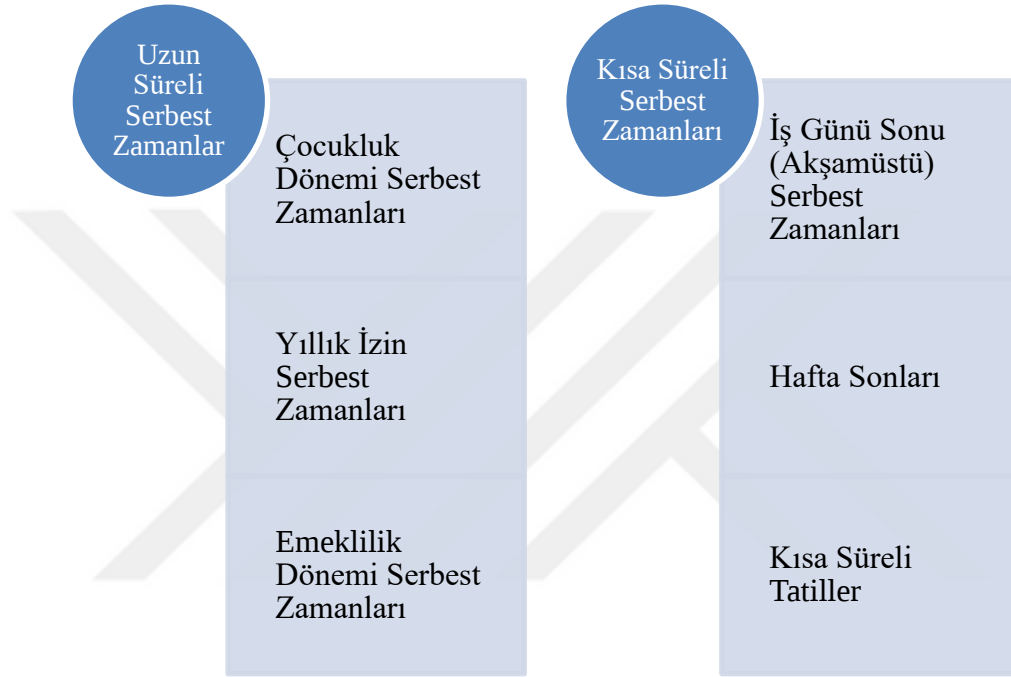
Tablo 1.1 Yaşam Etkinliklerine Harcanan Zaman

Yaşam Etkinlikleri	Harcanan Zaman (Yıl)
Serbest Zaman Etkinlikleri	27
Uyku	24
İş	7.33
Eğitim	4.33
Yemek	2.33
Çeşitli işler	5
TOPLAM	70

Kaynak: Terekli vd., 2000: 148

Tablo 1.1'de görüldüğü üzere 70 yıllık bir yaşam sürecince serbest zaman dilimi (27 yıl), iş zamanından (7.33 yıl) yaklaşık olarak 4 kat daha fazladır (Meiskopf'dan aktaran: Terekli vd. 2000: 148). Belirli bir gelir elde ederek, emek sarf ederek toplumun değer oluşturma sürecine katkı olarak tanımlanabilen çalışmanın dışında kalan zaman, kişinin kullanıma açık tüm zamanın (gün, hafta, ay, yıl) bir parçası olmaktadır. Bu sürenin varlığı, ne

yönde kullanıldığı, pek çok farklı faktörler ile etkilenmektedir. Serbest zaman etkinliklerinin gerçekleştirilebilmesi için ihtiyaç duyulan zaman dilimleri Şekil 1.5’de yer almaktadır. Bu kapsamda serbest zamanlar uzun süreli ve kısa süreli olmak üzere iki temel gruba ayrılmaktadır. Uzun süreli serbest zaman çocukluk dönemi, yıllık izin dönemi ve emeklilik dönemi olarak gruplandırılırken, kısa süreli serbest zamanlar iş günü sonu, hafta sonları ve kısa süreli tatiller olarak gruplandırılmaktadır (Karaküçük 1999).

Şekil 1.5 Sürelerine Göre Serbest Zamanın Sınıflandırılması

Kaynak: Karaküçük, 1999

Serbest zamana “etkinlik” açısından yaklaşım, genellikle sosyal bilimlerin saha araştırmalarında, hükümetlerin serbest zamanları düzenlemek ve yönlendirmek amacıyla yaptıkları anketlerde ortaya çıkmaktadır. Örnek olarak; Amerika’lı sosyolog Bennett Berger, 1950’ler ve 1960’lar boyunca serbest zaman sosyolojisinin; seçilmiş örneklem gruplarının çalışmadıkları zamanlarda neler yaptıkları hakkındaki anket verilerinin bildirilmesinden, bu verilerin geleneksel demografik değişkenlerle karşılıklı ilişki kurulmasından ibaret olduğuna dikkat çekmektedir (Kraus, 1998: 41).

Dumazedier (1974: 67), etkinlikler arasında bir ayrım yaparak dört farklı tip etkinlikten bahsetmektedir. Bunlar; a) karşılığı ödenmiş çalışma b) aile ile ilgili yükümlülükler c) sosyo-manevi ve sosyo-politik yükümlülükler d) bu kurumsal yükümlülüklerin dışındaki ve temelde insanın içindeki potansiyelini kendini tatmin edecek bir

şekilde kullanmasından doğan memnuniyete yönelik etkinliklerdir ve serbest zamanın dördüncü tür etkinlik için saklı tuttuğunu belirtmektedir. Dolayısıyla, sadece bu tür bir etkinlik serbest zaman olarak tanımlanabilmekte, serbest zaman eğer kısmen kar elde etmeye, faydacı bir amaca ya da herhangi bir sorumluluk- bağımlılık biçimine yönelirse de bunun bir görev olmayacağını ve “yarı-serbest zaman” (semi-leisure) olarak ele alınabileceğini ifade etmiştir (Dumazedier, 1974: 71). Bu zaman dilimi, bazı durumlarda işin bir uzantısı olarak bireyin mesleki durumu, sosyal statüsü ya da ailevi rollerle ilgili olan etkinlikleri de kapsayabilmektedir (Aslan, 2005: 9). Ancak konuya bu perspektiften bakılınca, neredeyse hiç bir etkinlik şekil itibarıyla tam olarak serbest zaman etkinliği olarak nitelendirilememektedir. Çünkü belirli koşullar altında hemen her şey bir yükümlülük olarak ortaya çıkmaktadır. Bir etkinlik ancak özgür bir iradeyle seçildiğinde serbest zamana girmektedir. Çünkü özgürlük boyutu birincil konumdadır. İkinci olarak da, bir etkinlik ancak onu yapan bireye bir yarar sağlıyorsa serbest zaman etkinliği olarak değerlendirilebilmektedir. Bir etkinliği serbest zaman etkinliği yapan şey, etkinliğin kendisi değil, o etkinliğe ilişkin deneyimin niteliğidir. Neticesinde, bir etkinliğin serbest zamana ilişkin olup olmadığını ayırt edebilmek için, o etkinliğin neden ve nasıl seçildiğini bilmek gerekmektedir. Sonuç olarak her serbest zaman kullanımı bir etkinliktir, ancak her etkinlik serbest zamana ilişkin olmamaktadır (Kelly, 1982: 21). Bu bağlamda serbest zaman ile serbest zamanı değerlendirmenin aynı anlama gelmediğinin vurgulanması gerekmektedir. Serbest zamanların değerlendirilmesi rekreasyon kavramı ile ifade edilmektedir. Rekreasyon bireylerin serbest zamanlarında gerçekleştirecekleri etkinlikler ile ilgilidir.

1.4. Rekreasyon Kavramı

Latince’de “recreatio” kelimesi yenilenme, yeniden doğma anlamına gelmektedir. Türk Dil Kurumu’na göre (2012), rekreasyon, “İnsanların serbest zamanlarında, eğlence ve spor amacı ile gönüllü olarak katıldıkları etkinlikler” ve “Bir bölgeyi insanların eğlenme, dinlenme amacıyla kullanabilecekleri bir duruma getirme” olarak tanımlanmaktadır. Kültür ve Turizm Bakanlığı, “rekreasyonu insanların serbest zamanlarında yaptıkları, zorunlu çalışma faaliyetlerinden bağımsız olarak, kişinin serbest zamanını serbest olarak ve dilediği zaman da bitirip dilediği zaman da başladığı fiziksel gücünü yenileme ve ruhsal kapasitesini zenginleştirmeye yönelik zorunlu faaliyetlere karşıt, özgürce seçilen ve fiziksel sosyal çevrenin değişmesi anlamına gelen faaliyetler” olarak tanımlanmaktadır, diğer bir ifade ile “serbest zamanları değerlendirme olarak kullanılan rekreasyon, bireylerin ya da toplumsal sınıfların serbest zamanlarında gönüllü olarak yaptıkları dinlendirici ve eğlendirici etkinlikler”

anlamını da taşımaktadır (Karaküçük, 1999; Karaküçük, 2005: 59). Rekreatyon ve Turizm ilişkisi Rekreatyon ve turizm arasındaki ilişki özellikle her iki alanın tanımlarında boş zaman ibaresinin geçmesi ile fark edilebilmektedir. Ayrıca gerçekleştirilen etkinlikler bakımından turizm ve rekreatyon arasında yine yakın ilişkilerden söz etmek mümkündür (Yaylı vd. 2014: 85).

Rekreatyon kavramının da benzer şekilde zaman ve serbest zaman kavramları gibi, herkes tarafından kabul edilmiş ortak bir tanımı bulunmamaktadır. Bu nedenle rekreatyon, farklı yazarlar tarafından değişik yönleri ile açıklanmıştır.

Hacıoğlu, vd. (2003: 30) rekreatyonu, bireyin özgürce seçtiği ve gönüllülük esasına dayanan, serbest zamanlarda gerçekleştirilen aktif ya da pasif olarak yapılabilen, etkinlik sonucu bireye rahatlama, gevşeme, tatmin gibi duygular kazandıran faaliyetler olarak ifade etmişlerdir. Bu kapsamda rekreatyon, hava değişimi, gezme, görme sağlık, heyecan duyma ya da farklı yaşantılar elde etme gibi pek çok amaçla yapılan ve serbest zamanlarda aktif ya da pasif olarak katılınan tüm faaliyetleri kapsamakta ve rekreatyon çok geniş bir yelpazeyi oluşturan, rahatlatan ve eğlendiren faaliyetlerin birleşiminden oluşmaktadır (Kathleen ve İbrahim, 2002: 11; Colwell, vd. 2002: 419). Bir başka ifade ile rekreatyon etkinlikleri çok çeşitli olmakta aktif, pasif, bireysel, grup halinde, açık alanda, kapalı alanda, genç ve yaşlı olan, hemen her kesimin yapabileceği etkinliklerden oluşmaktadır (Ekici ve Yenel, 2002: 124). Boud ve Lawson (2002), rekreatyon kavramına daha farklı yaklaşarak serbest zaman içinde insanların uğraştıkları ya da katıldıkları faaliyetleri içerdiğini ve bu faaliyetlerin bireyin evle ilgili olan işleri ya da ikinci bir işi gibi zorunlu olduğu etkinliklerden farklı olmak zorunda olduğuna dikkat çekmiştir. Benzer şekilde Torkildsen'de (2005), rekreatyonu, bireylerin serbest zamanlarında katıldıkları faaliyetlerin tamamı olarak belirtmiş ve oyun kavramı ile eşanlamlı olarak kullanıldığını ifade etmiştir. Butler'a (1959) göre rekreatyon ve serbest zaman bazen aynı ve ayrılamaz olarak düşünülmektedir. Çünkü rekreatyon serbest zamanda yapılır ve bir serbest zaman faaliyeti olarak ifade edilmektedir (Butler, 1959). Diğer bir ifade ile rekreatyon serbest zaman içinde yer alan faaliyet ve deneyimlerin toplamıdır. Bunlar psikolojik, sosyal ve bedensel değerleri içine alan geniş bir yelpaze içermektedir. Bir faaliyetin rekreatyon faaliyeti özelliği taşıması, bireyin o faaliyetteki rolüyle ilgili tavır ve algılaması ile de ilişkili bir yapıdadır (Himmetoğlu, 1989). Örneğin; bir faaliyet birey için rekreatyonel faaliyet olabilirken diğer bir kişi için ağır ve sıkıcı olabilmektedir. İçinde bulunulan ortam ve şartlar, faaliyetin birrekreatyon biçimi olup olmadığı konusunda etkin faktörlerdir. Bu bağlamda; sırf zevk aldığı için araba kullanmak gibi rekreatyon şekli olabilirken, arabayı zevk değil de sadece ulaşım olarak kullanılması ve zorunluluk

mahiyetindedir. Bir barmenin müşterilere içecek servisi yapması kendi işi olmaktadır. Bunun için işletmeden para almaktadır. Eğlenmek için arkadaşları ile gittiği bir barda arkadaşlarına değişik içecekler yaparak servis etmesi ise rekreatif faaliyet kapsamında değerlendirilebilmektedir (Hacıoğlu, vd. 2003). Bazı koşullarda, tanım ve etkenlerde genel anlam içerisinde özel anlamlar değişebilmektedir. Örneğin, hastanedeki bir hastanın seçme şansı az olduğu bir programa katılması, o kişinin gönüllü olmadan çalışması anlamına gelmekte ya da program yapımının az miktarda faaliyet programı yapması kişiyi katılıma zorlayabilmektedir. Dolayısıyla bir kişi için rekreasyon olan bir faaliyet, diğer kişi için rekreasyon olmayabilmektedir. Profesyonel basketbol oynayan kişiler aşırı çalışmak zorundadır, fakat gönüllü oynayanlar için bu çaba rekreasyon sayılmaktadır (Şen, 2013).

Rekreasyon kavramını fiziksel, psikolojik ve sosyolojik açıdan ele alınmasının doğru bir yaklaşım olacağı düşüncesinden hareketle,

Fiziksel Açıdan Rekreasyon: Bireyin serbest zamanlarında gönüllü olarak yer aldığı birey için bir anlam taşıyan eğlenmesini sağlayan faaliyetler olarak tanımlarken, bu aktivitelerin açık ya da kapalı alan aktiviteleri olabileceği gibi spor, egzersiz aktiviteleri ya da daha az fiziksel aktivite gerektiren faaliyetlerden de oluşabileceği belirtilmiştir (Cordes ve İbrahim, 1999: 7).

Psikolojik Açıdan Rekreasyon: Psikolojik açıdan rekreasyon bireyin seçtiği ve bireyde mutluluk ve tatmin oluşturan deneyimlerin ve faaliyetlerin herhangi bir formu olarak da ifade edilebilmektedir (Ağaoğlu, 2002). Serbest zaman pozitif kullanımının artmasının kendini gerçekleştiren ve ruhen sağlıklı bireylerin gelişmesine katkıda bulunduğu yaygın olarak ifade edilmektedir (Balcı, 2003: 162). Neulinger (1974) göre serbest zaman, nesnel öznel veya psikolojik olarak tanımlanabilmektedir. Nesnel olarak, “varoluş ve çalışma zamanı dışında kalan zaman (residual time)” olarak tanımlanmaktadır. Fakat serbest zamandan bahsedilmek için bireyin özgür iradesi ile etkinliklere katılması gereklidir. Hacıoğlu, vd. (2003)'a göre de birey günlük yoğun çalışma temposu alışagelmış hayat tarzı, ya da olumsuz dış etkenlerden riske giren ya da olumsuz olarak etkilenen fiziki ve ruhsal sağlığını tekrar elde etmeyi istemektedir. Bunun yanında zevk alma ve haz duyma amacıyla, kişisel tatmin için iş yaşamı ve zaruri ihtiyaçlara ayrılan zamanın dışında kalan, özgür ve kendisine ait serbest zamanda zorunluluk olmadan bireysel ya da bir grup içinde tercih ederek yaptığı etkinliklere ihtiyaç duyması rekreasyonun psikolojik yönünü ortaya koymaktadır. Buna ek olarak bireylerin serbest zamanlarında bireysel doyum beklentisi ile etkinliklerde yer alması ve dıştan gelen güdülenmeler ya da ödüllendirmelerin yanı sıra, bireysel doyuma ulaşma isteği gibi içsel güdülenmesi de söz konusudur (Tekin, 2009: 54). Başlangıçta yönlendirme olmadan

ya da dışarıdan birisinin müdahalesi olmaksızın, kişiselolarak yapılan biretkinlik olanrekreasyon, bireyin özgür zamanında zevk almak ya da kişinin toplumsal, fiziksel veya duygusal davranışlar için yaptığı faaliyetleri ya da deneyimleridir. Bu sebeple rekreasyon, bireyin tatmin olması ve rahatlaması için gelişme gösteren bir duygudur. Bu duygu üstün olma, güçlü olma, daha da canlı olma, insanlar arasında kabul görme, başarılı olma, kişisel değer ve zevk almadan oluşmaktadır (Gültekin, 2008).

Serbest zamanının psikolojik unsurları yönüyle araştıran çalışmalar insanların serbest zamanlarında hangi faaliyetleri tercih ettiklerini ve bunları neden tercih ettikleri üzerinde yoğunlaşmaktadır. Ayrıca; serbest zaman ve rekreasyon faaliyetlere göre ihtiyacın tespit edilmesinde psikolojik unsurlarda göz önünde bulundurulmalıdır. Bu unsurlar derin bir psikoloji bilgisi ihtiyacı doğurur. Rekreasyon gereksinimleri belirlerken sadece psikolojik unsurlar deği, insanları yönlendirme sağlayacak olan yönetimi ve kültür faktörleride ele alınmalıdır (Rojek, 2005).

Sosyolojik Açıdan Rekreasyon: Rekreasyon sadece bireyin ihtiyaçlarının tatmini açısından değil, toplumsal açıdan da önem taşımaktadır. Toplumlar bireylerden meydana geldiği için rekreasyon da toplumile ilişkili hale gelmektedir (Zorba, 2007). Rekreasyon ile bireyin kişiliğine uygun ve katılmaktan hoşlandığı bir faaliyet olması ile standart çağdaş hayat ve yaşam hengâmesininmonoton havasından kurtulup kendisini bulması ve kendi hislerini paylaşabileceği başka bireylerle bir arada bulunması toplumsal açıdan fayda sağlamaktadır (Karaküçük ve Ekenci, 1995; Soyer ve Can, 2003: 106). Rekreasyonun sosyolojik yönünü oluşturan toplumsal fayda ile toplumun ya da grubun yapıcı sosyal değerlere ulaşmasına yardım etmesi beklenmektedir (Kraus, 1977). Rekreasyonun nedenleri içinde de yer alan; kalıcı arkadaşlıklar oluşturmak, yeni insanlarla tanışmak, ailelerle tanışmak, başkalarını düşünmek, sosyal ilişkiler kurmak sosyolojik yön içinde yer almaktadır (Cordes ve İbrahim, 1991). Bu noktada, rekreasyonetkinliklerinin planlı bir şekilde gerçekleştirilmesi; toplumun rekreasyonu anlaması, serbest zaman faaliyetlerinin bilimsel olarak ilkelerinin ve eylemlerinin oluşturulması (Zorba, 2007), devletlerin en önemli ulusal, bölgesel ve yerel sorumlulukları arasında yer alması (Mobley, 2006), kurumlar ya da sosyal kuruluşlar tarafından gerçekleştirilmesi ve toplumsal değerler ve sosyal amaçlar ile rekreasyonun ağırlık noktasını oluşturmaktır (Updykr ve Johnson, 1985).

Rekreasyon ve serbest zaman üzerine araştırma yapan sosyologlar, serbest zamanı deneyimleyen kişileri yaşadıkları yere ya da kişilerin zevklerine göre bölümlere ayırmışlardır. Bu bölümlendirmeye göre; ilk bölümde ticari kaynaklardan yararlanan müşteriler, ikinci

bölümde kamusal hizmetlerinden yararlanan insanlar ve üçüncü bölümde gönüllü olarak faaliyetlerde görev alanlar yer almaktadır (Roberts, 2003).

Dünya Turizm Örgütü (UNWTO) turizmi; "Kişilerin ikamet ettiği yer dışındaki bir yere bir yılı aşmamak üzere, boş zaman değerlendirme, iş veya diğer benzeri amaçlarla yaptıkları seyahat ve konaklama aktiviteleri" olarak tanımlamaktadır. Geniş bir ifade ile turizm, genellikle bir rekreasyonel etkinlik olarak ifade edilmekte ve ticari ve politik bir amaç taşımamak koşuluyla, asli amacının dinlenmek ve eğlenmek olduğu, boş zamanların değerlendirilmesine yönelik seyahatlerden ve gittikleri yerdeki konaklamalarından doğan ihtiyaçlarını karşılama, bireyleri kabul etme ve ağırlama olgusudur (Usta, 2009: 7; Yaylı, vd. 2014: 85). Ayrıca turizm içinde turistik rekreasyon etkinliklerinde animasyon, turizm işletmeleri tarafından turistlere sunulan serbest zaman değerlendirme faaliyetleridir.. Bu nedenle animasyonlar turizmde rekreasyon kapsamına girmektedir. Bir turist otelde konaklarken, otelin animasyon bölümünün sunduğu tiyatro gösterisine pasif katılması veya gösteride aktif rol alması turistik rekreasyon kapsamına giren animasyon etkinliğine örnek gösterilmektedir.

Teknolojik gelişmeler neticesinde çalışma saatlerinin azalması nedeniyle boş zamanların artması, ücretli tatil hakkının yaygınlaşarak sosyal bir hak niteliği kazanması rekreasyon sektörünün oluşmasına, turizmin gelişmesine ve turistik rekreasyonel bir faaliyet bütünü olan animasyon hizmetlerinin öneminin artmasına neden olmaktadır (Hazar, 2003: 8, Yaylı, vd. 2014: 86). Aynı zamanda Leberman ve Mason (2002) rekreasyonel turizmi meydana getiren aşamaları; hızla artan insan nüfusuna bağlı olarak ortaya çıkan talep, talebi doğuran ihtiyaçlar ve ihtiyaçları karşılayabilecek arzın doğuşu bir başka ifadeyle rekreasyonel turizm alanına yatırım yapacak özel girişimcilerin ortaya çıkışı olarak ifade etmektedir.

Rekreasyon ve turizm genel bir ifade ile insanların hayat kalitesini arttırarak tatmin seviyelerini etkilemede önemli rol almaktadır. Bundan dolayı rekreasyon ile turizm arasında ortak bir yaşam ilişkisinden söz edilmektedir. Bu sebeple rekreasyon ve turizm arasındaki çelişki ve etkileşimler giderek artan bir ilgi ile araştırmalara konu olmaktadır (Hacıoğlu vd. 2009: 51).

1.4.1. Rekreasyonun Gelişim Süreci

Sanayi devrimi, batı toplumları başta olmak üzere yeni toplumsal değer ve anlayışı geliştirerek, verimli ve çok çalışan insanın bütünüyle refaha ve huzura kavuşmadığı ve aynı zamanda disiplinli, rutin çalışma düzeni, işe uyumsuzluk, manevi tatminsizlik gibi kişisel ve toplumsal sorunlara neden olmuştur. Diğer taraftan, bu sorunların çözümü için salt dinlenme

ve yeniden işe dönme anlayışı yerine, eğlence ve çalışma dışında kalan serbest zamanın artırılması ve değerlendirilmesi anlayışı ortaya çıkmıştır (Dinç, 2005).

Rekreasyon kavramı tarihi gelişimi sürecinde bir toplumsallaşma aracı olarak kullanılmış hatta bazı baskın kesimlerin bu toplumsallaşma sürecinde önemli atılımlar yaptığı da dikkat çekmiştir. Örneğin, rekreasyon ile New York'ta Amerikan toplumunun 1890-1950 yılları arasında toplumsallaşması Amerikan kural ve değerlerini yaygınlaştırmanın amacı olarak; 1920'lerde gençlerin akıl, moral, ruhsal ve kültürel koşullarının iyileştirerek geliştirilmesi, 1934-1935'de ise, burasının gençlik programları açısından kültürel bir merkez olması amaçlanmıştır. Bu doğrultuda rekreasyon ABD'de 1918'de eğitimi aracı, 1930'lu yıllarda kişisel gelişim ve toplumsal değişimin bir aracı olarak kabul edilmesi sayesinde gençlik örgütlerinin kurulmasını sağlamıştır. (Kılbaş, 2001). 1950'li yıllara gelindiğinde ABD'de sosyo-ekonomik yapı ve etkinliklere katılım arasındaki ilişki belirlenmeye çalışılmıştır. 1960'lı yıllarda azınlıkların ülke politikalarında söz sahibi olmasıyla ırk ve milliyet, 1970'li yıllarda yaşlı nüfusun ağırlıklı olması sonucunda yaşam biçimi üzerinde araştırmalar yoğunlaşmıştır. 1990'lara kadar bu etmenler tek başına, bu yıllardan sonra hepsi birlikte ele alınmaya başlanmıştır (Lee, vd. 2001 aktaran, Mansuroğlu, 2002). Teknolojinin insan hayatında yer alması beraberinde serbest zaman artışını getirmiştir. Bunun yanında bireylerin eğitim seviyesinin yükselmesi, gelirin artması ve ortalama insan ömrünün uzamasına bağlı olarak rekreasyona olan ihtiyaç artmıştır.

1.4.2. Rekreasyonun Özellikleri

Rekreasyon ile ilgili yapılmış çalışmalar doğrultusunda birtakım özellikleri ön plana çıkmaktadır. Farklı yazarlar rekreasyonun farklı özelliklerini vurgulamışlardır. Bu özellikler arasında deneyim, gönüllülük, doyum, katılıma ve seçime açık olması ve toplumla uyumlu olması yer almaktadır.

Deneyim: Rekreasyon, etkinliklerine katılımla ortaya çıkan bir deneyimdir. Bu deneyim bir faaliyeti gerçekleştirmeden kaynaklandığı için birey tarafından önceden belirlenmiştir. Bu faaliyete katılacak kişiler böylece bilgi sahibi olduğu faaliyete katılmak isteyecek ve deneyimlemiş olacaktır.

Gönüllülük: Rekreasyon faaliyetlerinde gönüllülük esastır ve katılım istek ve irade ile sağlanmaktadır. Serbest zamanda gerçekleştiği için birey zaman dilimini kendi istediği faaliyetlerle geçirmelidir ve faaliyetlere devam ve iştirak etme zorunluluğu bulunmamalıdır. (Hacıoğlu vd., 2003; Karaküçük, 1997).

Doyum: Rekreaasyon faaliyetlerine katılmak, bireye ani ve doğrudan bir doyum sağlamaktadır. Bireyler seçtikleri faaliyetler ile kişisel doyuma ulaşmak için iç dürtüler tarafından teşvik edilmektedir (Çakıroğlu, 1998). Birey üzerinde canlandırarak zihinsel ve duygusal dengenin sağlanması özelliği taşımaktadır (Karaküçük ve Gürbüz, 2007).

Katılıma ve seçime açık olması: Tüm yaş gruplarının ve cinsiyet ayrımı olmaksızın bireylerin faaliyetlere katılmalarına olanak sağlamaktadır. Rekreaasyon faaliyetlerinde, seçme hakkı bireyin tercihinine bırakılmalıdır (Karaküçük, 2005; Mirzeoğlu, 2003).

Toplumla uyumlu olması: Rekreaasyon faaliyetinden beklenen faydanın sağlanabilmesi için toplumun geleneklerine ve göreneklerine, ahlaki ve manevi değerlerine uygun olmalı ve sosyal değerlere ters düşmemelidir (Sevil, 2012).

1.4.3. Rekreaasyona Duyulan İhtiyacın Nedenleri

Serbest zaman özgür zaman olarak düşünülürse bireyi rekreaasyona katılmaya yönlendiren ya da bireyin rekreaasyonel faaliyetlere katılmasında etkili olan temel ihtiyaçların belirlenmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır (Gürbüz, 2006). Bu bağlamda, bireyleri bu tür serbest zaman etkinliklerine katılımını güdüleyen faktörlerin tespit edilmesinin yanında bireylerin rekreaasyona yönelik taleplerinin ve düzeylerinin araştırılması gündeme gelmektedir (Aslan, 2000; Torkildsen, 2005).

Rekreaasyona duyulan ihtiyaç, rekreaasyon faaliyetlerinin kişisel ve toplumsal olarak sağladığı faydalardan ileri gelmektedir (Karaküçük, 2005). Rekreaasyon faaliyetleri, sosyal konumlarla paralel olarak değişik ihtiyaç düzeyleri göstermektedir (Tunçkol, 2001). Bütünlüğün, kaynaşmanın ve devamlılığın sağlanabilmesi için rekreaasyon nasıl ki toplumsal bir ihtiyaçsa, kişilerin zorunlu işleri dışında kalan sürelerde zevk aldıkları farklı bir faaliyette bulunarak, dinlenmeleri, eğlenmeleri ve kendilerini yenileyebilmeleri gibi birçok nedenle de kişisel bir ihtiyaç olarak ortaya çıkmaktadır (Başaran ve Sarımert, 2004).

Tablo 1.2 Rekreyasyona Duyulan İhtiyacın Nedenleri

Bireysel Açıdan Rekreyasyona Duyulan İhtiyacın Nedenleri	Toplumsal Açıdan Rekreyasyona Duyulan İhtiyacın Nedenleri
• Fiziksel sağlık gelişimi yaratır, • Ruh sağlığını kazandırır, • Bireyi sosyalleştirir, • Kişinin beceri ve yeteneğinin gelişmesine katkı sağlar, • Yaratıcılığı geliştirir, • İş başarısı ve verimini artırır, • Ekonomik yönden hareketi geliştirir, • İnsanı mutlu eder,	• Toplumsal dayanışma ve bütünleşmeyi sağlar, • Demokratik toplumun yaratılmasına imkan sağlar,

Kaynak: Karaküçük, 2005

Kişilerin çalışma zamanlarında ortaya stres ve yorgunluklarını gidermek için oluşan dinlenme ve bedenin yenilenmesi gibi bedensel ya da psikolojik gereksinimlerini karşılamak için rekreyasyona katılma ihtiyacı ortaya çıkmaktadır. Rekreyasyona katılım ihtiyacını gözlemlenemeyen bir motivasyon, uyarı ya da rekreyasyona katılımsonucunda eldeedilecek şeye karşı ilgi olarak tanımlamak mümkündür (Kyle ve Mowen, 2003). Tezcan,(1994) rekreyasyona duyulan ihtiyacın nedenlerini yaratma zevki, arkadaşlık, dostluk kurma gibi toplumsal durumlar, macera, yeni deneyimler edinme isteği, başarı duygusu, fiziksel sağlamlık (sağlık), zihinsel güçleri kullanma, duygusal deneyim, güzellikten hoşlanma, hizmet duygusu, dinlenme olarak belirtirken, Kılbaş (2001) bireyin rekreyasyona katılımında etkili olan temel ihtiyaçlarını, kendini yenileme ihtiyacı, ödüllendirme ihtiyacı, eğitim ihtiyacı, gözlem ihtiyacı, iletişim ihtiyacı, bütünleşme ihtiyacı, gruplaşma ihtiyacı, kültürel etkileşim ihtiyacı olarak ifade etmiştir.

Rekreasyonel ihtiyaçları belirlemedeki temel unsurları tanımlayan ve ihtiyaçları ortaya koyan Tillman (YIL) macera, rahatlama, fantezi gibi yeni tecrübeler, farkında olma ve kimlik geliştirme, güvenlik, çevredekilere hâkimiyet kurma isteği, sosyal etkileşim ve sorumluluk (diğerleri ile birlikte olma) olarak, Torkildsen (2005) ise zihinsel aktivite (anlamak ve farkında olmak), yaratıcılık, diğerlerine hizmet etmek (ihtiyaç duyulma ihtiyacı), fiziksel aktivite ve zindelik olarak sıralamışlardır.

1.4.4. Rekreasyon Faaliyetlerinin Sınıflandırılması ve Rekreasyon Çeşitleri

Tezcan,(1993) rekreasyonu; rutin faaliyetlerinin dışında bireyi dinlendirip zihnen ve bedenen canlanmasını sağlayan etkinlikler olarak tanımlamış ve serbest zamanları genel olarak şu şekilde sınıflandırmıştır; 1- Fizyolojik Gereksinimler 2- Çalışma Dışı Zorunluluklar 3- Serbest zaman (Tezcan, 1993).

Rekreasyon plan ve programlarının toplumun her kademesinden bireyin ihtiyaç ve ilgi alanlarını kapsayarak, bireylerin kolaylıkla uygulayabileceği ve becerilerini sergileyebileceği alanları içermeleri önem taşımaktadır. Serbest zaman değerlendirmesinde kullanılan faaliyetlere rekreasyonel etkinlikler denmektedir ve çok çeşitli etkinlik alanları bulunmaktadır. Bu anlayışla (Karaküçük, 2005) rekreasyon etkinlik alanlarını detaylandırarak gruplandırmıştır Tablo 1.3’de görülmektedir.

Tablo 1.3 Rekreasyon Etkinlik Alanlarını Detaylandırarak Gruplandırılması

Müzik Faaliyetleri	Spor Faaliyetleri	Oyunlar	Dans	Sanat ve Hünere Gerektiren Faaliyetler	Mekan Dışı Faaliyetler	İlmi ve Kültürel Faaliyetler
Enstrümanlı, orkestralı, solo, koro vb.	Takım, ferdi, doğa, mücadele ve zihin sporları gibi	Her yaş kesimi için eğitsel oyunlar	Halk oyunları, modern ve ritmik danslar gibi	Plastik, deri, grafik, seramik, metal, fotoğraf, resim, ahşap gibi	Kamp kurmak, piknik yapmak, çevrecilik yapmak gibi	Edebiyat çalışmaları, tiyatro, bilimsel tartışma toplantıları gibi

Kaynak: Karaküçük, 2005

Robinson (1972), rekreasyon çeşitlerini teknolojik ve doğa temelli olarak ikiye ayırmaktadır. Bu anlamda teknoloji temelli olan alanlar ya da ürünler insan tarafından yapılmakta ve mühendislik temelli olmaktadır.

McClean, vd. (2005) rekreasyonu kar amaçlı ve kar amaçsız etkinlikler bağlamında değerlendirerek kar amaçlı rekreasyonu ticari rekreasyon olarak belirtmiştir. Ticari rekreasyon, insanların belirli bir ücret ödeyerek katıldıkları etkinliklerdir. Ayrıca ticari rekreasyon çeşitliliği en çok kendisini turizm hareketliliği içerisinde gösterilmektedir. Görüldüğü üzere rekreasyon öğeleri etkinlikler bakımından oldukça geniş bir alanda ele alınmaktadır. Dolayısıyla rekreasyon çeşitleri, net bir biçimde sınıflandırılmamakla birlikte;

literatüre bakıldığında farklı şekilde sınıflandırmalar yapılmış ve Hazar (2003) fonksiyonel olarak rekreasyonu şöyle sıralamıştır:

Ticari rekreasyon: İnsanların belirli bir ücret karşılığında katıldıkları tüm rekreasyon etkinlikleridir.

Estetik rekreasyon: Genellikle yüksek gelir, eğitim ve kültür düzeyindeki insanların katıldıkları etkinliklerdir.

Sosyal rekreasyon: Beşeri ilişkiler kurmaya yönelik rekreasyon etkinlikleridir.

Sağlık rekreasyonu: Sağlığı koruyucu, tedavi edici rekreasyon etkinlikleridir.

Fiziksel rekreasyon: Kapalı ya da açık alanlarda aktif katılımı gerektiren sportif rekreasyon etkinlikleridir.

Sanatsal rekreasyon: İnsanların sanatsal becerilerini geliştirici ve arttırıcı etkinliklerdir.

Kültürel rekreasyon: Katılımcıların bilgi ve becerilerini arttırmaya yönelik rekreasyon etkinlikleridir.

Turistik rekreasyon: Diğer rekreasyon fonksiyonlarının turistik açıdan kullanılması sonucu ortaya çıkan rekreasyon çeşididir.

Rekreasyon faaliyetlerinin çok farklı şekillerde sınıflandırılmaları mümkündür. Örneğin, boş zaman aktiviteleri (1) aktif (spor yapmak, yürümek) ya da pasif (kitap okumak, televizyon seyretmek vb.) etkinlikler (2) ev içinde (müzik dinlemek, kart oynamak vb.) ya da ev dışında (sinemaya gitmek vb.) yapılan etkinlikler olmak üzere çeşitli kategorilere ayrılabilir. Günümüzde ev içinde katılınan aktivitelerde hızla büyüyen bir artış söz konusudur. Bilgisayar oyunlarının artması, müzik sektörünün, gelişmesi gibi etmenler bu duruma sebep olabilir (Johnson, vd. 2000). Yukarıda bahsedilen sınıflandırma şekline daha geniş ve kapsamlı olarak, rekreasyonel etkinlikleri şu başlıklar altında sınıflandırabiliriz (Johnson, vd. 2000): (1) sanatsal ve sosyal etkinlikler (örn: tiyatro, sinema, konser, galeri, müze, tema parkları vb.), (2) sportif ve fiziksel etkinlikler (örn: yüzme havuzları, spor merkezleri, jimnastik ve fitness salonları, koşu yolları, rekreasyon merkezleri vb.), (3) eğlenceye dayalı etkinlikler (örn: parklar, oyun alanları, macera alanları vb.), (4) açık alanda yapılan etkinlikler (örn: botanik bahçeleri, açık hava yüzme havuzu, , açık alanda yapılan yürüyüşler ve tırmanış vb.), (5) kültürel miras etkinlikleri (örn: tarihi ve kültürel mekanlar, endüstriyel çekim yerleri vb.), (6) Gece kalmayı da içeren turistik etkinlikler (örn: otel, kamp alanları, kongre alanları vb.) (Johnson, vd. 2000).

“Sert ve Yumuşak” ya da “Aktif veya Pasif” etkinlikler olarak yapılan bir diğer sınıflandırmada kişilerin katılım tarzlarını belirleyici olarak almıştır. Aktif yani sert rekreasyon dediğimiz etkinliklerde etkinliğin yaratıcısı, baş rol oyuncusu kişinin kendisidir.

Bu etkinlikler yüksek bir bilinçlilik, ilgi ve yoğunluk göstermektedir. İçerik açısından kişinin tek başına aktif olarak katılması gereken etkinliklerdir. Bu nedenle, bu tür etkinlikleri kişinin yaratıcı kabiliyetlerini geliştiren, belli ihtiyaçları karşılayan ve kişinin bilinçli ilgisini belli bir noktaya yönlendiren etkinlikler olarak bakılmalıdır. Bahçe ve toprak işleriyle ilgilenme, çiçek yetiştirme, el işleri, edebiyat, müzik icra etmek, halk oyunları, resim, heykel, tiyatro gibi güzel sanatlarla uğraşma, spor yapma, bilim ve teknik alanlarında kitap okuma ve buna benzer etkinlikler aktif rekreasyon etkinliklerine örnek verilebilir (Köknel, 1987).

Katılımcılar için fiziksel, zihinsel ve sosyal anlamada özel bir yer ve faaliyet gerektirmeyen eğlenceler basit eğlenceler olarak adlandırılmaktadır. Örnek vermek gerekirse; konsere gitmek, sergi gezmek, sinemaya gitmek, radyo dinlemek vb. (Mirzeoğlu, 2003).

İKİNCİ BÖLÜM

OKUL BAĞLILIĞI

2.1. Okul Bağlılığı Kavramı ve Önemi

Günümüz dünyasında bağlılık (commitment) bireylerin yer aldıkları kurumlarına yönelik tutum ve davranışları etkileyen önemli kavramlardan birisi olarak kabul edilmektedir. Bağlılık, sözlük anlamı ile bağlı olmak, bireylerin kendilerini bir topluluk, toplumsal kesim ya da kümenin üyesi saymaları olarak tanımlanırken (TDK, 2012), New American Sözlüğünde bağlılık, “cezbetmek, ilgisini çekmek ve ilgili olmak” olarak tanımlanmaktadır (Fredricks, vd. 2004). Bağlılık konusu ile ilgili alan yazınında pek çok farklı alanda konuyla ilgili çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Çalışma alanları içerisinde otel işletmeleri, sigorta şirketleri, fabrikalar, (Dağdeviren, 2007) eğitim kurumları (Boylu, vd. 2007; Licata ve Harper, 2001; Tarter, vd. 1990; Tsui ve Cheng, 1999, Fredricks, vd. 2004) yer almış ve çalışanların ve öğrencilerin örgütsel bağlılıkları araştırılmış, bu çalışmalarla bağlılığa neden olan kavramlar ve sonuçları üzerinde durulmuştur. Çalışmaların ortak noktası bağlılığın, katılımcıların yüksek çabası, kurumda daha uzun süre kalma eğilimi, kurumla olumlu ilişki geliştirme, memnuniyet, algılanan prestij, imaj, üretim, verimlilik, özerklik, sorumluluk, kuruma sadakat gösterme gibi kuruma katkı sağlayacak sonuçlarla ilişkili olduğu yönündedir (Balay, 2000; Boylu, vd. 2007).

Toplum, dinamik ve sürekli değişim döngüsü içindedir. Teknolojide, medyada ve okullaşmada karşılaştığımız bu çok hızlı değişimler, gençleri olumsuz etkileyebilmektedir. Toplumsal değişimin bir sonucu olarak gençlerde yabancılaşma ve soyutlanma davranışlarına daha sık rastlanmaktadır. Yine de toplumdaki bireyler, örgütler ve topluluklar, topluma bağlanma ihtiyacı içindedir ve eğitim kurumaları, özellikle gençlerin bu ihtiyaçlarını karşılaması beklenen örgütlerdir (Arhar, 1992). Eğitim kurumalarının incelendiği çalışmalarda bağlılığın eğitim kurumunun seviyesine göre okul bağlılığı ve üniversite bağlılığı olarak ifade edildiği görülmüştür. Tezin ilerleyen kısımlarında okul bağlılığı ve üniversite bağlılığı ile ilgili çalışmalara yer verilmiştir.

Okul bağlılığı kavramı, eğitim hakkında olumlu bir şeyler hissetme, okul ortamına ait olma duygusu ve okul personeli ve diğer öğrencilerle olumlu ilişki içinde olmak olarak tanımlanmakta ve sınıf içindeki davranışlar, akademik performans, ders dışı sosyal etkinliklere katılım, kişilerarası ilişkiler ve okul sosyolojisi olmak üzere beş temel içerikle değerlendirilebilmektedir (Jimerson, vd. 2003: 9). Friedman ise bağlılığı, “ödev harcanan zaman, sınıfta derse yönlendirilen dikkat, soru sorma, cevap verme ve derse hazırlık yapma

gibi akademik çalışmaya yönelik ayrı davranışlar bütünüdür” şeklinde tanımlamaktadır (Bruyn, 2005: 16). Silverman ve Teevan (1986)’a göre, öğretmenlerin öğrenciler tarafından önemsenmesi, onlara değer verilmesi ve eğer öğrenci okulu anlamlı bir yer olarak algılıyorsa ve okulda başarıyı tadabilmişse, daha az anti sosyal davranışlar sergileyeceğini ve bunun sonucu olarak da okula bağlılıklarının daha yüksek düzeyde olacağını ifade etmiştir. Bunun nedenini anti sosyal davranışlar ve okula bağlılık seviyesinin ters orantılı olması oluşturmaktadır (Weiss, 1982). Bu yüzden, bağlılık düzeyi düşük olan öğrenciler nezdinde okul kuralları ve okul değerleri anlam taşımamaktadır. Bu öğrencilerin okula uyum sağlamak için hiçbir nedenleri yoktur (Joseph, 1985). Bu da öğrencilerin akademik, sosyal ve psikolojik gelişimleri için okula olan bağlılıklarının önemini ortaya koymaktadır. Maslow (1987), bireylerin ihtiyaçlarının belli bir hiyerarşiyi takip ettiğini ve alt düzeydeki ihtiyaçlar yeterince karşılanmadığında üste doğru ilerleme kaydedilemeyeceğini vurgulamaktadır. Bu ihtiyaçlar hiyerarşisi, fiziksel ihtiyaçlar, güvenlik ihtiyaçları, ait olma-sevgi ihtiyacı, statü kazanma-saygı ihtiyacı, kendini gerçekleştirme olarak sıralanmaktadır. Zamanın büyük bir kısmını okulda geçirdiklerinden, öğrencilerin kendilerini okula ait hissetmeleri oldukça önemlidir. Kendilerini okula ait hisseden öğrenciler, okula bağlılık geliştirecekler ve daha üst basamaklara ilerleme kaydetmeleri daha kolay olacaktır. Bu yüzden öğrencinin okul bağlılığı; saygı görme, prestij, statü ve kendini gösterme, başarıma basamaklarına geçişi imkânlı kılacaktır (Maslow, 1987).

Cemalcılar’a göre (2010), okula bağlılık seviyesi yüksek öğrenciler duyuşsal gereksinimleri giderilmesi nedeniyle, kaygı ve yalnızlık düzeylerinin düşük olduğu ve bağlılık seviyesi düşük olanlara göre daha başarılı oldukları, öğretmenleriyle ve arkadaşları ile olan ilişkilerinin olumlu olduğunu ve hayatlarından genel memnuniyetlerinin yüksektir. Sarı (2013), okul bağlılığını öğrencilerin çevresinde olanları algılayış şekilleri olarak tanımlamış ve duyuşsal özellik olarak okul için olumlu tutumlar geliştirmenin özellikle eğitimin bilişsel çıktıları üzerindeki etkisini vurgulamıştır. Bloom’a (1998) göre, öğrencilerin duyuşsal özellikleri, bilişsel başarı değişkenindeki varyansın yaklaşık dörtte birini açıklayabilmektedir.

Bağlılık, ortaya güçlü bir enerji koyabilmektir. Bağlılık edilgen değil, etken bir süreçtir. Öğrencinin kendini konuya verebilmesi, dikkatini toplayabilmesi, öğretmenin ondan istediği şeyleri yapmaya değer bulması bağlılığın etken bir süreç olduğunun bir göstergesidir. Öğrenci yapılması istenen şeyleri bir zorunluluk olarak görmez, görevi hedeflerine ulaşmada bir aracı olarak algılar, şevkle ve özenle tüm enerjisini görevi tamamlamak için harcar (Schlechty, 2011). Sinclair, vd. (2001), okul bağlılığının

göstergelerini okulla ilgili etkinliklere katılım sağlama, yüksek notlar alma, ödev yapma için zaman harcama ve verilen ödevleri bitirme olarak ifade etmiştir.

Sonuç olarak öğrencinin okul bağlılığı, üç şekilde kendini gösterir: Pozitif davranışlar sergileme, okul ile ilgili görevlere dâhil olma ve ders dışı aktivitelere katılım (Savi, 2011).

2.2. Okula Bağlılık Çeşitleri

Yapılan tanımlarda okul bağlılığının davranışsal, duyuşsal ve bilişsel boyutlarda ele alınması gereken bir kavram olduğu görülmektedir (Özdemir ve Koruklu, 2013; Bellici, 2015; Fredricks, vd. 2004).

2.2.1. Davranışsal Bağlılık

Okul bağlılığının davranışsal boyutu, öğrencilerin ders dışı etkinliklere aktif katılımıyla (Arastaman, 2009) ilgili olmakla beraber, bu öğrencilerin akademik başarılarının da iyi olduğu ileri sürülmektedir (Bellici, 2015). Davranışsal bağlılık pozitif katılım, okulla ilgili faaliyetlere aktif katılım ve ders dışı faaliyetlere katılım olmak üzere üç ana boyutta ele alınmaktadır ve davranışsal bağlılık türü yüksek olan öğrencilerin sportif ve sosyal faaliyetlere etkin olarak katılımı söz konusudur. (Savi, 2011).

Davranışsal bağlılık genel olarak üç şekilde tanımlanmaktadır (Birch ve Ladd, 1997: 64): Birincisi; kurallara uyma, sınıf içi kurallara bağlılık, sorun çıkarmama ve okuldan kaçmama, şiddet içeren davranışlarda bulunmama gibi olumlu davranışlardır. İkincisi; derse katılım, çaba gösterme, devamlı olmak, yoğunlaşma, dikkatli olma, soru sorma, sınıf tartışmalarına katılım gibi davranışlarla öğrenme sürecinde ve akademik görevlerde aktif yer alma davranışları içermektedir. Üçüncüsü ise, spor ya da idari görev gibi okulla ilgili faaliyetlerde rol oynamak olarak tanımlanmaktadır. Davranışsal bağlılığın en önemli özelliği gözlemlenebilir davranışları içermesidir. Bir öğrencinin davranışsal bağlılığının düzeyi, derse katılım, ödev yapma, soru sorma, yardım isteme gibi ders içi davranışları ile tespit edilebilmektedir. Bu yöntemleri kullanan bir öğretmen öğrencisinin davranışsal bağlılığını kolayca görebilir (Linnenbrink ve Pintrich, 2003).

2.2.2. Bilişsel Bağlılık

Bilişsel bağlılık ile problem çözmedeki esneklik düzeyi, zor işleri tercih etme düzeyi ve başarısızlık durumunun olumlu bir biçimde üstesinden gelme düzeyi ile ilişkilendirilmiştir. Diğer taraftan, bilişsel bağlılık, içsel psikolojik kaliteyi, öğrenmeye yatırım yapmayı davranışsal bağlılıktan çok daha güçlü bir biçimde vurgulamaktadır. Performans hedeflerinden daha çok öğrenme sürecini benimseyen öğrenci, sorumluluklarını yerine

getirmeye, anlamaya, kamçılayıcı görevleri başarmaya çalışmaya ve öğrenmeye odaklıdır. Bilişsel bağlılık geliştiren öğrenciler, görevlerini yerine getirirken bilişlerini planlamak, izlemek ve değerlendirmek için üst bilişsel stratejileri kullanır. Bu öğrenciler, konuyu anlamak, düzenlemek ve hatırlamak için detaylandırma, özetleme ve tekrarlama gibi öğrenme stratejilerinden yararlanır (Fredricks, vd. 2004). Bilişsel bağlılık içinde öğrencinin okul, öğrenciler ve akran grubu ile ilgili inanç ve algıları da yer almaktadır. Örneğin kendi kendine yeterlilik, istekli olma, öğretmenleri ve arkadaşlarını önemseme, okula karşı istekli ve tutkulu olma, beklentiler gibi. (Jimerson, vd. 2003: 9).

Bilişsel bağlılık ise öğrenmeye karşı bilişsel yatırım olup öğrenme faaliyetlerine istekle katılma ve bu yönde gösterilen çaba, öğrenmede stratejik davranma ve öğrenme yöntemleri belirleme şeklinde kendini gösterir (Arastaman, 2009; Özdemir, 1997). Bu bağlılık düzeyi yüksek öğrencilerin öğrenmeye dair niçin ve nasıl sorularına karşılık ikna edici cevaplara sahip oldukları, karmaşık sorunlara ve başarısızlıklara yönelik çözüm stratejileri geliştirdikleri, üst düzey öğrenmelere zemin hazırlayarak başarılı oldukları ileri sürülmektedir (Arastaman, 2009). Genel olarak değerlendirildiğinde okul bağlılık düzeyleri yüksek olan öğrencilerin akademik yönden başarılı oldukları, sosyal etkinliklerde aktif görev aldıkları, okula devam sorunu yaşamadıkları ve sosyal yaşama daha kolay uyum sağladıkları görülmektedir (Savi, 2011; İlgar ve Parlak, 2014; Turgut, 2015). Öte yandan düşük olması ise beraberinde okula yabancılaşma gibi olumsuz sonuçları ortaya çıkarırken, bu durum öğrencilerin okulda öğrendiklerini anlamsız olarak değerlendirmelerine de neden olmaktadır (Ayık ve Ataş, 2015). Görüldüğü gibi öğrencinin okuldan ne kadar hoşlandığı ile ilgili bir durum (Yıldız ve Kutlu, 2015) olan bağlılık beraberinde öğrencinin kendisini okulun bir parçası olarak görmesine neden olmakta, ders içi ve ders dışı faaliyetlere aktif katılımını sağlamaktadır. Kendisini değerli ve mutlu hisseden öğrenci ise yeni konuları keşfetmeye ve öğrenmeye meraklı olup, sosyal ve entelektüel becerilerini geliştirmeye açıktır.

Öğrencilerin katılımı farklı düzeylerde ve çeşitlerde kendini gösterebilir. Olumludan olumsuza doğru katılımın düzeyleri şu şekildedir: Gerçek katılım, öğrencilerin beklentilere uygun davrandığı durumdur. Öğrenciler, aldıkları eğitimin onların ihtiyaçlarını karşıladığını düşünür. Sembolik katılım, gerekeni yapma sürecidir. Otoriteye aşırı duyarlılıktan dolayı, öğrenciler kendilerine anlamsız gelse de uyumlu davranışlar sergiler. Bu sürecin nedeni adanmışlık değil, itaattir. Üçüncü katılım çeşidi, pasif uymadır. Bu öğrenciler için, önemli olan yaptıkları çalışmanın kabul görmesidir, çalışmanın doğruluğunun ya da saygınlığının bir önemi yoktur. Geri çekilme durumu ise öğrenci kendinden bekleneni yapamayacağını

hissettiğinde ortaya çıkar. İsyanda ise öğrenci resmi amaç ve araçları reddederek, yerine yeni amaçlar ve araçlar geliştirir (Schlechty, 2011).

2.2.3. Duyuşsal Bağlılık

Duyuşsal bağlılık öğrencilerin okul, öğretmen ve arkadaşlarına yönelik olumlu yaklaşımları olup (Özdemir, 1997), bir bakıma okula olan ilgi, tutum ve duyguların karşılığı olarak değerlendirilmektedir (Savi, 2011). Okulla özdeşleşme olarak değerlendirilen bu bağlılıkta öğrencinin mutlu ya da kaygılı oluşu, derslere karşı ilgi ve merak düzeyi önemlidir. Öğrencilerin eğitimin gerekliliğine inanmaları, eğitimi değerli bulmaları okula karşı duuşsal bağlılık içerisinde bulunduklarının göstergesidir.

Duyuşsal bağlılık, ilgi, can sıkıntısı, mutluluk, üzüntü ve kaygı gibi öğrencilerin sınıf ortamında verdiği duygusal tepkilerdir. Duyuşsal bağlılık düzeyi, öğrencilerin öğretmenlere ve okula verdiği duygusal tepkiler ölçülerek tespit edilmektedir. Duyuşsal bağlılıkla ilgili yapılan ilk çalışmalar, öğrencilerin okulu, öğretmenleri ve yaptıkları çalışmaları sevip sevmedikleri, okulda mutlu olup olmadıkları ve çalışmalara ilgi duyup duymadıkları ile ilgili sorularla öğrencilerin okula karşı tutumlarını ortaya koymuştur. Fakat daha sonraki çalışmalar, motivasyonun bağlılıkla eş anlamlı olduğunu ve birbirlerinin yerlerine kullanılabileceğini ileri sürmüştür. Yine de bağlılıkla ilgili tanımlamalar, motivasyon ilgili tanımlamalardan bir şekilde ayrılmaktadır (Fredricks, vd. 2004).

Duyuşsal boyut öğrencinin okul, öğretmenler ve yaşlıları ile ilgili hisleridir. Örneğin öğrencinin öğretmenlere ve diğer öğrencilere karşı olumlu duygular beslemesi gibi. Davranışsal boyut öğrencinin spor, dans ve tiyatro gibi ders dışı sosyal etkinliklere katılımını ve dolayısı ile gözlenebilen davranışlarını ve performansını içerir (Jimerson, vd. 2003: 9).

Connell ve Wellborn (1991) öğrencilerin bağlılık derecesine göre öğrencileri farklı şekillerde sınıflandırmış ve buna bağlı olarak okul ile ilgili tutumlarını ve davranışlarını açıklamaya çalışmıştır. Buna göre, içe dönük öğrencilerin çoğu zaman sınıf içi faaliyetlerden çekilmiş ya da faaliyetleri yapmayı istemeyen olarak görüldüğünü ve sınıf içindeki olayları duymaz ve ancak öğretmen ona soru sorduğunda derse katılımı sağlandığını belirtmiştir. Bir diğeri ise törensel grupta yer alan öğrencilerdir ve bu öğrencilerin sınıf içindeki davranışları üstünkörü ve yüzeyseldir ve herhangi ciddi bir probleme yol açmazlar, ödevlerini, ilgi duymadan ve zevk almadan sadece yapmış olmak için yaptıkları; asi öğrenciler grubunda yer alanların ise sınıf içinde herhangi bir şeyi yapmayı reddettiklerini, zorlamadan ödev yapmadıklarını ve öğretmene karşı kendilerini düzeltmeleri konusunda direnç gösterdiklerini, okul ve sınıftaki kurallardan farklı olarak kendi koyduğu kurallar içinde davranıyormuş

izlenimi verdiklerini ifade etmiştir. Uyumlu öğrencileri ise güzel huylu, yeteneklerini geliştiren, kurallara uyan, ödevlerinin nasıl yapılacağını bilen, sınıf içi faaliyetlere katılan, kendisinden beklenenleri yapan, okul ve sınıftaki kurallara ve düzenlemelere uymaktan memnun görünen olarak tanımlamıştır. Ağa düşürülmüş öğrenci grubunda olanların çoğu zaman okul işleri ile uğraştıklarını ve bazen okulu gereğinden çok ciddiye alıyormuş izlenimi verdikleri ve benlik kavramlarının akademik performansları ile yakından ilgili olduğunu ve çok sıkı çalışmasına rağmen, sürekli kaygılı olduğunu ve son olarak yenilikçi öğrencilerin, çoğunlukla okulla ilgili işlerle meşgul olduğunu, kafasına koyduğunu başardığını ve diğer başarılı öğrencilerle aynı sonuca kendi yöntemlerini kullanarak ulaştıklarını, bazen ilgisini çekmeyen nesnelere dikkat etmeyebildiğini ancak ilgisini çeken bir konu olduğunda oldukça yaratıcı olduğunu ve öğrenmekten oldukça zevk aldığını ifade etmiştir.

2.3. Okul Bağlılığı ile İlgili Faktörler

Üniversitelerin başarısını ve eğitim hizmeti anlayışını geliştirmede önemli kavramlardan biri olan memnuniyet ile birlikte alan yazında üzerinde durulan bir başka kavram da bağlılıktır. Öğrencinin eğitim kurumuna bağlılığı ile ilgili alan yazında ilk çalışmaları yapan Mutter (1992), üniversite ortamına uyum sağlamayı, üniversiteye bağlanmanın önemli bir göstergesi olarak kabul etmektedir. Örgütsel bağlılık genellikle “kişinin kuruma karşı hissettikleri” olarak ifade edilir (Nijhof, vd. 1998). Ancak tanımlama ve sınıflama konusunda alan yazında farklı yaklaşımlar dikkat çekmektedir (Boylu, vd. 2007). Bağlanma genel olarak, örgütün amaç ve değerlerini kabullenme, örgüt yararına beklenenden daha fazla çaba harcama, örgüt üyeliğinin devamı için güçlü bir istek duyma gibi öğeleri içermektedir (Allen ve Meyer, 1990). İlgili yazın incelendiğinde okul bağlılığını etkileyen ve okul bağlılığından etkilenen faktörler olduğu ve farklı yazarların bu faktörleri farklı olarak ifade ettikleri görülmüştür.

2.3.1. Okul Bağlılığını Etkileyen Faktörler

Okul bağlılığını etkileyen faktörler içerisinde, Cemalcılar (2010), öğrenci-öğretmen ilişkisi ve bununla birlikte öğrenci-yönetici ilişkisinin de yer aldığı ve öğrencilerin okul bağlılığı üzerinde etkili olduğu ortaya koymuştur. Sadece yöneticilerin yönetim sürecindeki liderlik özellikleri değil, onların öğrencilerle sosyal etkileşimi öğrenci bağlılığını olumlu bir biçimde etkilemektedir. Bunun yanında okulun fiziksel ortamının kalitesi, sınıf içi ve dışı faaliyetleri desteleyen kaynaklara ulaşılabilirlik ve okul içindeki güven algısı da öğrencinin okul bağlılığı üzerinde etkilidir.

Öğrencinin okula olan bağlılığı bireysel ve okul düzeyi olarak iki kategoride ele alınmaktadır (Basinette, 2006). Buna göre bireysel düzeyde okul bağlılığını etkileyen faktörler; öğrencinin derse katılımı, çalışmaya ve iyi notlara değer vermesi, derslerde öğrendiği konuları sınıf ortamında tartışabilmesi, ebeveynlerinin kendisinden beklentileri, boş zamanlarını değerlendirme şekli, ödevleri yapması sırasında kendisine yardım edilmesi ve ödevlerinin kontrol edilmesidir. Okul düzeyinde ise belirleyici etmenler; yeni fikirlere ve yeniliklere açık, karar alımında destek veren yönetici, öğrencilere cesaret vererek onları başaracağına inandıran, okul hayatında öğrencileri motive eden öğretmenlerdir. Öğretmen ve öğrencilerin okula karşı tutumu da okula bağlılığı doğrudan etkilemektedir. Benzer şekilde Özdemir, vd. (2010), okul iklimi algısını etkileyen bireysel ve örgütsel faktörler olarak sınıflandırmış ve öğrenciler tarafından algılanan olumlu okul ikliminin, öğrencinin okul bağlılığını da olumlu bir biçimde etkilediğini vurgulamıştır. Nichols (2008), öğretmenlerle kurulan olumlu ilişkinin öğrencilerin okul bağlılığı üzerinde etkili olduğunu sonucuna ulaşmıştır. Öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayan, onları anlayan, karşılıklı saygıya önem veren öğretmenler, öğrenciler tarafından dürüst ve yardımsever olarak tanımlanmaktadır ve bu algı öğrencilerin okul bağlılığını olumlu yönde etkilemektedir.

Okul bağlılığını etkileyen faktörler içinde yer alan bir diğer faktör cinsiyettir. Finn ve Rock'ın (1997) cinsiyete bağlı olarak okul bağlılığının farklılaştığını belirtmiştir. Bu araştırmaya göre genel olarak kızların duyuşsal bağlılığı, okula devam düzeyi ve harcadığı enerji erkek öğrencilere göre daha yüksektir (Redd, vd. 2001: 24). Kızlar erkeklere göre daha yüksek bağlılığa sahiptirler. Bu durum tüm sınıflar, okul türleri ve tüm başarı düzeyinde böyledir (Osterman, 2000: 345). Genel anlamda kız öğrencilerin ders dışı etkinliklere katılımı erkek öğrencilere oranla daha yüksektir. Bu durum kız öğrencilerin okula bağlılık düzeyinin artmasını sağlamaktadır. (Finn, 1989; Finn ve Rock, 1997; Lee ve Smith, 1995, Fullarton, 2002: 13).

Bir diğer faktör ailenin sosyo-ekonomik düzeyi faktörüdür. Maddi olarak iyi durumda olan ailelerin çocuklarının kendisinden daha düşük gelire sahip ailelerin çocuklarına göre ders dışı etkinliklere daha çok katılım gösterdiği görülmüştür. Yapılan çalışmalarda sosyo-ekonomik ve eğitim düzeyi yüksek ailelerin çocuklarının okul bağlılık düzeylerinin de en yüksek olduğu bulunmuştur (Osterman, 2000). Finn ve Voelkl'a (1993) göre; yüksek gelire sahip ailelerin çocukları okula daha az devamsızlık yaparlar ve daha az geç kalırlar. Bu çocukların ödevlerini tamamlama, sınıfta daha dikkatli olma olasılıkları daha yüksektir ve devamsızlıktan dolayı ailelerinin okula çağırılma olasılığı daha düşüktür.

Bir diğerk çalışmada ailesinin eğitim durumu yüksek olan çocukların düşük olan akranlarına göre daha çok ödev yaptıklarını bulmuştur (Redd, vd. 2001: 26). Sosyo ekonomik statü hem kız hem de erkek öğrenciler üzerinde önemli, pozitif bir etkiye sahiptir ancak erkeklerde biraz daha etkilidir (Fullarton, 2002: 27).

Gelecek ile ilgili planları içeren faktöre göre de lise eğitiminden sonra üniversite eğitime devam etmek isteyen ve bu yönde planlar kuran öğrencilerin okul bağlılık düzeyleri, okul sonrası için herhangi bir planı olmayan öğrencilere göre daha yüksek bulunmuştur. Bu öğrenciler daha çok müzik, tartışma, drama ve toplumsal çalışmalarla ilgilenirken, sportif aktivitelerle daha az uğraşmaktadırlar (Finn ve Voelkl, 1993: 265). Okul bağlılık düzeyinin yüksek olmasının birçok faydası vardır. Örneğin, okula karşı pozitif duygular hisseden, okul aktivitelerine aktif olarak katılan öğrencinin okulu tamamlama ve bağımsız öğrenen bir öğrenci olma ihtimali de yüksektir. Diğer bir çalışmada ise, bağlılık düzeyi ile akademik başarı ve yükseköğrenime devam etme arzusu ve yüksek devam düzeyini de içeren eğitimsel sonuçlar arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur (Finn ve Rock, 1997).

Başarı faktörü de okul bağlılığı üzerinde etkisi olan bir diğer faktördür. Yüksek başarı düzeyine sahip öğrencilerin okul bağlılık düzeyleri de yüksektir (Lee ve Smith, 1995: 248). Finn ve Rock (1997), davranışsal bağlılık ve başarı ile ilgili sonuçlar arasında olumlu bir ilişki olduğunu, Osterman (2000) öğrencinin akademik başarısızlığı normsuzluğa, asosyalleşmeye ve ardından okul terkine ve suç içerikli aktivitelerle yöneldiğini, Finn, vd. (1995) zarar veren, yıkıcı, dikkatsiz ortaöğretim öğrencileri ile bu davranışları sergilemeyen öğrenciler arasında olumsuz davranışlara sahip öğrencilerin, başarı testlerindeki notlarının da düşük olduğunu, Finn ve Rock (1997), davranışsal bağlılık boyutunda, zorlukları seven öğrencilerin okulda akademik olarak başarılı öğrenciler olduğunu, bunun karşıtı olarak zora gelemeyen, okulu bırakmayıp akademik yönden başarısız öğrenciler ve okulu bırakanlar şeklinde öğrencileri sınıflandırmıştır. Okul bağlılığını ile başarı faktörü arasındaki ilişki başarının nasıl değerlendirildiği ile de ilgilidir. Davranışsal bağlılık, öğretmenin verdiği notlar ve sınav sonuçları ile daha çok ilgiliyken, bilişsel bağlılık, test sonuçlarının sentez ve analizinin yapılması ile konu hakkında üst düzey bir anlayışa sahip olmakla ilgilidir. Birçok araştırmaya göre bağlılık başarıyı olumlu yönde etkilemektedir (Fredricks, vd. 2004).

Okul bağlılığını etkileyen ders dışı sosyal etkinliklere katılımın okulu terk etme olasılığını azalttığı ve bunun da özellikle ekonomik olarak düşük gelire sahip ailelerin kız çocukları ve akademik yönden risk altındaki kesimler için önemli olduğu belirtilmiştir (Fredricks, vd. 2004: 71). Fredricks, vd. (2004), okulu terk eden öğrencilerin, daha az ödev yaptıklarını, daha az çaba harcadıklarını, okul etkinliklerine daha az katıldıklarını ve fazla

disiplin problemi yaşadıklarını ortaya koymuşlardır. Öğrencilerin duygusal bağılıklarının da aynı zamanda onların okulu terk kararları üzerinde etkisi vardır. Okullar ve öğretmenlerle duygusal bir bağ kurmanın, risk altındaki çocukları okulda tutan bir faktör olduğu bilinmektedir. Diğer yandan, asosyal olan ve okula karşı olumsuz tutum geliştiren öğrencilerin okulu terk etme ihtimalinin yüksek olduğu bulunmuştur (Newmann, vd. 1992). Finn'e göre (1989: 131) öğrencileri okulla ilgili işlerden alıkoyan, onları ders dışı etkinliklerin dışında tutan olaylar, öğrencinin okul çevresiyle düzenli bir bağlantı kurmasını da zorlaştırmaktadır. Bu durum öğrenci için okulu bırakmak için bahane olmaktadır.

2.3.2. Okul Bağlılığından Etkilenen Faktörler

Okul bağlılığından etkilenen faktörler ele alındığında, Goodenow'e göre (1993), okul bağlılığı yüksek olan öğrenciler daha olumlu beklentiler içindedir, çaba gösterme eğilimleri yüksektir ve akademik olarak da başarılıdır.

Bond, vd. (2007)'e göre, öğrencinin okul bağlılığının sağlık tehlikesi taşıyan davranışlar ve akademik başarısızlığın düşmesi üzerinde etkilidir. Okul bağlılığı düşük öğrencilerin bağıllık düzeyi yüksek öğrencilere göre daha fazla kötü alışkanlık sahibi olduğunu ve duygusal bunalıma kolayca girebildikleri sonuç olarak ruh sağlığının okul bağlılığından etkilenmektedir. Okul bağıllık düzeyi yüksek olan öğrencilerde depresyon geçirme düzeyi oldukça düşüktür. Akademik olarak da okul bağıllığının yüksek olması da başarıyı beraberinde getirmektedir.

McMahon, vd. (2008), öğrenci okul bağıllığı ile akademik öz yeterliği ve okul doyumunu arasında güçlü ve pozitif, okul terk oranı ve depresyon seviyesi ile de negatif bir ilişkinin olduğunu, Israelashvili, (1997) öğrencilerin okul bağıllık düzeylerinin gelecek beklentilerini etkilediğini belirtmiştir. Okul bağıllık düzeyi yüksek olan öğrenciler geleceğe daha pozitif bakarken, okul bağıllık düzeyi düşük öğrenciler gelecekle ilgili karamsar bir tavır sergilemektedir.

2.4. Okul Bağlılığı ile İlgili Araştırmalar

Okul bağıllığı ile ilgili olarak yapılan yazın taramasında farklı eğitim seviyelerinde yapılmış birçok çalışma yapıldığı tespit edilmiştir. Tezin amacı doğrultusunda yapılan yazın taraması Tablo 2.1'de yer almaktadır.

Tablo 2.1 Okul Bağlılığı ile İlgili Yazın Taraması

Yazar	Araştırma yapılan seviye	Araştırmanın Amacı	Kuram /Model/faktör	Yöntem/Kapsam
1 Yıldız ve Kutlu, (2015).	Lise	Öğrencilerin lise yaşam kalitesi algıları ile okula bağlılık düzeyleri arasındaki ilişki konusunu araştırmışlardır.	Lise yaşam kalitesi algıları ile okula bağlılık düzeylerinin orta düzeyde olduğu; liseyaşam kalitesi algıları ile okula bağlılık düzeyleri arasında ise orta düzeyde pozitif yönlü bir ilişki bulunduğu tespit edilmiştir.	450 lise öğrencisi ile nitel araştırma yapılmıştır.
2 Finn, (1993).	Ortaöğretim	Okul Katılımı ve Risk Altındaki Öğrenciler konusunu incelemiştir.	Okul ve sınıf etkinliklerine katılımın akademik başarı ile ilişkisini incelemiştir. Çalışma, cinsiyet, etnik köken ve sosyo ekonomik durumun kontrol edilmesinden sonra bile katılım ve akademik başarının olumlu ilişkili olduğunu bulmuştur	737 sekizinci sınıf öğrencisi nitel araştırma yapılmıştır.
3 Uslu, (2012).	Ortaöğretim	7. ve 8. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin, okullarına yönelik aidiyet duygularını ne derecede etkilediğini tespit etmeyi” hedeflemiştir.	Yapılan araştırma sonucuna göre, okula aidiyet duygusu üzerindeki kız öğrenciler için ailenin evde akademik desteği daha belirleyici olduğunu; erkek öğrenciler için ailenin okula katılımı daha belirleyici olduğunu tespit etmiştir.	Nitel araştırma yapılmış araştırmanın örneklemini 401’i (%49,8) kız, 414’ü (%50,2) erkek olmak üzere toplam 815 öğrenci oluşturmaktadır.
4 Caraway, vd. (2003).	Lise	“Okul bağlılığını etkileyen değişkenleri” araştırmıştır.	Okul bağlılığının öğrencinin öz yeterliği ve hedef yönelimleri ile arasında olumlu, başaramama korkusu ile arasında olumsuz ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.	Nitel araştırma yapılmıştır.
5 Balkıs, vd.(2005).	Ortaöğretim	Öğrencilerin okula bağlılık düzeyleri ile şiddete yönelik tutumları arasındaki ilişkiyi incelediği araştırma	Şiddete kaynaklık eden nedenlerle pozitif ilişki bulunurken okula bağlılık duygusu negatif ilişki bulunmuştur.	Nitel araştırma yapılmıştır araştırmanın örneklemini 517 öğrenci oluşturmaktadır.
6 Bassinette, (2006).	Lise	Öğrenci okul etkileyen faktörleri, bireysel ve okul düzeyi olarak iki grupta incelemiştir	Okul bağlılığını etkileyen faktörler sıralanmıştır.	Nitel araştırma yapılmıştır.

7	Payne, vd. (2003).	Ortaöğretim	Öğrenci bağlılığının okuldaki ve okul dışı davranışlarını incelemişlerdir.	Okuluna bağlı olan öğrencilerin, yüksek akademik başarı ve düşük suç oranı için gerekli olduğuna inandıklarını ortaya koymuştur	Nitel araştırma yapılmıştır. 254 ortaöğretim öğrencisine uygulanmıştır.
8	Arastaman, (2009).	Lise	Lise birinci sınıf öğrencilerinin okula bağlılık durumlarına ilişkin öğrenci, öğretmen ve yöneticilerin görüşlerini incelemişlerdir.	Kız öğrencilerin bağlılık düzeyinin erkek öğrencilere göre daha güçlü olduğu sonucuna ulaşmıştır. Araştırma ayrıca, öğrencilerin davranışsal bağlılık düzeyinin yüksek, bilişsel bağlılık düzeyinin ise düşük olduğunu ortaya koymuştur. Araştırmaya göre, öğrencilerin bağlılık düzeyini etkileyen olumsuz etkileyen faktör, öğrencilerin okulda mutlu olmamasıdır.	Nitel araştırma yapılmış 408 Lise öğrencisine uygulanmıştır.
9	Nichols, (2008).	Ortaöğretim	Okul bağlılık düzeyini geçmiş ve mevcut okul şartları çerçevesinde görüşme yöntemi kullanarak incelemiştir.	Aynı okulda öğrencilerin okul bağlılık düzeylerinin farklılaştığı; bazı gruplarda, kişiler arası ilişkiler ön plana çıktığı, bazı gruplarda ise akademik başarıya vurgunun daha önemli olduğu saptanmıştır. Öğrenci okul bağlılığı ve öğrencilerin akademik performansı arasında olumlu bir ilişki mevcuttur sonucuna ulaşılmıştır.	Nitel araştırma yapılmış, 45 kişilik 6-7-8 Sınıf Öğrencisine uygulanmıştır.
10	Bond, vd.(2007).	Ortaöğretim	Ergenlik dönemi, akıl sağlığının ve akademik sonuçlarının yordayıcısı olarak ilkokulda sosyal ve okul bağlılığını incelemişlerdir.	Öğrenci okul bağlılığı ve öğrencilerin akademik performansı arasında olumlu bir ilişki mevcuttur sonucuna ulaşılmıştır.	Nitel araştırma yapılmış 2678 Ortaöğretim Öğrencisine uygulanmıştır.
11	Furrer ve Skinner, (2003).	İlk ve Ortaöğretim	Çocukların akademik katılımı ve performansında bir faktör olarak okula bağlılık konusunu incelemişlerdir.	Kız öğrencilerin bağlılık düzeyinin erkek öğrencilere göre daha güçlü olduğu sonucuna ulaşmıştır.	Nitel araştırma yapılmış 641 kişilik 3-4-5-6'ncı sınıf öğrencilerine uygulanmıştır.
12	Goodenow ve Grady, (1993).	Ortaöğretim	Ergen öğrenciler arasında okul aidiyeti ve arkadaşlık değerleri ile akademik motivasyon arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir.	Kız öğrencilerin bağlılık düzeyinin erkek öğrencilere göre daha güçlü olduğu sonucuna ulaşmıştır.	Nitel araştırma yapılmış 301 Afrika kökenli ve Amerikan Öğrencilerine uygulanmıştır.

13	Şirin ve Rogers, (2004).	Ortaöğretim	Afrikalı öğrenciler ile Amerikalı öğrencilerin etkileşiminin okul bağlılığına etkisini incelemişlerdir.	Afrikalı-Amerikalı orta sınıf ergenler için okul bağlılığı ile akademik performansının güçlü ilişkisi olduğu sonucuna ulaşmışlardır.	Nitel araştırma yapılmış 336 Afrika kökenli ve Amerikan öğrencilerine uygulanmıştır.
14	Ueno, (2009).	Lise ve Ortaöğretim	Aynı ırktan gelen öğrencilerin kurduğu arkadaşlık bağının öğrenci okul bağlılığını etkileyip etkilemediğini araştırmıştır.	Beyaz ırktan gelen öğrencilerin okul bağlılığı çok güçlüyken, siyah ırktan gelen öğrencilerin okul bağlılığı çok zayıf olduğu saptanmıştır. Ayrıca, siyah ve beyaz ırktan gelen öğrencilerle kıyaslandığında, Asya ve İspanya kökenli öğrencilerin aynı ırktan arkadaş ilişkisi kurma oranı oldukça düşüktür. Bu öğrenciler arasında okul bağlılık oranı güçlü olduğundan, aynı ırktan gelen arkadaşlık ilişkisinin okul bağlılığı üzerinde etkili olmadığı ortaya konmuştur.	Nitel araştırma yapılmış 80 Lise ve 52 Ortaokul öğrencisi üzerinde uygulanmıştır.
15	Archambault, vd. (2009).	Lise	Öğrenci okul bağlılığı ve okul bırakma düzeyi arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır.	Okul bağlılığının davranışsal, duyuşsal ve bilişsel düzeyde incelendiği araştırmada, genel okul bağlılığının okul bırakma düzeyini etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.	Nitel araştırma yapılmış 11,827 Fransız ve Kanadalı öğrenci üzerinde uygulanmıştır.
16	Cemalcılar, (2010).	Ortaöğretim	Okul ikliminin öğrenci okul bağlılığına etkisini incelemiştir.	Öğrenci- arkadaş, öğretmen ve yönetici ilişkilerinden sağlanan doyumun öğrenci okul bağlılığını olumlu bir biçimde etkilediği sonucuna varmıştır. Bununla birlikte, okulun fiziksel ortamının kalitesi, sınıf içi ve dışı faaliyetleri desteleyen kaynaklara ulaşılabilirlik ve okul içindeki güven algısı da öğrenci okul bağlılığını etkilemektedir.	Nitel araştırma yapılmış 799 ortaokul öğrencisine uygulanmıştır.

17	Özdemir, vd. (2010).	İlköğretim okulu öğrencilerinin iklimine ilişkin algılarını yordayan değişkenler incelenmiştir.	Okul öğretmen ve yöneticileri destekleyici olarak okul bağıllık düzeyleri okul ikliminin başarı odaklılık boyutunun önemli bir yordayıcısı olduğunu saptamıştır. Buna göre, öğretmen ve yöneticilerini destekleyici olarak algılayan ve okul bağıllık düzeyi yüksek olan öğrencilerin başarı algısı gelişmektedir.	683 okulu uygulanmıştır.	ilköğretim öğrencisine
18	Sarı, (2013).	Lise öğrencilerinde okula aidiyet duygusunu incelenmiştir.	Okul düzeyinin çok yüksek olmadığını 5'li likert ölçeğinde ortanın üzerinde olduğunu saptamıştır. Bunun yanında okul bağıllığı ile cinsiyet, sınıf düzeyi ve sosyo ekonomik düzeye arasındaki ilişki incelenmiştir.	Nitel yapılmış 274 öğrencisi üzerinde uygulanmıştır.	araştırma 274 lise üzerinde
19	Newmann, (1992).	Amerikan Ortaokullarında öğrenci bağıllığı ve başarı konusunu araştırmıştır.	Okulun psikolojik olarak öğrenciyi çekmesi ve bağıllık duygusu vermesi gerektiğini koymuştur.	Nitel yapılmış 287 öğrencisi uygulanmıştır.	araştırma 287 lise üzerinde
20	Bruyn, (2005).	Ortaöğretime geçişi ve akademik başarıyı takip eden rol türleri arasındaki ilişkileri araştırmıştır.	Ebeveyn ve öğretmen baskısının okul bağıllığını ve akademik başarıyı düşürdüğünü ortaya koymuştur.	Nitel yapılmış 749 üzerinde uygulanmıştır.	araştırma 749 öğrenci üzerinde

Literatürde okul bağıllığına ilişkin çeşitli tanımlamalar yapılmıştır. Okul bağıllığını Yıldız ve Kutlu (2015: 333) “öğrencinin okulun sunduğu faaliyetlere ya da okulun sağladığı yararlarla ilişkin görüşü”, Finn (1989: 118) “öğrencilerin kendilerini okula ait hissetmesi”, Newmann (1992: 12) ise “öğrencilerin öğrenmeye yönelik psikolojik yatırım yapması” olarak ifade etmiştir.

Caraway, vd. (2003) lise öğrenci okul bağıllığının öğrencinin öz yeterliği ve hedef yönelimleri ile arasında olumlu, başaramama korkusu ile arasında olumsuz ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Payne, vd. (2003) ise yaptığı araştırmada öğretmenlerine ve okuluna bağlı olan öğrencilerin, okul normlarının yüksek akademik başarı ve düşük suç oranı için gerekli olduğuna inandıklarını ortaya koymuştur. Bu ve benzeri araştırmaların en önemli sonuçlarından biri, öğrencilerin okul bağıllığının çeşitli akademik, davranışsal ve duygusal sonuçlarla ilişki içinde olmasıdır. Bu da, öğrenci okul bağıllığının önemini ortaya

koymaktadır. Öğrenci okul bağlılığı, şiddete yatkın olma ve okulu bırakma gibi değişkenleri olumsuz yönde etkilemektedir. Balkıs, vd. (2005), öğrencilerin okula bağlılık düzeyleri ile şiddete yönelik tutumları arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmada, öğrencilerin okula bağlılık düzeyi ile şiddete yönelik tutumları arasında negatif bir ilişki ortaya koymuştur. Genel olarak okuluna güçlü bağlarla bağlı öğrenciler, okul kurallarını özümser, okulu adil ve destekleyici bir yer olarak görür ve okuldaki diğer bireylerin kendisi ile ilgili düşüncelerini önemser. Okul bağlılık seviyesi yüksek olan öğrenciler, okula karşı sempatik tavırlar sergiler, okul aktivitelerinin içinde yer alır, okulu yasal bir otorite olarak kabul eder (Bassinette, 2006).

Nichols (2008)'de aynı okulda öğrencilerin okul bağlılık düzeylerinin farklılaştığı; bazı gruplarda, kişiler arası ilişkiler ön plana çıktığı, bazı gruplarda ise akademik başarıya vurgunun daha önemli olduğu saptanmıştır. Öğrenci okul bağlılığı ve öğrencilerin akademik performansı arasında olumlu bir ilişki mevcut olduğunu da belirtmiştir. (Bond, vd. 2007; Furrer ve Skinner, 2003; Goodenow ve Grady, 1993; Şirin ve Rogers, 2004).

Öğrenci okul bağlılığı, bazı demografik değişkenlerle yakından ilişkilidir. Arastaman (2009) lise öğrencilerine yönelik gerçekleştirdiği araştırmasında öğrencilerin bağlılık düzeyini incelemiş, öğrenci ve öğretmen ile yönetici görüşlerini değerlendirdiği çalışmasında göre kız öğrencilerin okula bağlılık düzeyinin erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğunu saptamıştır.

Araştırma ayrıca, öğrencilerin davranışsal bağlılık düzeyinin yüksek, bilişsel bağlılık düzeyinin ise düşük olduğunu ortaya koymuştur. Araştırmaya göre, öğrencilerin bağlılık düzeyini olumsuz etkileyen faktör, öğrencilerin okulda mutlu olmamasıdır. Sarı (2013) okula bağlılığın cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini sınımış ve gerçekleştirdiği analiz sonucunda kız öğrencilerin okula bağlılık ortalamasının erkek öğrencilerin okula bağlılık ortalamasından daha yüksek olduğunu ancak bu farklılığın istatistiksel olarak anlamlılık göstermediğini belirlemiştir. Bununla birlikte, öğrencilerin sınıf düzeyi yükseldikçe okula bağlılığın düştüğünü, en yüksek okula bağlılık düzeyinin 9. sınıf öğrencilerinde olduğunu belirlemiştir. Ueno (2009) aynı ırktan gelen öğrencilerin kurduğu arkadaşlık bağının öğrenci okul bağlılığını etkileyip etkilemediğini araştırmıştır. Araştırmada beyaz ırktan gelen öğrencilerin okul bağlılığı çok güçlüyken, siyah ırktan gelen öğrencilerin bağlılığı çok zayıf olduğu saptanmıştır. Ayrıca, siyah ve beyaz ırktan gelen öğrencilerle kıyaslandığında, Asya ve İspanya kökenli öğrencilerin aynı ırktan arkadaş ilişkisi kurma oranı oldukça düşüktür. Bu öğrenciler arasında okul bağlılık oranı güçlü olduğundan, aynı ırktan gelen arkadaşlık ilişkisinin okul bağlılığı üzerinde etkili olmadığı ortaya konmuştur. Öğrenci

okul bağıllığı ile ilgili araştırmalar, okul iklimi ve öğrenci okul bağıllığı arasında olumlu bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır.

Cemalcılar (2010), okul ikliminin öğrenci okul bağıllığına etkisini incelediği araştırma sonucunda, öğrencilerin arkadaşlarıyla, öğretmenleriyle ve yöneticileriyle olan ilişkilerine yönelik doyum düzeyinin okula bağıllığı pozitif yönde anlamlı düzeyde etkilediğini saptamıştır. Bununla birlikte, okulun fiziksel ortamının kalitesi, sınıf içi ve dışı faaliyetleri desteleyen kaynaklara ulaşılabilirlik ve okul içindeki güven algısı da öğrenci okul bağıllığını etkilemektedir. Özdemir, vd. (2010) ise, öğrencilerin öğretmen ve yöneticileri destekleyici olarak algılaması ve okul bağıllık düzeyleri okul ikliminin başarı odaklılık boyutunun önemli bir yordayıcısı olduğunu saptamıştır. Buna göre, öğretmen ve yöneticilerini destekleyici olarak algılayan ve okul bağıllık düzeyi yüksek olan öğrencilerin başarı algısı gelişmektedir. Aynı zamanda Archambault, vd. (2009)'nin yaptığı araştırmada öğrenci okul bağıllığı ve okul bırakma düzeyi arasındaki ilişkiyi ortaya konmuş, Okul bağıllığının davranışsal, duyuşsal ve bilişsel düzeyde genel okul bağıllığının okul bırakma düzeyini etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Öğrenci okul bağıllığı akademik başarıyı ve öğrencilerin ileride eğitimlerine devam etme olasılığını etkilemektedir. Okula bağıllık düzeyi yüksek ve akademik beklentilerini açık bir şekilde tanımlayan öğrencilerin akademik başarılarının da yüksek olduğu görülmüştür. Öğrenci okul bağıllığı, akademik motivasyon ve performans üzerinde kilit rol oynamaktadır. Okulla kendini ilişkilendiren öğrencilerin, davranışsal ve duyuşsal okul bağıllık düzeyi oldukça yüksektir. Öğrenci okul bağıllığı, öğrencilerin gelecekte beklenen beklentilerini olumlu yönde etkilemektedir.

2.5. Üniversite Bağıllığı ile İlgili Araştırmalar

Üniversite bağıllığı ile ilgili olarak yapılan yazın taraması Tablo 2.2'de yer almaktadır.

Tablo 2.2 Üniversite Bağlılığı ile İlgili Yazın Taraması

Yazar	Araştırmanın Amacı	Kuram /Model/faktör	Yöntem/Kapsam
1 Jeffrey, vd. (2010).	Üniversite Öğrencilerinin Bağlılık Profili ve Davranışları Arasındaki İlişki: Bağlılık Etkisinin Doğasını Keşfetme konusunu araştırmışlardır.	Allen ve Mayer in örgütsel bağlılık ölçeğini kullanmışlardır ve ölçeğin alt boyutlarında normatif bağlılık bağlam etkisinin olduğunu ileri sürmüşlerdir.	287 Üniversite öğrencisi üzerinde uygulamışlardır.
2 Hustinx, vd. (2007).	Üniversite bağlılığı, kişilerin öncelikleri ve sosyal bulaşıcılık konusunu bir üniversite öğrenci topluluğu içindeki gönüllülüğün etkisini araştırmışlardır.	Cinsiyet, kilise gönüllü ve sübjektif çalışma yan etkiler olduğunu ayrıca, üniversite içinde ve dışında yaşantılarının bağlılığı etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.	744 üniversite öğrencisi üzerinde uygulamışlardır.
3 Linda, (2001).	İki yıllık ve dört yıllık kurumlarda öğrenci bağlılığı belirleyicileri konusunu araştırmışlardır.	Dört yıllık üniversitelere göre İki yıllık üniversitelerde bağlılık konusunun çok az araştırıldığını ifade etmişlerdir.	28 iki yıllık 23 dört yıllık üniversite öğrencilerine uygulamışlardır.
4 Sandler, (2000).	Kariyer seçiminde karar verme öz-yeterliği, algılanan stres ve öğrenci bağlılığına entegre bir model: Finansal, tutum, davranış ve kariyer gelişimi için yapısal bir model konusunu araştırmışlardır.	Okulbağlılığının devam niyeti üzerinde en büyük doğrudan etkisi vardır.	937 kişilik 24 yaş ve üzeri üniversite öğrencilerine uygulanmıştır.
5 Braxton, vd. (2000).	Aktif öğrenmenin üniversite öğrencisi bağlılığına etkisi konusunu araştırmışlardır.	Okulbağlılığının devam niyeti üzerinde en büyük doğrudan etkisi vardır.	718 kişilik birinci sınıf öğrencisine 2'nci dönem anket uygulanmıştır.
6 Mutter, (1992).	Tinto'nun öğrenci grupları ve okul bağlılığı teorisinin yordanması konusunda araştırma yapmışlardır.	Üniversite öğrencilerinin derslerine devam etmeyen öğrencilere kıyasla, devam eden öğrencilerin akademik başarılarının ve okul bağlılıklarının daha yüksek olduğunu ifade etmiştir.	521 aktif devam eden ve 245 aktif devam etmeyen üniversite öğrencisi üzerinde uygulamıştır.
7 Pascarella, (1986).	İki yıllık ve dört yıllık üniversite öğrencilerinin uzun vadeli bağlılığı konusunu araştırmıştır.	Okul bağlılığı yüksek olan iki yıllık öğrencilerin dört yıllığa veya yüksek lisansa devam etme oranlarının yüksek olduğunu ifade etmiştir.	825 iki yıllık üniversite öğrencisine uygulanmıştır.

		Okula bağlılığın, cinsiyet ve yaş üniversite akademik performansını etkisini incelemiştir.	Yaşça büyük oran öğrencilerin bağlılıkları daha yüksek çıkmıştır. Kız öğrenciler, ölçülen her akademik değerlendirme kriterlerindeki faktörlerde erkek sınıf arkadaşlarını önemli ölçüde geride bıraktıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca kız öğrencilerin bağlılıkları daha yüksek çıkmıştır. Yaş ve cinsiyetin üniversite bağlılığı üzerinde anlamlı etkide bulunduğunu ortaya koymuşlardır.	134 üniversite öğrencisine uygulanmıştır.
8	Sheard, (2009).			
9	Langan, vd. (2005).	Sözlü sunumların öğrenciler üzerinde değerlendirmesi: cinsiyetin ve üniversite bağlılığının etkilerini araştırmışlardır.	Dersi anlatanın okul bağlılığı arasında pozitif bir ilişki bulunmuş. Dersi anlatanın cinsiyetinin etkisinin olmadığı ifade edilmiştir.	11 akademisyenin verdiği notlar incelenmiştir.

Eğitim kurumlarında yapılan bağlılık araştırmaları genellikle akademik personelin ve öğretmenlerin (Bogler ve Somech, 2004; Buluç, 2009; Terzi ve Kurt, 2005) okula olan bağlılığı üzerine odaklanmıştır. Öğrencilerin eğitim kurumlarına bağlılıklarını konu alan oldukça az çalışma mevcuttur (Mengi, 2011; Strauss ve Volkwein, 2004). Örgütsel bağlılık kavramının tanımı, öncülleri ve etkilediği sonuçlar işletme, pazarlama, yönetim gibi alanlarda yapılan çalışmalar ışığında gelişmiştir. Strauss ve Volkwein (2004) öğrenci bağlılığını öğrencinin üniversiteye devam etme isteği olarak tanımlamıştır. Mowday vd. (1979) ise bağlılığa örgütsel açıdan yaklaşmış ve bağlılığı “çalışanların örgüt amaç ve değerlerine yüksek düzeyde inanması ve kabul etmesi, örgüt amaçları için yoğun gayret sarf etme isteği ve örgütte kalmak ve örgüt üyeliğini sürdürmek için duydukları güçlü istek” olarak tanımlamıştır.

Benzer şekilde Bateman ve Strasser (1984)’da bağlılığı örgüt perspektifinden değerlendirmiş ve bağlılığın çalışan ile çalıştığı örgüt arasındaki uyumluluk olduğunu belirtmiştir. Özsoy (2004) ise uyumluluktan ziyade örgütün çıkarlarının kişisel çıkarlardan üstün tutularak örgütsel bağlılığın ortaya çıktığını belirtmiştir. Farklı alanlardan gelen bilim insanlarının örgütsel bağlılık üzerine yaptığı tartışmalar kavramın tutumsal mı? yoksa davranışsal bir temele mi? dayandırılması gerektiği üzerine yoğunlaşmıştır (Mathieu ve Zajac, 1990).

Tutumsal bağlılık, çalışanın örgütün değerleriyle bütünleşerek çalıştığı örgüte güçlü bir şekilde katılım göstermesi olarak belirtilmektedir (Meyer ve Allen, 1997). Davranışsal

bağlılık ise çalışanın uzun vadede değerlendirdiğinde ve geçmişteki davranışlar ile faaliyetleri dikkate aldığı anda örgüte bağlı kalması ve örgütten ayrılmamasıdır (Mowday, vd. 1982). Davranışsal bağlılıkta birey davranışta bulunduktan davranışını sürdürerek bu davranışa bağlanmakta ve davranışla ilgili tutum geliştirmektedir (Boylu, vd. 2007; Meyer ve Allen, 1991).

Bağlılıkla ilgili yapılan ilk çalışmalarda araştırmacılar örgütsel bağlılığı tek boyutlu bir yapı olarak ele almışlar (Mowday, vd. 1982) ancak daha sonraki çalışmalarla bağlılığın farklı davranışları tetiklediği varsayımıyla birden fazla yapı içerdiğine yönelik kabul yaygınlaşmıştır (Wasti, 2005). O'Reilly ve Chatman (1986) bağlılığı; değerlerin paylaşılmadığı, cezadan uzaklaşmak ve ödüllere ulaşmak için geliştirilen itaat-uyum bağlılığı, kurumun bir parçası olmaktan gurur duyulduğunda oluşan özdeşleşme bağlılığı, kurumun değerleri ile bireyin değerlerinin örtüştüğü içselleştirme bağlılığı olarak üç bileşen altında incelemiştir.

Meyer ve Allen'in bağlılıkla ilgili çalışmalarına alan yazında sıklıkla değinilmektedir. Meyer ve Allen (1984) bağlılığı; duygusal ve devam bağlılığı olarak iki boyutta incelemiştir. Artan araştırmalar sonrasında Allen ve Meyer (1990) bu iki bağlılık boyutuna normatif bağlılığı da eklemiştir. Duygusal bağlılık; örgüt üyelerinin kendilerini örgütün bir parçası olarak görmeleri ve duygusal açıdan bilinçli ve istekli bir şekilde örgütte kalma arzusu olarak tanımlanmaktadır (Meyer ve Allen, 1997). Bu bağlılık türünde kurumda kalma isteğe bağlıdır (Obeng ve Ugboro, 2003). Devam bağlılığı; çalışanların örgütlerinde harcadıkları zaman ve eylemler sonucunda gelişen, örgütte kazandıklarını örgütten ayrılmayla kaybedecekleri düşüncesiyle oluşan, ayrılığın maliyetinin değerlendirildiği ve örgütten ayrılmama nedeninin gereksinim olduğu bağlılık olarak tanımlanmaktadır (Nwadei, 2003; Obeng ve Ugboro, 2003).

Örgütsel bağlılığın son boyutu olan normatif bağlılık; örgütün bütünleşik yapısına karşı çalışanların duyduğu sorumluluğu ve örgütte kalma mecburiyetini doğuran bunu bir yükümlülük olduğunu hissettiren ahlaki duyguyu içerir (Meyer ve Allen, 1991; Obeng ve Ugboro, 2003).

Meyer, vd.(2002) örgütsel bağlılığın üç boyutunu kullanarak 155 örneklem üzerinde meta-analiz çalışması yapmışlardır. Yaptıkları çalışma sonucunda duygusal bağlılık ve devam bağlılığı boyutların birbiriyle ayrılmadığı ve aralarında yüksek korelasyon bulunduğu eleştirisiyle (Ko, vd. 1997), devam bağlılığı bileşeninin iki faktöre daha ayrılabilceği (Culpepper, 2000) eleştirisine yanıt verir şekilde bileşenleri birbiriyle ilişkili ancak farklı bileşenler olduğu ve yapının üç boyuttan oluştuğu sonucuna varmışlardır. Analiz sonucunda duygusal bağlılığın örgütsel çıktılarla daha güçlü bir ilişki içinde olduğu, devam bağlılığının

ise ilişkisiz ya da olumsuz ilişkili bulunduğunu belirtmişleridir. Örgütsel bağlılık iş memnuniyeti, katılım, mesleki bağlılık, devam, örgütsel vatandaşlık davranışları, performans artışı, işçi sağlığı gibi kavramlarla ilişkili bulunmuştur (Meyer, vd. 2002; Nwadei, 2003).

Meyer ve Allen (1991, 1997) tarafından ortayaatılan üç boyutlu bağlılık yapısı öncelikle işletmelerde ve daha sonra farklı bağlamlarda kullanılmıştır. Bunlardan en ilgi çekici olanı Adam ve Jones'un (1997) evlilik bağlılığı üzerine yaptığı çalışma ile Bansai, Bansai, vd. (2004) araba tamiri hizmeti alan müşterilerin bağlılığını ölçmek için yaptığı araştırmalardır (McNally ve Irving, 2012).

Üniversitenin kendine özgü yapısı ve üniversite öğrencilerinin hem grup üyesi (Hoffman ve Kretoivics, 2004) hem de müşteri (Lomas, 2007) olarak değerlendirildiği farklı bakış açıları düşünüldüğünde öğrencilerinin üniversiteye olan bağlılıkları üzerine yapılacak olan çalışmalar yukarıda bahsedilen araştırmalar kadar ilgi çekici ve üniversite eğitimini en etkili biçimde bitirebilmek için faydalı olacaktır (McNally ve Irving, 2012).

McNally ve Irving (2012)'ın 287 üniversite öğrencisi üzerinde gerçekleştirdikleri üniversite bağlılığının, bağlılık davranışları üzerine etkisini araştıran ve üniversite öğrencilerinin bağlılık profillerini ortaya koyan öncül çalışmaları öğrencilerinin üniversiteye bağlılıklarını ve davranış kalıplarını ortaya koymak açısından oldukça önemlidir. Üniversite terkinin önüne geçebilecek çalışmaların geliştirilmesi ve bu öğrencilerin fark edilebilmesi ve üniversiteye devamlarını sağlayacak rehberlik etkinliklerinin ve üniversite yönetim politikalarının belirlenmesi üniversiteler için yaşamsaldır (Wlodkowski, vd. 2002).

Üniversite bağlılığı olarak ele alınan “university commitment” kavramı, Türkçeye okul bağlılığı olarak tercüme edilen akademik başarıyı ve derslere katılımı merkeze alarak okul bağlılığını vurgulayan “school engagement” kavramı ile aynı kavramlar olmasa da okul için çaba sarfetme, ortak amaç belirleme gibi benzer çıktılara sahiptirler (Handelsman, vd. 2005; McNally ve Irving, 2012).

Terzi ve Kurt (2005) tarafından sınıf öğretmenleriyle yapılan çalışma sonucunda; demokrat yönetici davranışı sergileyen yöneticilerle çalışan öğretmenlerde okula bağlılığın pozitif yönde etkilendiği, otoriter yapıya sahip yöneticilerle çalışan öğretmenlerde ise okula bağlılığın negatif yönde etkilendiği belirlenmiştir.

Çöl ve Gül (2005) üniversitelerde çalışan akademik ve idari personelle yaptığı araştırmada demografik bilgilerin örgüte bağlılık boyutlarına etkisini araştırmış ve bu çalışma sonucunda yaş, ücret, görev süresi ve eğitim düzeyinin örgütsel bağlılığın üç boyutuyla da anlamlı bir ilişki saptamıştır.

Forward, vd. (2009) Amerika Birleşik Devletlerinde kiliseye bağlı küçük bir üniversitede 131 öğrenci üzerinde üniversiteye bağlılıkla, sosyal kimlik ve algılanan örgütsel destek, iletişim memnuniyeti ve dini inanç düzeyi arasındaki ilişkiyi ortaya koymaya çalıştıkları araştırmalarında, kendini dindar olarak tanımlayan öğrencilerin üniversiteye bağlılığı kendini dindar olarak tanımlamayan öğrencilere göre çok daha yüksek bağlılık gösterdiği sonucuna ulaşmışlardır. Bu durum kurumla birey arasında paylaşılan ortak değerlerin bağlılık üzerine etkisiyle açıklanmıştır.

Strauss ve Volkwein (2004) Amerika Birleşik devletlerinde 51 üniversite de yaptıkları araştırmada Astin'in girdi-çevre-çıktı modelini temel alarak bağlılığın bireysel, kurumsal özelliklerle olan ilişkisi üzerinde çalışmışlardır. Ayrıca sosyal katılım, sosyal gelişme, akademik katılım ve akademik gelişmenin bağlılık üzerine etkisini de araştırmışlardır. Sınıf deneyimi, sosyal etkinlikler, arkadaşlık, sosyal gelişim ve akademik gelişim ile öğrenci bağlılığı arasında güçlü bir bağ bulunmuştur. Serbest zamanda Rekreatif etkinliklere katılan üniversite öğrencilerinin çeşitli faktörlere bağlı olarak "sıkılma" düzeyleri azaldıkça, yaşam doyum düzeyleri artmaktadır. Ayrıca rekreatif etkinliklerde yer alan üniversite öğrencilerinin serbest zamanda algıladığı "doyum" düzeyi arttıkça da, eş zamanlı olarak yaşam doyumunda artış göstermekte ve bu tür faaliyetler içerisinde daha verimli zaman geçirdikleri söylenebilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN SERBEST ZAMAN FAALİYET DOYUMU İLE OKUL BAĞLILIĞI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Araştırmanın amacı yükseköğretim öğrencilerinin serbest zaman faaliyeti doyumlarının okul bağlılıkları ile ilişkisini incelemektir. Bu doğrultuda yükseköğretim kurumunda eğitim gören öğrencilere yönelik olarak bir araştırma gerçekleştirilmiştir.

İlgili yazın incelendiğinde serbest zaman konusunun üniversite öğrencileri üzerinde serbest zaman etkinliklerine katılımı etkileyen unsurlar, tercih ettikleri etkinlik türleri, alışkanlıkları, tutumları, tatmin düzeyleri, yaşam doyumlarına olan etkisi, akademik başarıya olan etkisi gibi çeşitli açılardan incelendiği görülmektedir (Tütüncü, vd. 2011; Özşaker, 2012; Şabbağve Aksoy, 2011; Süzer, 2000; Misra ve Mckean, 2000; Ardahan ve Yerlisu, 2010; Akyüz, 2015; Tercan, 2013; Sönmezoğlu, vd. 2014; Sevil, 2012; Çelik ve Pular, 2011; Ağduman, 2014; Güler, 2017; Gümüş, 2015). Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin serbest zaman faaliyet doyumları ile okul bağlılığı ilişkisi incelenmiştir (Öztürk, 2013; Bayraktar, 2017; McNally ve Irving, 2012). Araştırmadan elde edilen sonuçların, üniversitede öğrenim gören öğrencilerin serbest zaman faaliyet doyumunu ile okul bağlılığı ilişkisinde hangi boyutun daha çok etkilediğini, aynı zamanda boyutların birbirleri ve diğer boyutlar ile arasındaki ilişkinin ortaya konulmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

3.2. Araştırma Deseni

Bu çalışmada yükseköğrenim aşamasında olan öğrencilerin serbest zaman faaliyet doyumları ile okul bağlılığı alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler varlığının belirlenmesi amacıyla uygun olarak ilişkisel tarama modelinin uygunluğuna karar verilmiştir. Karasar, (2005) İlişkisel tarama modellerinin iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleri olarak tanımlamıştır.

Araştırma aşağıdaki varsayımlara bağlı olarak gerçekleştirilmiştir;

- Araştırmaya katılan öğrencilerin, kendilerine yöneltilen kişisel soruları gerçeği yansıtacak şekilde cevaplandığı varsayılmıştır.
- Araştırmaya katılan öğrencilerin, serbest zaman faaliyet doyumunu değerlendirirken objektif olduğu varsayılmıştır.

- Araştırmaya katılan öğrencilerin, okul bağlılıklarını değerlendirirken objektif olduğu varsayılmıştır.

3.3. Veri Toplama Aracı

Araştırma kapsamında kullanılan anket üç bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde katılımcıların demografik özelliklerine (cinsiyet, yaş, öğrenim görülen bölüm, öğrenim türü, öğrenim süresi, aylık gelir ve katılınan serbest zaman faaliyeti) yönelik olarak 7 tane soru yer almaktadır.

Anketin ikinci bölümünde üniversite öğrencilerinin okula olan bağlılığını ölçmeye yönelik olarak Meyer ve Allen,(1997) tarafından geliştirilmiş olan ve Türkçe'ye uyarlaması Wasti (2000) tarafından yapılmış olan Örgütsel Bağlılık Ölçeği yer almaktadır. Bu ölçeğin tercih edilmesinin iki temel nedeni bulunmaktadır. Birincisi ilgili yazın incelendiğinde okul bağlılığı ölçeği olarak adlandırılan ölçeklerin temel ve orta öğretim aşamasında olan öğrenciler için daha uygun olduğunun anlaşılmasıdır. İkinci olarak, çoğunlukla örgütsel bağlılık ile ilgi çalışmalarda çalışan-işveren ilişkisi odağında kullanılmasına odaklanmış olursa da çalışma ortamı dışında da çeşitli bağlamlardaki araştırmalarda kullanılması tercih edilmesinde etkili olmuştur. Yazın incelendiğinde, Örgütsel bağlılık ölçeğini, Hew ve Cheung, (2011) lise öğrencileri üzerinde, McNally ve Irving (2012), Aydın, (2008), Bayardo, vd.(2014), Clements, (2012), Lather, vd.(2015) ise üniversite öğrencileri üzerinde kullanmışlardır. Bu ölçekte Duygusal, Devam ve Nominatif bağlılık boyutunu oluşturan toplam 18 ifade yer almaktadır.

Anketin üçüncü bölümünde ise üniversite öğrencilerinin serbest zaman faaliyet doyum düzeylerini belirlemek için Beard ve Ragheb (1980) tarafından geliştirilen, Gökçe ve Orhan (2011) tarafından Türkçe'ye uyarlaması yapılan Serbest Zaman Doyum Ölçeği (SZDÖ/Leisure Satisfaction Scale) yer almaktadır. Bu ölçekte 4 er maddelik psikolojik, eğitimsel, sosyal, rahatlama, fizyolojik ve estetik olmak üzere toplamda 6 boyut ile 24 ifade bulunmaktadır. Ölçüm aracında yer alan ölçeklerde, (1-Kesinlikle Katılmıyorum, 2-Katılmıyorum, 3-Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum, 4-Katılıyorum ve 5-Kesinlikle Katılıyorum) şeklinde beş maddeli likert tipi ölçek kullanılmıştır.

3.4. Araştırma Verilerinin Analizi

Araştırmada elde edilen verilerin analizi, bilgisayar ortamında sosyal bilimler için geliştirilmiş paket programlar aracılığı ile gerçekleştirilmiştir.

Cinsiyet, yaş, öğrenim görülen bölüm, öğrenim türü, öğrenim süresi, aylık gelir ve katılan serbest zaman faaliyeti demografik özelliklerin dağılımları frekans analizi ile ortaya konulmuştur.

Yükseköğrenim aşamasında öğrenim gören öğrencilerin serbest zaman faaliyet doyumları ile okul bağlılıkları ve bu iki ölçeğin alt boyutları arasındaki ilişkiler kanonik korelasyon analizi ile incelenmiştir.

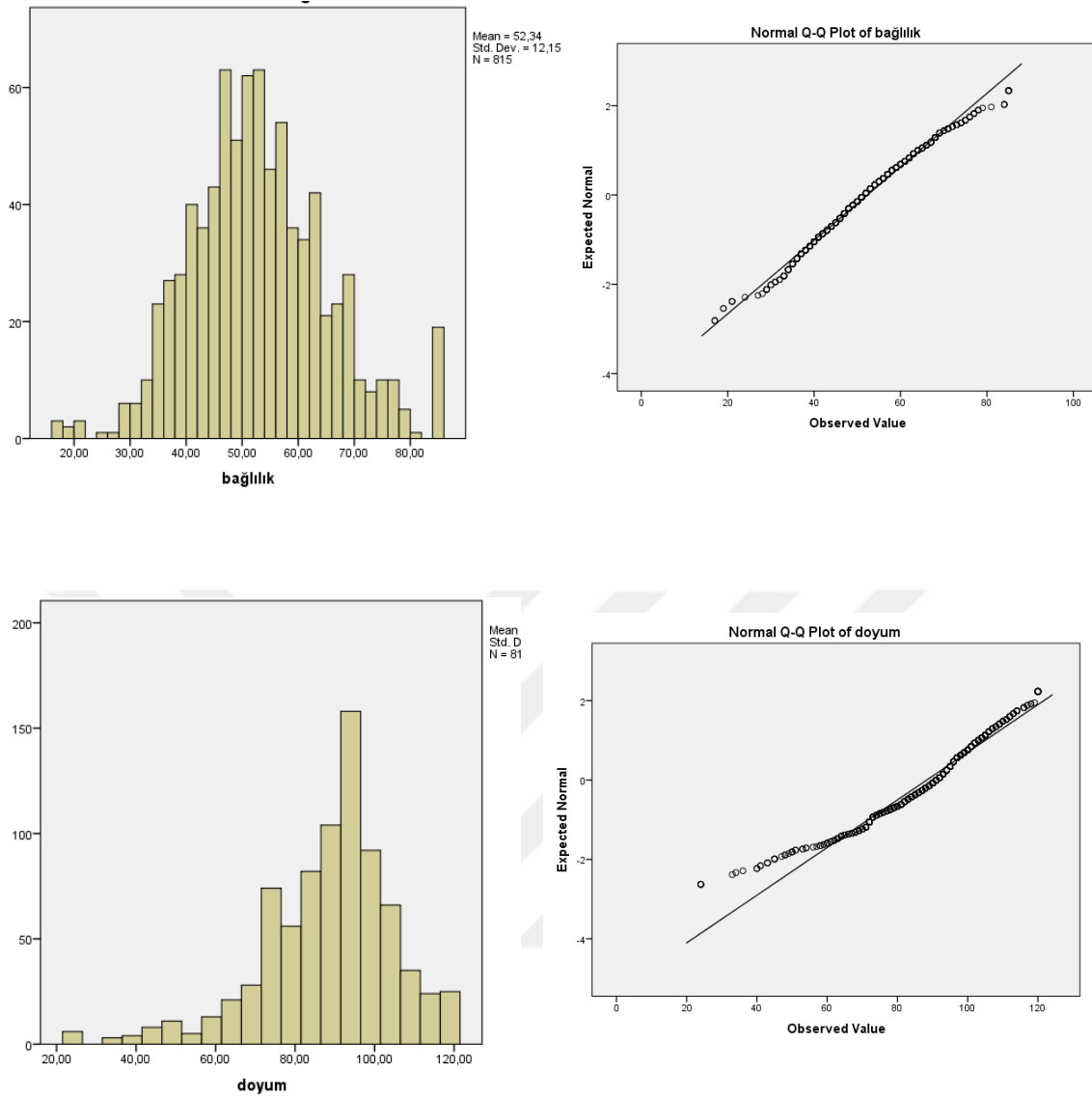
Araştırmanın bağımlı ve bağımsız değişkenlerini oluşturan verilerin normal dağılımdan gelip gelmediği test edilmiştir. Verilerin normal dağılıma sahip olması şartına bakmak için çarpıklık ve basıklık katsayıları dikkate alınmıştır.

Tablo 3.1 Normallik Testi

Okul Bağlılığı	Ortalama	52,34	,44
	Çarpıklık	,206	,086
	Basıklık	,329	,171
Serbest Zaman Faaliyet Doyumu	Ortalama	88,36	,58
	Çarpıklık	-,887	,086
	Basıklık	1,523	,171

Araştırmada öne sürülen farklılık hipotezlerine uygun analiz yöntemlerinin saptanması için gerçekleştirilen normallik testi Tablo 3.1’de ifade edilmiştir. George ve Mallery’in (2003: 99), verilerin normal dağılım gösterebilmeleri için skewness (çarpıklık) ve kurtosis (basıklık) değerlerinin -2 ile +2 arasında değişmesi gerektiği ifadesi temel alınmıştır. Bu nedenle de serbest zaman faaliyet doyum ve okul bağlılığı değişkenlerinin normal dağılım gösterdiği saptanmıştır.

Normallik testine tabi tutulmuş Okul Bağlılığı ve Serbest Zaman Faaliyet Doyum verilerinin histogram ve plot tabloları aşağıdaki gibidir.

Şekil 3.1 Normallik Testi Grafikleri

3.5. Çalışma Grubu

Araştırmada çalışma grubunu Zonguldak Meslek Yüksekokulu öğrencisi olan 815 öğrenci oluşturmuştur. Çalışma grubunda yer alan öğrenciler ile ilgili bilgiler Tablo 3.2’de yer almaktadır.

Tablo 3.2 Elde Edilen Temel Bilgiler

		Frekans	Yüzde			Frekans	Yüzde
Cinsiyet	<i>Erkek</i>	302	% 37,10	Öğretim Türü	<i>Normal Öğretim</i>	446	% 54,70
	<i>Kadın</i>	513	% 62,90		<i>İkinci Öğretim</i>	369	% 45,30
Yaş	<i>0-17</i>	1	% 0,10	Öğrenim Süresi	<i>1 yıldan az</i>	255	% 31,30
	<i>18-20</i>	418	% 51,30		<i>1-4 yıl</i>	529	% 64,90
	<i>21-24</i>	349	% 42,80		<i>5-7 yıl</i>	26	% 3,20
	<i>25-29</i>	34	% 4,20		<i>8 yıl ve üzeri</i>	5	% 0,60
	<i>30 ve üzeri</i>	13	% 1,60	Aylık Gelir	<i>200 tl den az</i>	111	% 13,60
	<i>Turizm</i>	67	% 8,20		<i>200-500 TL</i>	372	% 45,60
Bölümü	<i>İşletme</i>	115	% 14,10		<i>500-700 TL</i>	157	% 19,30
	<i>Muhasebe</i>	81	% 9,90		<i>700 TL ve üzeri</i>	175	% 21,50
	<i>İnşaat</i>	129	% 15,80	Serbest Zaman Faaliyetleri	<i>Müzik Faaliyetleri</i>	25	% 3,10
	<i>Harita</i>	73	% 9,00		<i>Spor Faaliyetleri</i>	175	% 21,50
	<i>Biyomedikal</i>	76	% 9,30		<i>Oyunlar</i>	16	% 2,00
	<i>Lojistik</i>	153	% 18,80		<i>Dans Faaliyetleri</i>	2	% 0,20
	<i>Maden</i>	14	% 1,70		<i>Sanat Faaliyetleri</i>	16	% 2,00
	<i>Radio TV</i>	107	% 13,10		<i>Mekan Dışı Faaliyetleri</i>	96	% 11,80
					<i>İlmi Faaliyetler</i>	56	% 6,90
					<i>Diğer Faaliyetler</i>	429	% 52,60

Öğrencilerin % 37,1'inin erkek, % 62,9'unun ise kadın olduğu saptanmıştır. Yaş dağılımları incelendiğinde, % 51,3'ünün 18-20 yaş aralığında, % 42,8'inin de 21-24 yaş aralığında olduğu görülmektedir. Okul bölümleri incelendiğinde, okul kontenjanları ile doğru orantılı olarak dağılım gösterdiği görülmekte olup en yüksek Yönetim ve Organizasyon Bölümünün alt programları olan Lojistik %18.8 ve İşletme %14.1 öğrencilerinin en yoğun olduğu saptanmıştır. Bunu %15.8 ile İnşaat bölümü öğrencileri izlemektedir. Öğrenim türlerine bakıldığında % 54,7'si normal öğretimde okumakta, %45,3'ü ise ikinci öğretimde okumakta olduğu görülmektedir. Öğrencilerin okulda bulunma sürelerine (sınıflarına) bakıldığında en yüksek oran %64,90'ının 1-4 yıl olduğu öğrencilerin %31,30'unun ise okula yeni geldiği 1 yılı henüz doldurmadığı görülmektedir. Gelir dağılımlarına bakıldığında katılımcıların baskın olarak %45,60'ının aylık 200 TL ile 500 TL arasında bir gelire sahip olduğu saptanmıştır.

Öğrencilerin serbest zaman faaliyetleri incelendiğinde, ders dışı zamanlarda öğrencilerin %52,60'ının müzik, spor, oyun, dans, sanat, mekan dışı faaliyetler ve ilmi faaliyetler haricindeki diğer faaliyetleri gerçekleştirdiği, %21,5'inin ise spor faaliyetleriyle ilgilendiği belirlenmiştir.

3.6. Boyutlar Arasındaki İlişkinin Kanonik Korelasyon İle Analizi

Araştırmanın temel varsayımı, serbest zaman faaliyet doyumu ile okul bağlılığı arasında ilişki olduğudur. Bu varsayımın test edilebilmesi amacıyla serbest zaman faaliyet doyumu ve okul bağlılığını oluşturan boyutlar arasındaki ilişkinin incelenmesi gerekmektedir. Bu amaçla kanonik korelasyon analizinin kullanılması tercih edilmiştir.

Kanonik korelasyon analizinin amaçları aşağıdaki başlıklarla sıralanabilir:

a) “Kümeler arası korelasyona en fazla katkıda bulunan her iki değişken kümesindeki değişkenlerin belirlenmesi”,

b) “Bir değişken kümesinin diğer bir değişken kümesi tarafından ne ölçüde açıklanabildiğinin belirlenmesi”,

c) “Bir kanonik değişkenin dahil olduğu değişkenler kümesinin açıklayıcı gücüne ne ölçüde katkı sağlayabildiğinin belirlenmesi”, (Çankaya, 2005: 25).

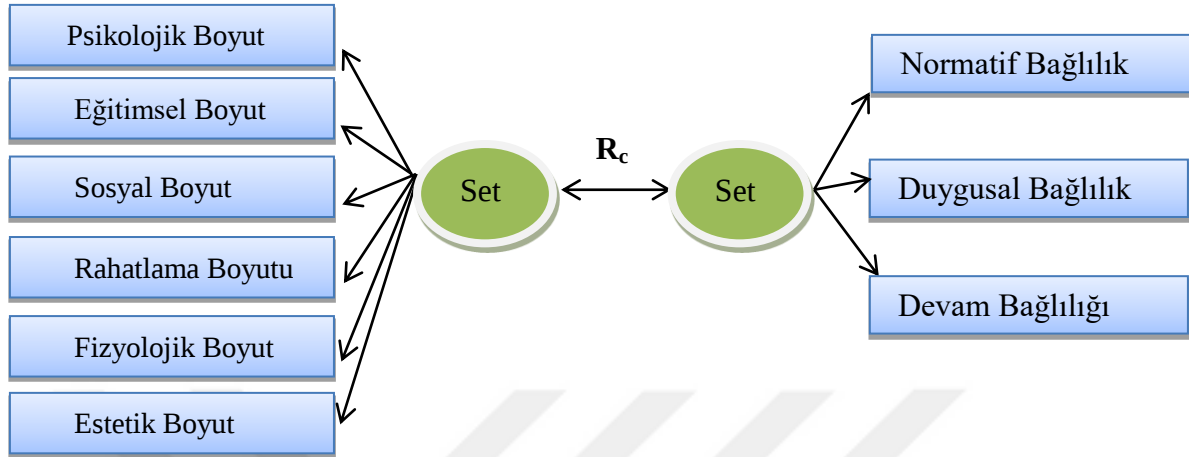
Bu araştırmada kullanılan bağımlı ve bağımsız değişkenlerin oluşturduğu setler Tablo 3.3’de yer almaktadır.

Tablo 3.3 Çalışma Kapsamında Kullanılan Değişkenler

Değişken Seti	Değişken Adı	Madde Sayısı	Değişken Türü
Serbest Zaman Faaliyet Doyumu	Psikolojik	4	Bağımsız
	Eğitimsel	4	
	Sosyal	4	
	Rahatlama	4	
	Fizyolojik	4	
	Estetik	4	
Okul Bağlılığı	Normatif	6	Bağımlı
	Duygusal	6	
	Devam	6	

Kanonik korelasyon analizi, her birinde en az iki değişken bulunan iki değişken seti ($X_1, X_2, X_3, \dots, X_n$) ve ($Y_1, Y_2, Y_3, \dots, Y_m$) arasındaki ilişkinin ortaya konması için kullanılmaktadır (Huo ve Budescu, 2009; Varmuza ve Filzmoser, 2009; Bordens ve Abbott, 2011). Kanonik korelasyon analizi iki veri seti arasındaki ilişkinin bir analiz ile ortaya konulmasına olanak tanımaktadır. İki değişken seti, Set1 ve Set2 adlandırılmakta ve kanonik korelasyon analizi ile Set1 ile Set2 arasındaki ilişki belirlenmeye çalışılmaktadır (Pedhazur, 1997; Stevens, 2009).

Bağımlı ve bağımsız değişken setlerinin belirlenmesinin ardından teorik olarak var olduğu düşünülen ilişkilere ilişkin kanonik korelasyon analizinin genel şeması Şekil 3.2’de gösterilmiştir (Lattin, vd. 2003).

Şekil 3.2 Korelasyon Analizi Genel Şema

Modele göre birinci veri seti 6 değişken, ikinci veri seti 3 değişkenden oluşmaktadır. Bu doğrultuda maksimum kanonik değişken çift sayısı 3 olarak belirlenebilmektedir.

3.7. Bulgular

Çalışmada ilk olarak kanonik korelasyon analizi uygulanmış ve sonucunda ulaşılan bulgulara yer verilmiştir. Kanonik korelasyon analizinde, araştırmacılar tarafından kurulan kanonik modelin istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını gösteren çok değişkenli anlamlılık testi sonuçları incelenmiştir. Bu testlerden “Pillais”, “Hotellings”, “Wilks” ve “Roys” olarak adlandırılan dört farklı testin her biri F testine dönüştürülerek analiz sonucunda ortaya çıkan kanonik modelin anlamlılığı sınanabilmektedir. Bu dört testin her birinin dayandığı kuramsal temelin farklı olması, her bir test için hesaplanan F değerinin de farklı olmasına sebep olmaktadır. Bununla birlikte, araştırmalarda genellikle uygulanabilirliği daha fazla olduğu için yorumlar Wilks’in λ göre yapılmaktadır (Sherry ve Henson, 2005). Araştırmada kurulan teorik modelin sosyal bilimler için geliştirilmiş programdan elde edilen analiz sonuçları Tablo 3.4’de gösterilmiştir.

Tablo 3.4 Modele İlişkin Anlamlılık Testi ve Özet Bilgiler

Kanonik R	0,56	
Serbestlik derecesi	1,00	
Ki-kare değeri	327,22	
p değeri	0,00	
Değişken Seti	Sol Değişken Seti (Doyum Boyutları)	Sağ Değişken Seti (Okula Bağlılık Boyutları)
Elde edilen varyans	78,17	100,00
Açıklanan varyans (<i>Redundancy</i>)	21,47	21,96
Değişken sayısı	6	3
Değişkenler	X ₁ , X ₂ , X ₃ , X ₄ , X ₅ , X ₆	Y ₁ , Y ₂ , Y ₃

Tablo 3.4 incelendiğinde 6 bağımsız ve 3 bağımlı değişken ile kurulan modelin istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir. Ancak bu testin anlamlı olması elde edilen ilişkinin yönü ve şiddeti hakkında bilgi vermediği için açıklanan varyans anlamına gelen redundancy değerlerinin de incelenmesi gerekmektedir. Buna göre doyum düzeyleri kümesinin varyansının %21,47'si okul bağlılığı değişkenleri tarafından açıklanırken, okul bağlılığı değişkenleri kümesinin varyansının %21,96'u doyum düzeyleri değişken kümesinin kanonik değişkenleri tarafından açıklanmaktadır. Elde edilen varyanslara bakıldığında ise Doyum boyutlarının faktörü açıklama oranı % 78,14 iken okula bağlılık boyutlarının faktörü açıklama oranı ise %100 çıkmıştır. Bu işlemin ardından analiz sonucunda ortaya çıkan kanonik fonksiyonların yığılmalı değerlerinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu bir kanonik modelde, kanonik fonksiyonların bir kısmı anlamlı iken bir kısmı için kanonik değişkenler arasındaki ilişki çok düşük olabilir ve bu ilişki istatistiksel olarak anlamlı bulunmayabilir. Bu sebeple kanonik model ile birlikte her bir kanonik fonksiyonun anlamlılığının da ayrıca değerlendirilmesi önerilmektedir. Böylece kanonik fonksiyonların hangilerinin anlamlı olduğuna karar vermek için kanonik fonksiyonlara ilişkin öz değerler ve bunlara ilişkin yüzde değerleri Tablo 3.5'de gösterilmiştir.

Tablo 3.5 Modele İlişkin Öz değerler ve Kanonik Korelasyon Değerleri

Kök No.	Kanonik korelasyon	Kanonik R^2	Ki-kare	df	p	λ
1	0,56	0,32	327,27	18	0,00	0,66
2	0,10	0,01	10,54	10	0,39	0,98
3	0,05	0,00	2,23	4	0,69	0,99

Tablo 3.5’de kanonik korelasyon anlamlılık testi sonuçları verilmiştir. p değerleri incelendiğinde elde edilen sonuçlara göre sadece birinci fonksiyonun kanonik korelasyon katsayısının anlamlı çıktığı görülmektedir ($p < 0,05$). İstatistiksel olarak anlamlı bulunan birinci kanonik fonksiyon göre serbest zaman faaliyet doyumu ile okul bağlılığı %32’lik bir varyans paylaşmaktadır. İstatistiksel olarak anlamlı bulunmayan ikinci kanonik fonksiyona göre serbest zaman faaliyet doyumu ile okul bağlılığı %1’lik bir varyans paylaşmaktadır. Üçüncü kanonik fonksiyonda ise bu değer %0 olarak hesaplanmıştır. Çalışmada üç kanonik değişken çifti için elde edilen üç kanonik fonksiyona ilişkin ilgili fonksiyonun toplam varyansa katkısı ve açıkladığı varyans miktarı Tablo 3.6’da gösterilmiştir.

Tablo 3.6 Kanonik fonksiyonlara İlişkin Betimleyici İstatistikler

Fonksiyonlar	Toplam varyans (%)	Açıklanan varyans (%)
1. Kanonik fonksiyon	67,10	21,70
2. Kanonik fonksiyon	19,60	0,20
3. Kanonik fonksiyon	13,30	0,00
Toplam	100	21,90

Tablo 3.6 incelendiğinde kanonik değişkenlerin orijinal değişkenlerdeki varyansı açıklama yüzdesi birinci kanonik fonksiyon için %67,10, ikinci kanonik fonksiyon için %19,60 ve üçüncü kanonik fonksiyon için %13,30 olarak hesaplanmıştır. Tüm kanonik değişkenlerin birbirinden bağımsız olması sebebiyle tablonun birinci sütununun en alt satırında açıklanan toplam varyans miktarı %100 olarak hesaplanmıştır. Ancak bir değişken setinin diğer değişken setinin açıklama yüzdesi olarak bilinen açıklanan varyans (*redundancy*) değerlerine göre birinci kanonik fonksiyon için %21,70, ikinci kanonik fonksiyon için %0,20 ve üçüncü kanonik fonksiyon için % 0,00 olarak hesaplanmıştır. Daha önce kanonik fonksiyonların anlamlılığına ilişkin Tablo 3.5’de elde edilen sonuçlar göz önüne alındığında

sadece birinci fonksiyonun istatistiksel olarak anlamlı olması sebebiyle iki değişken setinin birbirini açıklama oranı % 21,70 olarak belirlenmiştir. Bunun yanında istatistiksel olarak anlamlı bulunmayan diğer kanonik fonksiyonlara ait açıklanan varyans değerlerinin de oldukça düşük olduğu görülmektedir. Bu işlemin ardından çalışma kapsamında ele alınan bağımsız değişkenler arasındaki ilişkiler Tablo 3.7’de gösterilmiştir.

Tablo 3.7 Bağımsız Değişken Setindeki İlişkiler

	X ₁ : Psikoloji Boyutu	X ₂ : Eğitim Boyutu	X ₃ : Sosyal Boyutu	X ₄ : Rahatlama Boyutu	X ₅ : Fiziksel Boyutu	X ₆ : Estetik Boyutu
X ₁	1,00					
X ₂	0,74	1,00				
X ₃	0,63	0,68	1,00			
X ₄	0,67	0,74	0,69	1,00		
X ₅	0,59	0,57	0,50	0,56	1,00	
X ₆	0,56	0,61	0,59	0,63	0,63	1,00

Tablo 3.7 incelendiğinde X değişken setindeki doğrusal ilişkileri gösteren korelasyon katsayılarının 0,50 ile 0,74 arasında değişkenlik gösterdiği belirlenmiştir. Doyum düzeyleri arasındaki ilişkiler incelendiğinde değişken seti arasındaki en yüksek ilişki Eğitim Boyutu (X₂) ile Psikoloji Boyutu (X₁) ve Rahatlama Boyutu(X₄) düzeyleri (r=0,74) arasında olduğu belirlenmiştir. En düşük ilişkinin Sosyal Boyut (X₃) ile Fiziksel Boyut (X₅) arasında (r=0,50) olduğu belirlenmiştir. Elde edilen bu sonuca göre doyum düzeyleri arasında pozitif yönlü orta ve yüksek düzeyde istatistiksel olarak anlamlı ilişkilerin olduğu belirlenmiştir.

Bu işlemin ardından bağımlı değişken setindeki (Y) değişkenler arasındaki ilişkiler belirlenmiş ve sonuçlar Tablo 3.8’de gösterilmiştir.

Tablo 3.8 Bağımlı Değişken Setindeki İlişkiler

	Y ₁ : Duygusal Bağlılık	Y ₂ : Normatif Bağlılık	Y ₃ : Devamlılık Bağlılığı
Y ₁	1,00		
Y ₂	0,33	1,00	
Y ₃	0,73	0,44	1,00

Tablo 3.8 incelendiğinde Y değişken setindeki doğrusal ilişkileri gösteren korelasyon katsayılarının 0,33 ile 0,73 arasında değişkenlik gösterdiği belirlenmiştir. Buna göre en yüksek ilişki Devamlılık Bağlılığı (Y₃) ile Duygusal Bağlılık (Y₁) değişkenleri arasında (r=0,73) gözlenirken en düşük ilişkinin Normatif Bağlılık (Y₂) ile Duygusal Bağlılık (Y₁) değişkenleri arasında (r=0,33) olduğu belirlenmiştir. Elde edilen sonuçlar bir bütün olarak

incelendiğinde sadece Y_3 ve Y_1 değişkenleri arasındaki ilişki pozitif yönlü orta düzeyde iken diğer değişkenler arasındaki ilişkilerin düşük düzeyde olduğu belirlenmiştir.

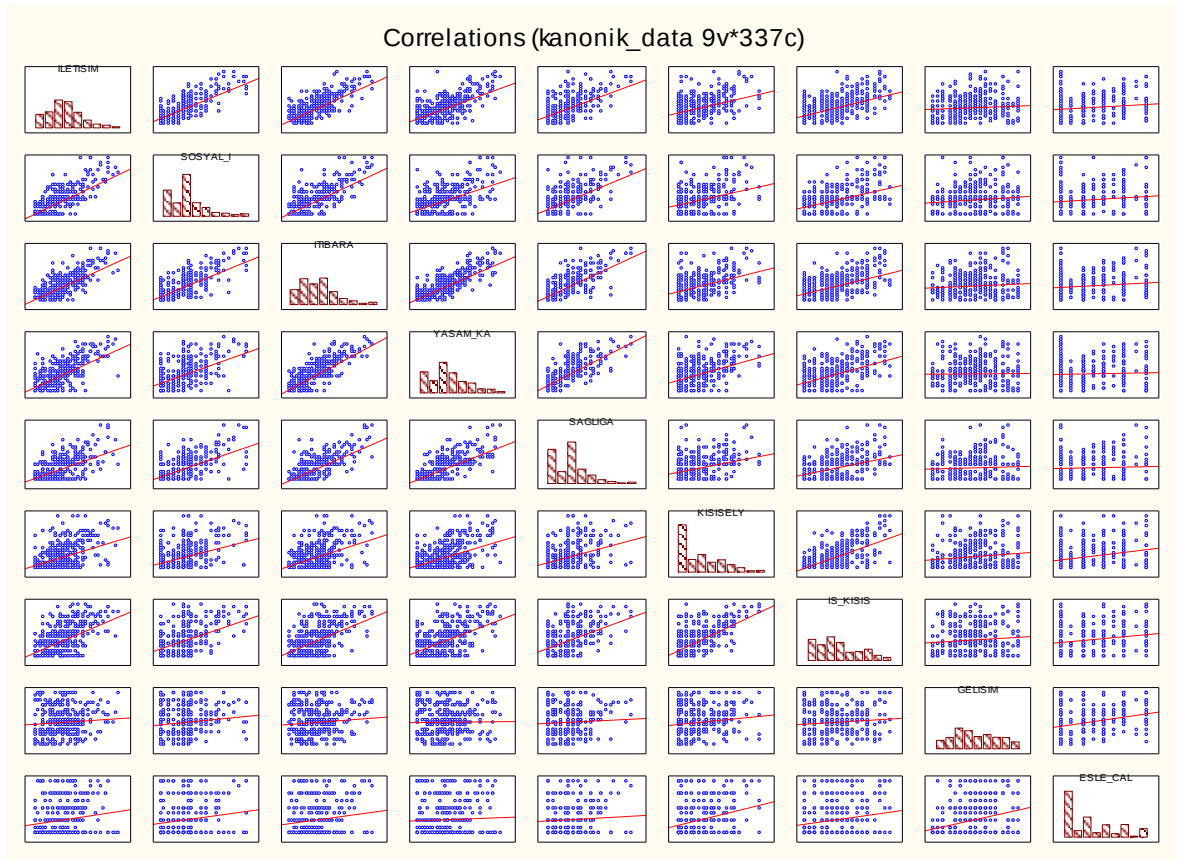
Bunun ardından bağımlı ve bağımsız değişken setleri arasındaki ilişkileri gösteren korelasyon matrisi Tablo 3.9’da gösterilmiştir.

Tablo 3.9 X ve Y Değişken Setleri Arasındaki İlişkiler

	Y₁: Duygusal Bağlılık	Y₂: Normatif Bağlılık	Y₃: Devamlılık Bağlılığı
X₁: Psikoloji Boyutu	0,41	0,36	0,39
X₂: Eğitim Boyutu	0,38	0,32	0,39
X₃: Sosyal Boyutu	0,40	0,31	0,39
X₄: Rahatlama Boyutu	0,38	0,28	0,38
X₅: Fiziksel Boyutu	0,41	0,35	0,41
X₆: Estetik Boyutu	0,41	0,31	0,42

Tablo 3.9 incelendiğinde X ve Y değişken setleri arasındaki ilişkilerin 0,28 ile 0,42 arasında değişkenlik göstermektedir. En yüksek ilişki X₆: Estetik Boyutu ile Y₃: Devamlılık Bağlılığı değişkenleri arasında olduğu belirlenmiştir ($r=0,42$, $p<0,05$). İki değişken arasında pozitif yönlü orta düzeyde bir korelasyon bulunmaktadır. Elde edilen sonuçlar bir bütün olarak incelendiğinde bağımlı değişkenler kümesindeki değişkenlerin bağımsız değişkenler ile orta düzeyde bir ilişkiye sahip olduğu belirlenmiştir. Sadece X₄: Rahatlama Boyutu ile Y₂: Normatif Bağlılık değişkenleri arasında düşük bir ilişki olduğu saptanmıştır ($r=0,28$, $p<0,05$).

X ve Y değişken setleri için değişkenlere ilişkin saçılım grafiği Şekil 3.3'de gösterilmiştir.

Şekil 3.3 X ve Y Değişken Setlerine İlişkin Saçılım Grafiği

Kanonik değişken farklı setler için hesaplanan doğrusal bileşenlerdir ve birinci değişken seti olan X için U doğrusal bileşenleri, ikinci değişken seti olan Y için V doğrusal bileşenler oluşturulur. Kanonik korelasyon analizinde, olabilecek değişken çifti sayısı, minimum iki kümedeki en küçük değişken sayısı ile belirlenmektedir (Güzeller, 2005, 2.139). Bu şekilde her bir değişken setindeki en az değişken sayısı kadar (u_1, v_1) , (u_2, v_2) ve (u_3, v_3) yani toplam 3 tane kanonik değişken çifti hesaplanmaktadır.

Bu durumda;

$$U_1 = a_{11}.X_1 + a_{12}.X_2 + a_{13}.X_3 + a_{14}.X_4 + a_{15}.X_5 + a_{16}.X_6$$

$$U_2 = a_{21}.X_1 + a_{22}.X_2 + a_{23}.X_3 + a_{24}.X_4 + a_{25}.X_5 + a_{26}.X_6$$

$$U_3 = a_{31}.X_1 + a_{32}.X_2 + a_{33}.X_3 + a_{34}.X_4 + a_{35}.X_5 + a_{36}.X_6$$

$$V_1 = b_{11}.y_1 + b_{12}.y_2 + b_{13}.y_3$$

$$V_2 = b_{21}.y_1 + b_{22}.y_2 + b_{23}.y_3$$

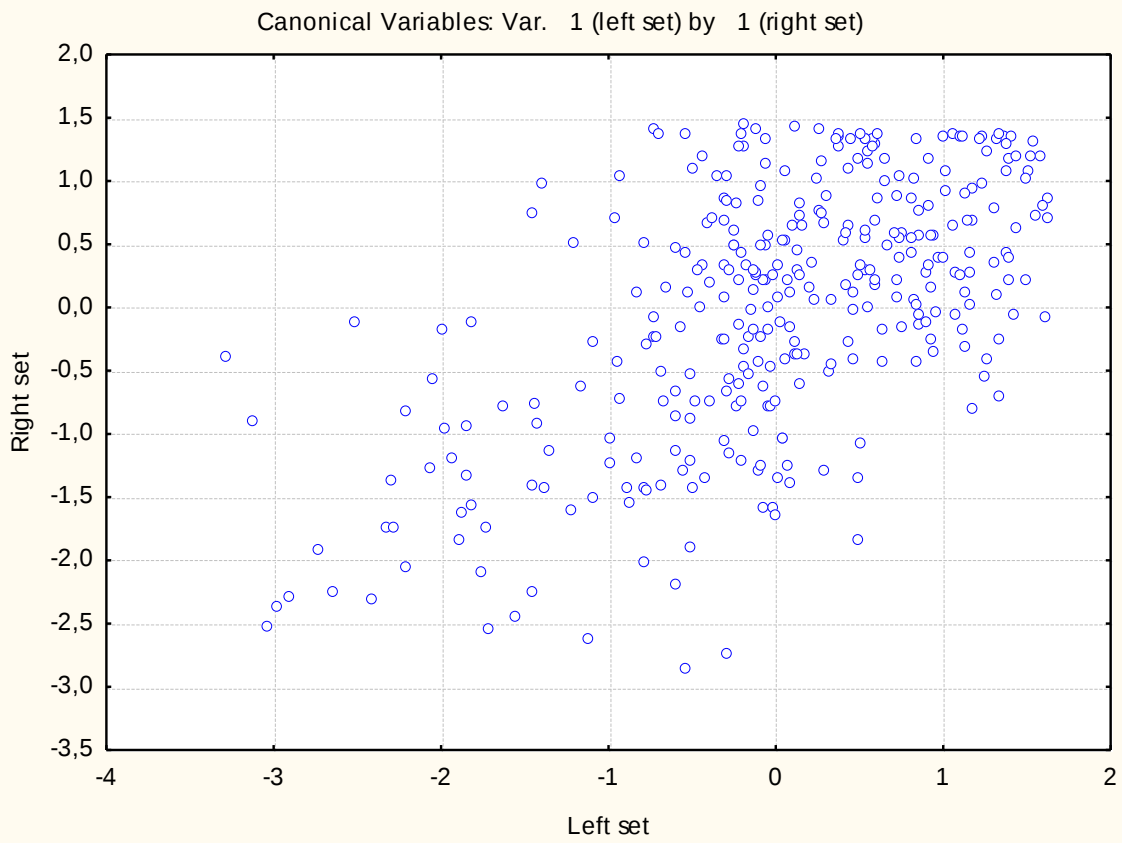
$$V_3 = b_{31}.y_1 + b_{32}.y_2 + b_{33}.y_3$$

a ve b vektörlere ait ağırlık değerleri olmak üzere U ve V doğrusal bileşenleri için elde edilen kanonik katsayılar Tablo 3.10'da gösterilmiştir.

Tablo 3.10 Orijinal Değişkenler İle Kanonik Değişkenler Arasındaki İlişkiler

	U_1	U_2	U_3
X_1 : Psikoloji Boyutu	-0,31	1,17	0,89
X_2 : Eğitim Boyutu	-0,03	0,03	1,35
X_3 : Sosyal Boyutu	-0,26	0,05	-0,35
X_4 : Rahatlama Boyutu	0,03	0,84	-0,69
X_5 : Fiziksel Boyutu	-0,35	-0,32	0,71
X_6 : Estetik Boyutu	-0,26	0,66	-0,14
	V_1	V_2	V_3
Y_1 : Duygusal Bağlılık	-0,50	-0,25	-1,36
Y_2 : Normatif Bağlılık	-0,41	-0,97	0,36
Y_3 : Devamlılık Bağlılığı	-0,30	1,07	1,07

Tablo 3.10 incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bulunan U_1 ve V_1 kanonik değişken çifti için saçılım diyagramı Şekil 3.4'de gösterilmiştir.

Şekil 3.4 U_1 ve V_1 Kanonik Değişken Çifti İçin Saçılım Grafiği

Şekilde görüldüğü üzere aralarında anlamlı bir ilişki bulunan U_1 ve V_1 kanonik değişken çifti arasında doğrusal bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Buna göre elde edilen sonuçlar matematiksel olarak modelleneyecek olursa Tablo 3.10'un birinci sütunundaki kanonik katsayılar göre elde edilen eşitlik aşağıda gösterilmiştir.

$U_1 = - 0,31$ psikoloji boyutu – $0,03$ eğitim boyutu – $0,26$ sosyal boyutu + $0,03$ rahatlama boyutu – $0,35$ fiziksel boyutu – $0,26$ estetik boyutu

$V_1 = - 0,50$ duygusal bağlılık – $0,41$ normatif bağlılık – $0,30$ devamlılık bağlılığı

Doyum düzeyleri olarak tanımlanan U_1 kanonik değişkenine en önemli katkısı $0,35$ ile fiziksel boyutu ve sonrasında $0,31$ ile psikoloji boyutu ve daha sonra $0,26$ ile estetik boyutu ve sosyal boyut olduğu belirlenmiştir. Eğitim ve rahatlama boyutu $0,03$ ile U_1 kanonik değişkenine oldukça düşük bir etkide bulunduğu belirlenmiştir.

Okul bağlılığı olarak tanımlanan V_1 kanonik değişkenine en önemli katkısı $0,50$ ile duygusal bağlılık ve sonrasında $0,41$ ile normatif bağlılık olduğu belirlenmiştir. Devam bağlılığı $0,30$ ile V_1 kanonik değişkenine düşük bir etkide bulunduğu belirlenmiştir.

SONUÇ

Bu çalışmada serbest zaman faaliyetleri ile okul bağlılığına ilişkin kavramsal bilgilere yer verilerek yükseköğretim öğrencilerinin serbest zaman faaliyetleri ile öğrencilerin okul bağlılıkları arasındaki ilişki araştırılmıştır. Serbest zaman faaliyet doyumunun okul bağlılığı ile ilişkisi belirlenmiş ve bu ilişkinin düzeyi hesaplanmıştır. Bu bağlamda araştırmanın ana hipotezi; “Serbest Zaman Faaliyet Doyumu ile Okul Bağlılığı arasında bir ilişki vardır” şeklinde kurulmuştur.

Bu noktada belirtmek gerekir ki; üniversite öğrenimi dönemi, yıllar boyu devam edecek davranış biçimlerinin oluştuğu en önemli süreçtir. Serbest zaman faaliyetlerine katılma; güçlü, karakterli, sağlam kişilikli bireylerin yetişmesine yardım edecek ve bireylerin yaşamının birçok alanını (iş tatmini, yaşam tatmini, aile yaşamını vb.) olumlu etkileyecektir. Bu nedenlerle, serbest zaman kavramı; öğrenciler için akademik eğitimin bir parçası olarak yer almalı ve kendi hayatlarında deneyimlemelidirler.

Araştırmadan elde edilen bulguların, üniversitede öğrenim gören öğrencilerin serbest zaman doyum faaliyetlerinin okul bağlılıkları ile olan ilişkisinde hangi faktörün daha etkili olduğu aynı zamanda faktörlerin birbirleri içinde ve diğer faktörler ile arasındaki ilişki ortaya konulmuştur. Yükseköğrenim aşamasında olan öğrencilerin serbest zaman faaliyet doyum boyutları ile okul bağlılığı boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler varlığının belirlenmesi amacına uygun olarak ilişkisel tarama modelinin uygunluğuna karar verilmiştir. Böyle bir model oluşturulmasındaki asıl amaç, serbest zaman faaliyet doyumu boyutları ile okul bağlılığı boyutları arasında bir korelasyon olup olmadığının belirlenmesi ve bu korelasyonu her iki setten hangi aşamalar arasındaki ilişkinin en yüksek düzeyde etkilediğini tespit etmektir.

Bülent Ecevit Üniversitesi Zonguldak Meslek Yüksekokulunda öğrenim gören üniversite öğrencilerinin serbest zaman faaliyet doyumlarının okul bağlılığı ile ilişkisini ortaya koymak için yapılan bu çalışmaya, Zonguldak Meslek Yüksekokulunda eğitim-öğretim gören 815 üniversite öğrencisi gönüllü katılım göstermiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunluğu 18-24 yaş aralığındaki kız öğrencilerden oluşmaktadır. Meslek yüksekokulunda yapılan bir araştırma olduğu için öğrenciler 1-4 yıl normal öğrenim süresine ve orta gelir düzeyine sahiptir. Okul bünyesinde örgün öğretime devam eden öğrencilerin çok az bir bölümü şehir dışından gelmektedir. Çalışma grubunu Zonguldak ili ve ilçelerinde ikamet eden ve yakın illerden gelen öğrenciler oluşturmaktadır. Öğrencilerin serbest zaman faaliyetleri incelendiğinde, ders dışı zamanlarda öğrencilerin

%52,60'ının müzik, spor, oyun, dans, sanat, mekan dışı faaliyetler ve ilmi faaliyetler haricindeki diğer faaliyetleri gerçekleştirdiği, %21,5'inin ise spor faaliyetleriyle ilgilendiği belirlenmiştir. Bu sonuçtan hareketle öğrencilerin çoğunun serbest zaman aktivitesi olarak spor faaliyetlerine katılarak doyuma ulaştıkları anlaşılmaktadır. Bu konuda yapılan birçok araştırmada da benzer sonuçlar ortaya çıkmıştır. Karaküçük (1997), sporun rekreasyonun en kapsamlı ve ilgi çeken alanlarının biri olduğu sporun ve rekreasyonun karşılıklı birbirini etkilemekte olduğunu ve sporun rekreatif ihtiyaçların karşılanmasında önemli bir hareket alanı sağladığı sonucuna ulaşırken, Kara'nın (2000), rekreasyon animasyon faaliyetlerinin gösteri ve eğlence ağırlıklı olduğu genellikle de aktivitelerinin aerobik, step, fitness, tenis gibi sportif faaliyetlere daha çok önem verdiği sonucuna ulaşmıştır. Benzer şekilde Balcı (2003), üniversite öğrencilerin serbest zaman aktivitesi olarak daha çok futbol, basketbol, voleybol, masa tenisi, yüzme, satranç, tavla gibi popüler sporlara yöneldikleri, bunun yanı sıra sinemaya gitmek, müzik dinlemek, bilgisayar ve internet kullanmak gibi pasif etkinliklere ise en fazla zamanı ayırdıkları belirtmiştir. Öğrencilerin serbest zamanlarında doyuma ulaşmak için sadece sportif faaliyetlere katılmadıklarını, pasif faaliyetlerin de öğrenciler için önemli bir serbest zaman aktivitesi oldığını vurgulamıştır. Akyüz (2015), üniversite öğrencilerinin boş zamanlarını, öğrencilerin dinlenerek, sosyal etkinliklere katılarak, fiziksel etkinliklere katılarak, kültürel etkinliklere katılarak, sanatsal etkinliklere katılarak ve turistik etkinliklere katılarak değerlendirdiklerini tespit etmiştir. Gömleksiz (2004) öğrencilerin boş zamanlarında en çok müzik dinleyerek, arkadaş toplantılarına katılarak, sohbet ederek, televizyon seyrederek, yürüyerek ve bilgisayar-internet gibi etkinlikleri gerçekleştirdiklerini bulmuştur. Afyon ve Karapınar (2014), lise öğrencilerinin serbest zamanlarını yeterince ve uygun bir şekilde değerlendiremedikleri, katılım biçimlerinin pasif olduğu, evlerinde dinlenerek, televizyon seyrederek geçirdikleri, gelir düzeylerinin orta olması nedeni ile serbest zamanlarını değerlendirmek için başka faaliyetlere katılamadıkları sonucuna ulaşmıştır.

Araştırmanın bağımlı ve bağımsız değişkenlerini oluşturan verilerin normal dağılımdan geldiği test edilmiştir. Verilerin normal dağılması üzerine bağımlı ve bağımsız değişken setlerinin aralarındaki ilişkiyi analiz etmek için kanonik korelasyon uygulanmıştır. Kanonik korelasyon, klasik korelasyon ve regresyon analizlerinden elde edilebilecek sonuçların tek bir analiz ile elde edilebilmesini sağlamaktadır. Bağımsız değişken setini serbest zaman faaliyet doyumunun alt boyutları olan psikolojik, eğitimsel, sosyal, rahatlama, fizyolojik ve estetik boyutu oluşturmaktadır. Bağımlı değişken setini ise duygusal, devam ve nominatif bağlılık boyutu olan okul bağlılığı oluşturmaktadır. Modele göre birinci veri seti 6 değişken, ikinci veri seti 3 değişkenden oluşmaktadır. Bu doğrultuda maksimum kanonik

değişken çift sayısı 3 olarak belirlenmiştir. Serbest zaman faaliyet doyumu yaşayan öğrencilerin okul bağlılığı ile ilişkisini açıklamak ve ne ölçüde etkilediğini belirlemek için yapılan analizlerin sonuçları ise şöyledir.

6 bağımsız ve 3 bağımlı değişken ile kurulan modelin istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir. Ancak kanonik korelasyon testinin anlamlı olması elde edilen ilişkinin yönü ve şiddeti hakkında bilgi vermediği için açıklanan varyans değerleri incelenmiştir. Buna göre serbest zaman faaliyet doyum düzeyleri kümesinin varyansının %21,47'si okul bağlılığı değişkenleri tarafından açıklanırken, okul bağlılığı değişkenleri kümesinin varyansının %21,96'u doyum düzeyleri değişken kümesinin kanonik değişkenleri tarafından açıklanmaktadır. İki değer arasında sayısal olarak çok az bir fark gözlemlenmiştir. Elde edilen bu sonuca göre bağımsız değişken setinin bağımlı değişken setini açıklama oranının eşit olduğu belirlenmiştir. Üniversite öğrencilerinin serbest zaman faaliyetlerinde ulaştıkları doyum okula bağlılıklarını etkilemektedir ya da öğrenim gördükleri okula bağlı olan üniversite öğrencileri serbest zaman faaliyetlerinde doyum yaşamaktadır denilebilir.

Kanonik fonksiyonların yığılmalı değerlerinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu bir kanonik modelde, kanonik fonksiyonların bir kısmı anlamlı iken bir kısmı için kanonik değişkenler arasındaki ilişki çok düşük olabilir ve bu ilişki istatistiksel olarak anlamlı bulunmayabilir. Bu nedenle kanonik model ile birlikte her bir kanonik fonksiyonun anlamlılığının da değerlendirilmesi için kanonik fonksiyonların hangilerinin anlamlı olduğuna karar vermek için kanonik fonksiyonlara ilişkin öz değerler ve bunlara ilişkin yüzde değerleri belirlenmiştir. Analiz sonuçları incelendiğinde serbest zaman faaliyet doyumu boyutlarının korelasyon katsayılarının 0,50 ile 0,74 arasında değişkenlik gösterdiği belirlenmiştir.

Doyum düzeyleri arasındaki ilişkiler incelendiğinde değişken seti arasındaki en yüksek ilişki Eğitim Boyutunun, Psikoloji Boyutu ve Rahatlama Boyutu ile pozitif yönlü %74'lük bir korelasyona sahip olduğu gözlemlenmiştir.

Okul Bağlılığını oluşturan üç boyut arasındaki korelasyonlar incelendiğinde ise Devamlılık Bağlılığı ile Duygusal Bağlılık değişkenleri arasında pozitif yönlü %73 oranında bir korelasyon tespit edilmiştir. Bu korelasyon oranları orta düzeyde bir korelasyonu ifade etmekte olup analizlerde elde edilen en yüksek korelasyonlar olmuştur.

Korelasyon analizi faktörler arasındaki ilişki düzeyini belirlemeye yardımcı olmakla birlikte bir neden sonuç ilişkisi belirtmemektedir. Araştırmanın bu sonuçlarının Akduman'ın 2014'de üniversite öğrencileri üzerine gerçekleştirdiği çalışmayla benzerlik gösterdiği gözlemlenmektedir. Yazar çalışmada üniversite öğrencilerinin boş zaman tatminlerinin Psikolojik boyut, Eğitim boyutu, Sosyal boyut, Rahatlama boyutu, Fizyolojik boyut, Estetik

boyutları arasında doğru orantılı anlamlı ilişkiler olduğunu bulmuştur. Argon ve İsmetoğlu'nun (2016) lise öğrencilerine yönelik gerçekleştirdikleri çalışmalarında okula bağlılığın alt boyutları arasında pozitif yönlü orta düzeyde anlamlı ilişki tespit edilmiştir.

Serbest Zaman Faaliyet Doyumları ile Okul Bağlılığı arasındaki ilişkinin ortaya konabilmesi için söz konusu değişkenler arasındaki korelasyonların da incelenmesi gerekmektedir. Bu bağlamda yapılan analizler incelendiğinde Estetik Boyutu ile Devamlılık Bağlılığı değişkenleri arasında gerçekleşen pozitif yönlü %42'lik korelasyonun elde edilen en yüksek korelasyon oranı olduğu gözlemlenmektedir. Bu sonuçtan hareketle Serbest Zaman Faaliyet Doyumunun Estetik Boyutu arttıkça Okula Devam bağlılığının da %42 oranında arttığını ifade etmek mümkündür. Serbest zaman faaliyetlerindeki estetik güzellikler, ferah ve temiz olması, ilgi çekici olması, tasarımının göze hoş gelmesi, aktivite alanlarının iyi dizayn edilmesi gibi etmenler üniversite öğrencilerinin devam bağlılığına etki ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Psikoloji Boyutu ile Duygusal Bağlılık, Fiziksel Boyut ile Duygusal Bağlılık, Estetik Boyut ile Duygusal Bağlılık ve Fiziksel Boyut ile Devam Bağlılığı arasında da %41'lik orta düzeyde diğer anlamlı korelasyonlar gerçekleşmiştir. Diğer korelasyonlar da incelendiğinde Serbest Zaman Faaliyet Doyumları ile Okul Bağlılığı boyutları arasında pozitif yönlü orta düzeyde korelasyonlar bulunduğu tespit edilmiştir. Üniversite öğrencilerinin serbest zaman faaliyetlerine katıldıkları zaman yaşadıkları fiziksel, psikolojik, estetik ve sosyal doyum okula duygusal olarak bağlandıkları sonucunu ortaya koymaktadır. Yazında, üniversite öğrencilerinin serbest zaman faaliyet doyumlarının okul başarısına ne yönde katkı sağladığına yönelik araştırmalar yapılmıştır (Akyüz, 2015; Öksüz, 2012; Özmaden, 1997; Büküşoğlu ve Bayturan, 2005; Payne, vd. 2003). Üniversite öğrencilerinin serbest zaman değerlendirmenin akademik başarıya ne yönde etkisinin olduğuna yönelik görüşlerinin incelendiği araştırmalara bakıldığında çoğunluğun “serbest zaman faaliyet doyumunu başarıyı artırır” sonucuna ulaşıldığı görülmüştür. Bu sonuçlar serbest zaman faaliyet doyumunu yaşayan öğrencilerin okul başarısının arttığı şeklinde yorumlanabilir.

Öğrencilerin katıldıkları serbest zaman aktivitelerini aktif faaliyetler ve pasif faaliyetler olarak ayırmak mümkündür. Öğrenciler serbest zamanlarında pasif katılım gerektiren müzik dinlemek, sinema ve tiyatro gibi sosyal aktivitelerde bulunmak, kitap okumak gibi etkinlikleri tercih etmektedirler. Aktif katılım gerektiren futbol, basketbol gibi popüler sporlara yöneldikleri, aktif ve pasif katılımın söz konusu olduğu tüm etkinliklere katılım gerekçeleri olarak; eğlenmek, arkadaşlarıyla birlikte olmak ve rahatlamak gibi nedenlerle katıldıkları belirlenmiştir (Gücal ve Kara, 2015; Balcı, 2003; Karaküçük, 1997). İlgili yazında yer alan araştırma sonuçları serbest zaman aktivitelerinin öğrencilerin bir şeyler

yapmak için önemli bir araç olduğu, doyum düzeyini de arttırdığını vurgulamaktadır. Bu çalışmanın sonuçları da ilgili yazında yer alan araştırma sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Serbest zaman faaliyet doyum düzeyleri olarak tanımlanan değişkene en önemli katkıyı sırasıyla fiziksel boyutu ile psikoloji boyutu ve daha sonra estetik boyutu son olarak sosyal boyut sağlamaktadır. Fiziksel ve psikolojik olarak doyum yaşayan üniversite öğrencilerinin duygusal olarak okula bağlandıkları sonucuna ulaşılabilir. Bu doğrultuda, üniversite eğitimi alan öğrencilere serbest zaman yönetimi konusunda bilgi verilmesi, serbest zamanlarını değerlendirebilecekleri olanakların yaratılması, serbest zaman aktiviteleri seçeneklerinin artırılması ve çeşitli organizasyonlar yapılması önerilebilir. Araştırmadan elde edilen sonuçların ilgili alanyazınına ve uygulamacılara önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Çalışma sadece Bülent Ecevit Üniversitesi Zonguldak Meslek Yüksekokulu öğrencilerini kapsamaktadır. Farklı meslek yüksekokulu öğrencileri ile yapılacak olan araştırmalardan daha kapsamlı sonuçlar elde edilecek ve karşılaştırma imkanı sunabilecektir. Farklı üniversitelerin farklı bölümlerinde ve lisans düzeyinde öğrenim gören öğrenciler üzerinde de araştırma yapılması durumunda daha kapsamlı sonuçlar elde edilmesi mümkündür. Değerlendirmede bulunulacak diğer bir nokta ise serbest zaman faaliyetleri konusunda turizm ile içice olan şehirlerde öğrenim gören üniversite öğrencilerine sunulan rekreatif faaliyetler konusudur. Öğrencilere sunulan aktiviteler ne kadar çeşitli olur ve katılım sağlanır ise serbest zaman doyumunu sağlanacak ve böylece okul bağlılığı artacaktır. Turizm merkezi olan ve turizmden uzak olan şehirlerde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin serbest zaman doyumunu ve okul bağlılıkları ayrı ayrı ya da karşılaştırmalı olarak araştırılabilir.

KAYNAKÇA

- Abadan, N. (1961). “Üniversite Öğrencilerinin Serbest Zaman Faaliyetleri”. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları*, No: 135117, Ajans Türk Matbaası, Ankara.
- Adams, J. M. ve Jones, W. H. (1997). “The Conceptualization of Marital Commitment: An Integrative Analysis”. *Journal of Personality and Social Psychology*, 72: 1177-1196.
- Addington, D. (1993). “% 100 Düşünce Gücü” (Çev. B. Çetinkaya), Akaşa Yayınları, İstanbul.
- Afyon, Y. A. ve Karapınar, M. (2014). “Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Serbest Zaman Faaliyetlerine Katılım Biçimlerinin Değerlendirilmesi”. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (33): 147-163.
- Ağaoğlu, Y. S. (2002). *Türkiye'deki Üniversitelerin Rekreasyon Programlarının Geliştirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ondokuzmayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Samsun.
- Ağduman, F. (2014). *Üniversite Öğrencilerinin Boş Zaman Motivasyon ve Tatminlerinin İncelenmesi*. Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi Erzurum.
- Akatay, A. (2003). “Örgütlerde Zaman Yönetimi”. *Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, s.10.
- Akyüz, H. (2015). *Üniversite Öğrencilerinin Boş Zaman Faaliyetlerine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi Bartın Üniversitesi Örneği*. Yüksek lisans Tezi. Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bartın.
- Alay, S. (2000). *Relationship Between Time Management And Academic Achievement Of Selected Univesity Students*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Ankara.
- Alaylıoğlu, R. ve Oğuzhan, F. (1968). *Zaman. Ansiklopedik Eğitim Sözlüğü*, İstanbul.
- Allen, J. ve Meyer, P. (1990). “The Measurement and Antecedents of Affective, Continuance and Normative Commitment to the Organization”. *Journal of Occupational and Organizational Psychology*, 63(1): 18-38.

- Arastaman, G. (2009). "Lise Birinci Sınıf Öğrencilerinin Okula Bağlılık (School Engagement) Durumlarına İlişkin, Öğrenci, Öğretmen ve Yöneticilerin Görüşleri". *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26: 102-112.
- Archambault, I., Janosz, M., Fallu, J. S. ve Pagani, L. S. (2009). "Student Engagement And Its Relationship With Early High School Dropout". *Journal of Adolescence*, 32(3): 651- 670.
- Ardahan, F. ve Yerlisu L. T. (2011). "Açık alan rekreasyonu: Bisiklet Kullanıcıları ve Yürüyüşçülerin Doğa Sporu Yapma Nedenleri ve Elde Ettikleri Faydalar". *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8(1): 1327-1341.
- Argon, T. ve İsmetoğlu, M. (2016). "Öğrencilerin Lise Yaşam Kalitesi Algıları ile Okula Bağlılık Düzeyleri Arasındaki İlişki". *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, Özel Sayı, 238-249.
- Arhar, J. M. (1992). "Enhancing students' feelings of school membership: What principals can do". *Schools in the Middle*, 1(3): 12-16.
- Aslan, N. (1994). *Üniversite Öğrencilerinin Serbest Zaman Değerlendirme Eğilimi Öğretmen Yetiştiren Kurumlarda Karşılaştırmalı Bir Araştırma*. Doktora Tezi. D.E.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Aslan, N. (2000). "Üniversite Öğrencilerinin Serbest Zaman Değerlendirme Eğilimi". *Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları*, 3.
- Aslan, N. (2005). "Üniversite Öğrencilerinin Boş Zaman Değerlendirme Eğilimi". *İzmir: Ege Üniversitesi Yayınları*. 2. Baskı.
- Aydın, S. (2008). *Büro Yönetimi ve Sekreterlik Bölümü Öğrencilerinin Örgütsel Bağlılık Düzeyleri ve Bu Düzeylerin Akademik Başarıları İle İlişkisi*, Yüksek Lisans Tezi Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aydoğan, İ. ve Gündoğdu, F. B. (2006). "Kadın Öğretim Elemanlarının Boş Zamanlarını Değerlendirme Etkinlikleri". *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (21)2: 217-232.
- Ayık, A. ve Aktaş, A. Ö. (2015). "Öğretmen Adaylarının Okul Yaşam Kalitesi ve Okula Yabancılaşma Algıları Arasındaki İlişki". *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 21(4): 429-452.
- Aytaç, Ö. (2002). "Boş Zaman Üzerine Kuramsal Yaklaşımlar". *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12,(1): 231-260.
- Balay, R. (2000). *Yönetici ve Öğretmenlerde: Örgütsel Bağlılık*. Nobel Akademik Yayıncılık (Birinci Baskı), Ankara.

- Balcı, A. (1990). “Zaman Yönetimi”. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 23(1).
- Balcı, V. (2003). “Ankara'daki Üniversite Öğrencilerinin Boş Zaman Etkinliklerine Katılımlarının Araştırılması”. *Milli Eğitim Dergisi*, 158.
- Balcı, V., Demirtaş M., Gürbüz P., İlhan A., Ersöz, V. (2003). “Ankara'daki Üniversite Öğrencilerinin Boş Zaman Etkinliklerine Katılımlarının Araştırılması”. 7. *Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi*, Antalya.
- Balkıs, M., Duru, E. ve Buluş, M. (2005). “Şiddete Yönelik Tutumların Öz Yeterlik, Medya, Şiddete Yönelik İnanç, Arkadaş Grubu ve Okula Bağlılık Duygusu İle İlişkisi”. *Ege Eğitim Dergisi*, 2(6): 81-97.
- Baltaş, A. ve Baltaş, Z. (1987). *Başarılı ve Sağlıklı Olmak için Stres ve Başa Çıkma Yolları*. 5. Baskı, Remzi Yayınevi, İstanbul.
- Bansai, H. S., Irving, P. G. ve Taylor, S. F. (2004). “A Threecomponent Model of Customer Commitment to Service Providers”. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 32: 234-250.
- Barret, R. T., Winniffrith, T. ve Barrett, C. (1989). “Leisure: the Purpose of Life and the Nature of Philosophy”. *The Philosophy of Leisure, London*, Macmillan Press.
- Bassinette, R. (2006). *The Relative İmpact Of İndividual And School-Level Factors On Student Attachment To School: An Analysis Using The Nels*. Doctoral Dissertation, University of San Francisco Graduate School, San Francisco, CA.
- Başaran, Z. ve Sarımert, F. (2004). “İzmit Belediyesinde Çalışan Bireylerin, Rekreasyon Etkinlikleri, Bu Etkinliklere Yönelten Nedenler ve Kişiy Kazandırdıkları”. *The 10th Ichper.Sd Europe Congress, The Tssa 8th International Sports Science Congress Proceedings*.
- Bateman, T. S. ve Strasser, S. (1984). “A Longitudinal Antecedents of Organizational Commitment”. *Academy of Management Journal*, 27(1): 95-112.
- Bayardo, J. M., De La Cabada M. L. ve Terrazas, P. J. (2014). “College Student's Commitment”. *European Scientific Journal June edition*. 10(16).
- Bayraktar, U. (2017). *Konaklama İşletmelerinde Çalışanlara Yönelik Rekreatif Faaliyetlerin Çalışanların İş Tatmini ve Örgütsel Bağlılığına Olan Etkisi*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırklareli.
- Beard, J. G. ve Ragheb. M. G. (1980). “Measuring Leisure Satisfaction”. *Journal of Leisure Research*. 12: 20-33.

- Bellici, N. (2015). "Ortaokul Öğrencilerinde Okula Bağlanmanın Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi". *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1): 48-65.
- Birch, S. ve Ladd, G. (1997). "The Teacher-Child Relationship And Children's Early School Adjustment". *Journal of School Psychology*, 35: 61-79.
- Bloom, B. S. (1998). *İnsan Nitelikleri ve Okulda Öğrenme*. (Çev. D. A. Özçelik), Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Bogler, R. ve Somech, A. (2004). "Influence of Teacher Empowerment on Teachers' Organizational Commitment, Professional Commitment and Organizational Citizenship Behavior in Schools". *Teaching and Teacher Education*, 20(3): 277-289.
- Bond, L., Butler, H., Thomas, L., Carlin, J., Glover, S., Bowes, G., ve Patton, G. (2007). "Social and School Connectedness in Early Secondary School as Predictor of Late Teenage Substance Use, Mental Health, And Academic Outcomes". *Journal of Adolescent Health*, 40(4): 357-376.
- Bordens, K. S. ve Abbott B. B. (2011). "Research Design and Methods: A Process Approach". 8 ed. Boston, MA: McGraw Hill.
- Boud, B. M. ve Lawson, F. (2002). "Tourism and Recreation". *Handbook Of Planning and Design Architectural Press*.
- Boylu, Y., Pelit, E. ve Gücer, E. (2007). "Akademisyenlerin Örgütsel Bağlılık Düzeyleri Üzerine Bir Çalışma". *Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar*, 510: 55-74.
- Bozkurt, E. (2005). *Türkiye Cumhuriyeti 1982 Anayasası, Kavram İndeksi*. Asli Yayın Dağıtım, Ankara.
- Braxton, J. M., Milem, J. F. ve Sullivan, A. S. (2000). "The Influence Of Active Learning On The College Student Departure Process". *Journal of Higher Education*, 71(5): 569-590.
- Brightbill, C. (1969). "The Challenge of Leisure". *Englewood Cliffs (NJ): Prentice-Hall*.
- Bruyn, H. D. (2005). "Role Strain, Engagement And Academic Achievement in Early Adolescence". *Educational Studies*, 31(1): 15-27.
- Bulca, A. (1973). "Çalışma Dışı Zamanın Boyutları" *Çalışma ve Çalışma Dışı Zamanın Planlanması Seminer Sonuçları Raporu, ODTÜ*, Ankara.
- Bull, C., Hoose, J. ve Weed, M. (2003). "An Introduction to Leisure Studies. 1st Edition". *Essex: Pearson Education Limited*.

- Buluç, B. (2009). “Sınıf Öğretmenlerinin Algılarına Göre Okul Müdürlerinin Liderlik Stilleri ile Örgütsel Bağlılık Arasındaki İlişki”. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 15(57): 5-34.
- Burke, E. W. ve Alston, M. A. (2001). “Using Recreation To Prevent Violence And Drug Abuse”. *Parks And Recreation*, 36, (3): 80-85.
- Butler, G. D. (1959). *Introduction To Community Recreation*, 249-252.
- Büküşoğlu, N. ve Bayturan A. F. (2005). “Serbest Zaman Etkinliklerinin Gençlerin Psiko-Sosyal Durumlarına İlişkin Algısı Üzerindeki Rolü”. *Ege Tıp Dergisi*, 44:173-177.
- Can, H. (2002). *Organizasyon ve Yönetim*. Siyasal Kitabevi, Ankara.
- Caraway, K., Tucker, C. M., Reinke, W. M. ve Hall, C. (2003). “Self-Efficacy, Goal Orientation, And Fear Of Failure As Predictors Of School Engagement İn High School Students”. *Psychology in the Schools*, 40(4): 417-427
- Cemalcılar, Z. (2010). “Schools As Socialisation Contexts: Understanding The İmpact Of School Climate Factors On Students Sense Of School Belonging”. *Applied Psychology: An International Review*, 59(2): 243-272.
- Clements, A. J. (2012). *Commitment In Students Training For Caring Professions:A Focus On Student Nurses' Experience Of Support*. PHD Tehesis University of Bedfordshire.
- Colwell, P., F., Dehring, C., A. ve Turnball, G. K. (2002). “Recreation Demand and Residential Location”. *Journal of Urban Economics*, 51(3).
- Connell, J. P. ve Wellborn, J. G. (1991). Competence, autonomy, and relatedness: A motivational analysis of self-system processes. *University of Chicago Minnesota Symposium on Child Psychology*, Chicago.
- Cordes, K. A. ve İbrahim, H. M. (1991). *Application İn Recreation ve Leisure For Today and Future*. Mosby Company, London, s.262-268.
- Cordes, K. A. ve İbrahim, H. M. (1999). *Applications In Recreation and Leisure: For Today and Future*. (2nd Edition) Mc Graw Hill Companies.
- Craven, I. (1958). *Leisure, According to the Encyclopedia of the Social Sciences*. Mass Leisure, edt. Eric Larrabee and Rolf Meyersohn, Illinois: The Free Press,
- Culpepper, R. A. (2000). “A Test Of Revised Scales For The Meyer And Allen (1991) Three-Component Commitment Construct”. *Educational and Psychological Measurement*, 60(4): 604-616.
- Cüceloğlu, D. (1996). *İçimizdeki Biz*. Birinci baskı, Sistem Yayıncılık, İstanbul.
- Çakıroğlu, H. (1998). *Rekreasyon; Beden Eğitimi Dersi ve Diğer Dersler Açısından Okullarda Ders Dışı Faaliyetlerin Durumu Eğitsel Kollar ve Fonksiyonları*.

- Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, İstanbul.
- Çankaya, S. (2005). *Kanonik Korelasyon Analizi ve Hayvancılıkta Kullanımı*. Yayınlanmış Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Adana.
- Çelik, Z. ve Pulus, A. (2011). “Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutumları” *Van/YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi Özel Sayısı*, s.115-121.
- Çınar, V. ve Sanioğlu, A. (2000). *Farklı Branşlardaki Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu Öğrencilerinin Rekreasyon Faaliyetlerine Katılımlarının Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi BESYO, Beden Eğitimi. Erzurum.
- Çil, Ü. A. (2011). *Kur'an'da Zaman Kavramı*. Kelam Araştırmaları, 9(1):335-364.
- Çöl, G. ve Gül, H. (2005). “Kişisel Özelliklerin Örgütsel Bağlılık Üzerine Etkileri ve Kamu Üniversitelerinde Bir Uygulama”. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 19(1):291-306.
- Dağdeviren, G. E. (2007). *İş Tatmini ve Örgütsel Bağlılık Sigorta Şirketleri Üzerine Bir Uygulama*. Atılım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Deem, R. (1988). *Work, Unemployment, and Leisure*. London: Routledge.
- Demir, C. ve Nesrin D. (2006). “Bireylerin Boş Zaman Faaliyetlerine Katılmalarını Etkileyen Faktörler İle Cinsiyet Arasındaki İlişki: Lisans Öğrencilerine Yönelik Bir Uygulama”. *Ege Akademik Bakış Ekonomi, İşletme, Uluslararası İlişkiler ve Siyaset Bilimleri Dergisi, Ege Üniversitesi, İ.İ.B.F.*, 6(1): 36-48.
- Demir, Ö. ve Acar, M. (2005). *Sosyal Bilimler Sözlüğü*. 6. Baskı, Adres Yayınları, Ankara.
- Dinç, Y. (2005). *Boş Zaman, Rekreasyon Yönetimi*, Detay Yayıncılık, Ankara.
- Doğan, İ. (2002). *Sosyoloji: Kavramlar ve Sorunlar*. 5. Baskı. Pegema Yayıncılık, Ankara.
- Dumazedier, J. (1967). *Toward a Society of Leisure*. The Free Press, New York.
- Dumazedier, J. (1974). *Sociology of Leisure*. Elsevier, New York.
- Efil, İ. (1999). *İşletmelerde Yönetim ve Organizasyon*, 7. Baskı, Alfa Basım Yayın Dağıtım, Ltd. Şti., İstanbul.
- Ekici, S. (1997). Yükseköğretim Gençliğinin Serbest Zamanlarını Değerlendirme Alışkanlıkları ve Turizme Katılımları Üzerine Bir Araştırma, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Ankara.

- Ekici, S. ve Yenel, F. (2002). “Yükseköğretim Gençliğinin Boş Zamanlarını Değerlendirme Alışkanlıkları ve Turizme Katılımları Üzerine Bir Araştırma”. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 6(1).
- Ekstrom, P., Reschke, M., Steinbusch, H. W. M., Veen, V. T., (1986). Distribution of noradrenalin in the
- Erdem, R. ve Kaya, S. (1998). “Zaman Yönetimi”. *Çağdaş Yerel Yönetimler*, İstanbul. 7(2).
- Erdoğan, İ. (1998). *İşletmelerde Personel Seçimi ve Başarı Değerleme Teknikleri*. Küre Ajans, İstanbul.
- Filiz, B. (1998). “Zamanı İyi Kullanmak Zorundayız” *Tatil Dergisi*, Ankara, 6(32): 53.
- Filiz, K. ve Özçalıküşu, O. (2001). “Hatay İli Yatılı İlköğretim Bölge Okullarında Okuyan Öğrencilerin Boş Zaman Alışkanlıkları”. *Atatürk Üniversitesi BESYO, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*.
- Finn, J. D. (1989). “Withdrawing From School”. *Rewiev of Educational Research*, 59: 117-142.
- Finn, J. D. ve Rock, D. A. (1997). “Academic Success Among Students At Risk For School Failure”. *Journal of Applied Psychology*, 82:221-234.
- Finn, J. D. ve Voelkl, K. E. (1993). “School Characteristics Related To School Engagement”. *Journal of Negro Education*, 62: 249-268.
- Finn, J. D., Pannozo, G. M., ve Voelkl, K. E. (1995). “Disruptive and İnattentive Withdrawn Behavior and Achievement Among Forth Graders”. *Elementary School Journal*, 95: 421-454.
- Forward, G. L., Daugherty, N., Michel, H., ve Sandberg, D. (2009). “The Effects of Communication, Religiosity, and Organizational Support on Student Commitment at a Church-Related University”. *Human Communication*, 12: 33-52.
- Foulquie, P. (1994). *Boş Zaman*. (Çev. C. Karakaya), Sosyal Yayınlar, İstanbul.
- Fredricks, J. A., Blumenfeld, P. C. ve Paris, A. H. (2004). “School Engagement: Potential of The Concept, State Of The Evidence”. *Rewiev of Educational Research*, s. 59-109.
- Fullarton, S. (2002). Student Engagement With School: Individual and School-Level Influences (*LSAY Research Report No. 27*). Camberwell: ACER
- Furrer, C. ve Skinner, E. A. (2003). “Sense of relatedness as a factor in children’s academic engagement and performance”. *Journal of Educational Psychology*, 95(1): 148–162.
- George, D. ve Mallery, P. (2003). “SPSS for Windows Step by Step A Simple Guide and Reference.” *11.0 Update. 4th Edition*, Allyn ve Bacon, Boston.

- Goodenow, C. (1993). "Classroom Belonging Among Early Adolescent Students: Relationships To Motivation And Achievement". *Journal of Early Adolescence*, 13(1): 21-43.
- Goodenow, C. ve Grady, K. E. (1993). "The Relationship Of School Belonging And Friends' Values To Academic Motivation Among Urban Adolescent Students". *The Journal of Experimental Education*, 62(1): 60-71.
- Gordon, W. R. ve Caltabiano, M. L. (1996). "Urban-Rural Differences in Adolescent Self-Esteem, Leisure Boredom and Sensation-Seeking as Predictors of Leisure-Time Usage and Satisfaction". *Adolescence*, 31.
- Gökçe, H. ve Orhan, K. (2011). "Serbest Zaman Doyum Ölçeğinin Türkçe Geçerlilik Güvenirlik Çalışması". *Spor Bilimleri Dergisi Hacettepe J. of Sport Sciences*, 22 (4):139-145.
- Gömleksiz, M. N. (2004). "Üniversiteye Hazırlık Dershanelerine Giden Öğrencilerin Boş Zamanlarını Değerlendirme Etkinlikleri (Malatya İli Örneği)". *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Bolu*, 4(2):13-32
- Grazia, S. (1962). "Of Time Work and Leisure". *Garden City (NY): Doubleday and Company*.
- Gücal, A, ve Kara, F. (2015). "Serbest Zamanda Sıkılma Algısının Serbest Zamana Yüklenen Anlamı Belirlemedeki Rolünün İncelenmesi". 8. *Ulusal Spor Bilimleri Öğrenci Kongresi, Mersin*.
- Gülbahçe, Ö. (1996). "Boş Zamanları Değerlendirme Alışkanlıkları, Atatürk Üniversitesi". *Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Dergisi, Erzurum*.
- Güler, H. (2017). *Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokullarında Öğrenim Gören Öğrencilerin Boş Zaman Engellerinin Boş Zaman Motivasyonlarına Etkisinin Araştırılması (Bartın Üniversitesi Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Bartın.
- Güler, Ş. (1978). *Turizm Sosyolojisi*, Gündüz Matbaacılık, Ankara.
- Gültekin, E. (2008). *Serbest Zaman Etkinlikleri İçinde Müzikli Etkinliklerin Yeri (Sakarya Mahallesin Örneği)*, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Gümüş, K. (2015). "Futbol ve Basketbol Taraftarında Serbest Zaman Tatmini: Afyonkarahisar Örneği". *International Journal of Science Culture and Sport*. 3: 401-401.

- Güngörmüş, H. A. (2007). *Bireyleri Rekreatif Egzersize Götüren Faktörler*. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Ankara.
- Gürbüz, B. (2006). *Kentsel Yaşam Sürecinde Rekreatif Katılım Sorunları*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Güzeller, C. (2005). “İlköğretim Akademik Başarı Not Ortalamaları İle OKÖSYS Alt Test Puanları Arasındaki Uygunluk Geçerliliği Çalışması”. *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2): 133-143.
- Hacıoğlu, N., Gökdeniz, A. ve Dinç Y. (2003). *Boş Zaman ve Rekreatif*. Detay Yayıncılık, Ankara.
- Handelsman, M. M., Briggs, W. L., Sullivan, N. ve Towler, A. (2005). “A Measure of College Student Course Engagement”. *Journal of Educational Research*, 98: 184-191.
- Hazar, A. (2003). *Rekreatif ve Animasyon*. 2. baskı, Detay Yayıncılık.
- Heidegger, M. (1996). *Zaman Kavramı*. (Çev. S. Babür), İmge Kitabevi. İstanbul.
- Hendry, C. (2004). “Making Most of Time” *Nurse Researcher*, 12(2).
- Hew, K. F. ve Cheung, W. S. (2011). “Asia Pacific Journal of Education”. *As published in the Asia Pacific Journal of Education*, 31(1): 19-31.
- Himmetoğlu, B. A. (1989). *Rekreatif Nedir?*. Turizm Yıllığı, T.B.K. Yayını, Ankara.
- Hoffman, K. D. ve Kretoivics, M. A. (2004). “Students as Partial Employees: A Metaphor For the Student-Institution Interaction”. *Innovative Higher Education*, 29:103-120.
- Huizinga, J. ve Homo L. (2010). *Oyunun Toplumsal İşlevi Üzerine Bir Deneme*. 3. Basım, Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- Huo, Y. ve Budescu, D. V. (2009). “An Extension Of Dominance Analysis To Canonical Correlation Analysis”. *Multivariate Behavioral Research*, 44:688-709.
- Hustinx, L., Vanhove. T., Declercq, A., Hermans, K., ve Lammertyn, F. (2007) “Bifurcated Commitment, Priorities, And Social Contagion: The Dynamics And Correlates Of Volunteering Within A University Student Population”. *British Journal of Sociology of Education*, 26(4):523-538.
- Israelashvili, M. (1997). “School Adjustment, School Membership, And Adolescents” Future Expectations”. *Journal of Adolescence*, 20(5):525-535.
- İğdeler, S. (2001). *Yöneticiler ve Zaman Tuzakları*. Türk İdare Dergisi. 432.
- İlban, O. M. ve Özcan, K. (2003). “Demografik Özelliklere Göre Boş Zaman Değerlendirme Tercihlerindeki Farklılaşma Üzerine Bir Araştırma Nevşehir Örneği”. *I. Gençlik, Boş Zaman ve Doğa Sporları Sempozyumu*, 21-22 Mayıs, Gazi Üniversitesi. Ankara.

- İmrek, M. K. (2004). *Yöneticiler İçin Karar Verme Teknikleri El Kitabı*. Beta Basım Yayım, İstanbul.
- Jacks, L. P. (1931). *The Education of the Whole Man*. HarperveBrothers, New York.
- Jeffrey, J., McNally, P. ve Gregory I., (2010). "Journal of Leadership". *Organizational Studies*, 17(2): 201–215.
- Jensen, C. R. (1995). "Outdoor Recreation in America". *Fifih Edition Human Kinetics*, 222.
- Jimerson, S. R., Campos, E. ve Greif, J. L. (2003). "Toward An Understanding Of Definitions And Measures Of School Engagement And Related Terms". *University of California Santa Barbara The California School Psychologist*, 8(1): 7-27.
- Jones, K. (2000). *Zamanı Kullanma*. (Çev. A. C. Akkoyunlu). Doğan Kitapçılık A.Ş., İstanbul.
- Joseph, J. (1985). "Juvenile delinquency among African Americans". *Journal of Black Studies*, 25(4): 475-491.
- Kaplan, M. (1975). *Leisure: Theory and Policy*. John Wiley, New York.
- Kara, S. (2000). *4 ve 5 Yıldızlı Otellerdeki Rekreyasyon, Animasyon Faaliyetleri (Muğla Örneği)*. M.Ü. Yayınlanmamış BESYO Bitirme Tezi, Muğla.
- Karaküçük, S. (1997). *Rekreyasyon Boş Zamanları Değerlendirme*. 2. Baskı, Seren Ofset, Ankara.
- Karaküçük, S. (1999). *Rekreyasyon ve Boş Zamanları Değerlendirme*. Bağırhan Yayınevi, 3.baskı, Ankara.
- Karaküçük, S. (2001). *Rekreyasyon Boş Zamanları Değerlendirme*. Dördüncü Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara.
- Karaküçük, S. (2005). *Rekreyasyon Boş Zamanları Değerlendirme*. 5. baskı, Gazi Kitapevi, Ankara.
- Karaküçük, S. ve Ekenci, G. (1995). *Okulların Boş Zamanları Değerlendirme Eğitimdeki Rolü*. M.E.B.128, Ankara.
- Karaküçük, S. ve Gürbüz, B. (2007). *Rekreyasyon ve Kent(li)leşme*. 1. Basım. Ankara: Gazi Kitabevi, Ankara.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Kathleen, A., C. ve İbrahim, H., M. (2002). "Applications In Recreation and Leisure". (3rd Edition). *Mc Graw HillCompanies*, New York.
- Kelly, John R. (1982). "Leisure". *Englewood Cliffs, NJ: Prentice - Hall Inc.*
- Kılbaş, Ş. (2001). *Rekreyasyon*. Anaca Yayınları, 1. Baskı, Ankara.

- Kılıç, M. (2011). *Serbest Zaman Etkinliklerinin (Rekreasyonun) Çocuk Suçluluğunun Önlenmesindeki İşlevinin İncelenmesi*.1. Türkiye Çocuk Hakları Kongresi, İstanbul Çocuk Vakfı Yayınları, 106-121.
- Ko, J. W., Price, J. L. ve Mueller, C. W. (1997). "Assessment of Meyer And Allen's Three-Component Model of Organizational Commitment In South Korea". *Journal of Applied Psychology*, 82 (6): 961-973.
- Köknel, Ö. (1987). *İnsanı Anlamak*. Altın Kitaplar Yayınevi, 3. Baskı, İstanbul.
- Kraus, G. R. (1998). *Recreation ve Leisure in Modern Society*, Jones and Bartlett Publishers,
- Kraus, R. (1977). *Recreation Today: Program Planning and Leadership*. Second Edition, Goodyear Publishing Company, California, USA.
- Küçüktopuzlu, F., Gözek, K. ve Uğurlu, A. (2003). "Boş Zaman Rekreasyon ilişkisi ve Üniversite Öğrencilerinin Boş Zaman Faaliyetlerini Değerlendirmeye Yönelik Bir Araştırma". *I. Gençlik, Boş Zaman ve Doğa Sporları Sempozyumu, Gazi Üniversitesi*. Türk Hava Kurumu Basımevi, Ankara.
- Kyle, G. T. ve Mowen, A. J. (2003). "An examination Of The Relationship Between Leisure Constraints, Involvement and Commitment". *Proceedings of the 2003 Northeastern Recreation Research Symposium*.
- Lafargue, P. (1995). *Tembellik Hakkı*. (Çev. V. Günyal), Telos Yayınları, İstanbul.
- Lafargue, P. (2013). *Tembellik Hakkı*. (Çev. H. İlhan), Bil Ofset, Ankara.
- Langan, M. A., Wheeler, P. C., Shaw, E. M., Haines, B. J., Cullen, R. W., Boyle, J. C., Penney, D., Oldekop, J. A., Ashcroft, C., Lockey, L. ve Preziosi, R. F. (2005). "Peer Assessment Of Oral Presentations: Effects Of Student Gender, University Affiliation And Participation In The Development Of Assessment Criteria". *Assessment and Evaluation in Higher Education*. 30(1): 21-34.
- Lather, A., Khatri, P. ve Jain, S. (2015). "Students' Commitment to Attend Classes in Management Higher Education: A Comparative Study of Working Executives and Non Working Students Pursuing Full Time Post Graduate Management Programme". *Global Journal of Educational Studies*, Macrothink Institute. 1(1).
- Lee, V. E. ve Smith, J. B. (1995). "Effects Of High School Restructuring And Size On Early Gains İn Achievement And Engagement". *Sociology of Education*, 68:241-270.
- Leberman, S. I. ve Peter M. (2002). "Planning for Recreation and Tourism at the Local Level: Applied Research in the Manawatu Region for New Zealand". *Tourism Geographics*, 4, (1): 3-21.

- Lewis, S. (2003). "The Integration of Paid Work and the Rest of Life. Is Post-Industrial Work the New Leisure?". *Leisure Studies*, 22: 343-355.
- Licata, J. W. ve Harper, G. W. (2001). Organizational Health and Robust School Vision. *Educational Administration Quarterly*, 37(1): 5-26.
- Linda, C. S. (2001). "Predictors Of Institutional Commitment At Two-Year And Four-Year Institutions A Thesis in Higher Education". *The Pennsylvania State University The Graduate School College of Education*.
- Linnenbrink, E. A. ve Pintrich, P. R. (2003). "The Role Of Self-Efficacy Beliefs Instudent Engagement And Learning Inthe classroom". *Reading & Writing Quarterly*, 19(2):119-137.
- Lomas, L. (2007). "Are Students Customers? Perceptions of Academic Staff". *Quality in Higher Education*, 13: 31-44.
- Maitland, I. (1998). *Personel Yönetimi*. 3.basım. Epsilon Yayınları. (Çev. D. Uğur). İstanbul.
- Mansuroğlu, S. (2002). "Akdeniz Üniversitesi Öğrencilerinin Serbest Zaman Özellikleri ve Dış Mekan Rekreasyon Eğilimlerinin Belirlenmesi". *Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, (15): 53-62.
- Marshall, G. (1999). *Sosyoloji Sözlüğü*. (Çev. O. Akınhay), D. Kömürcü. 1. Basım, Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara.
- Maslow, A. H. (1987). *Motivation and personality*. Harper, New York.
- Mathieu, J. E. ve Zajac, D.M. (1990). "A Review and Meta- Analysis of the Antecedents, Correlates, and Consequences of Organizational Commitment". *Psychological Bulletin*, 108(2): 171-194.
- McClean, D. D., Hurd, A. R. ve Rogers, N. B. (2005). "Recreation and Leisure in Modern Society". *Johns and Bartlett Publishers*, USA.
- McMahon, S. D., Parnes, A. L., Keys, C. B. ve Viola, J. J. (2008). "School belonging among low-income urban youth with disabilities: Testing a theoretical model". *Psychology in the Schools*, 45(5): 387-401.
- McNally, J. J. ve Irving, P. G. (2012). "The Relationship Between University Student Commitment Profiles and Behavior: Exploring the Nature of Context Effects". *Journal of Leadership ve Organizational Studies*, 17(2): 201-215.
- Mengi, S. (2011). *Orta Öğretim Öğrencilerinin 10. ve 11. Sınıf öğrencilerinin Sosyal Destek ve Özyeterlilik Düzeylerinin Okula Bağlılıkları ile İlişkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

- Meyer, H. D. ve Brightbill, C. K. (1969). *Community Recreation, A Guide to its Organization*, Virginia, USA.
- Meyer, J. P. ve Allen, N. J. (1991). "A Three Component Conceptualization of Organizational Commitment". *Human Resources Management Review*, 1:61-89.
- Meyer, J. P. ve Allen, N. J. (1997). "Commitment in The Workplace: Theory, Research, and Application". *Sage Publications*, USA.
- Meyer, J. P., Stanley, D. J., Herscovitch, L. ve Topolnytsky, L. (2002). "Affective, Continuance and Normative Commitment to the Organization: A Meta-Analysis of Antecedents, Correlates, and Consequences". *Journal of Vocational Behavior*, 61(1): 20-52.
- Meyer, J. ve Allen, N. (1984). "Testing the Side Bet Theory of Organizational Commitment: Some Methodological Considerations". *Journal of Applied Psychology*, 69:372-378.
- Mirzeoğlu, N. (2003). *Rekreasyon ile İlgili Temel Kavramlar*. Beden Eğitimi ve Spor Bilimlerine Giriş, Bağırhan Yayınevi, Ankara.
- Misra, R. ve McKean, M. (2000). "College Students' Academic Stress and Its Relation to Their Anxiety, Time Management, and Leisure Satisfaction". *American Journal of Health Studies*, 16: 41-51.
- Mobley, T. A. (2006). "Yerel Yönetimlerin Halkın Rekreasyon ve Park İhtiyaç ve Hizmetlerini Karşılamadaki Rolü". *Sağlıklı Kentler Birliği Sempozyumu*, Eskişehir.
- Mowday, R. T., Porter, L. ve Steers, R. M. (1982). "Employee-Organization Linkages: The Psychology of Commitment". *Absenteeism and Turnover*, Academic Press. New York.
- Mowday, R. Y., Steers, R., ve Porter, L. W. (1979). "The Measurement of Organizational Commitment". *Journal of Vocational Behavior*, 14: 224- 247.
- Mutter, P. (1992). "Tinto's Theory Of Departure And Community College Student Persistence". *Journal of College Student Development*. 33(4): 310-318.
- Neulinger, J. (1974). *The Psychology of Leisure*. Springfield . Charles C. Thomas Publisher.
- Newmann, F. (1992). "Higher-Order Thinking and Prospects for Classroom Thoughtfulness. Student Engagement and Achievement in American Scondary Schools". *Teachers College press*, New York.
- Newmann, F. M., Wehlage, G. G. ve Lamborn, S. D. (1992). "The significance and sources of student engagement. In F. M. Newmann (Ed.). Student engagement and achievement in American schools". *Teachers College Press*, New York.
- Nichols, S. L. (2008). "An exploration of students' belongingness beliefs in one middle school". *The Journal of Experimental Education*, 76(2): 145-169.

- Nijhof, W. J., Jong, M. J. ve Beukhof, G. (1998). "Employee Commitment in Changing Organizations: An Exploration". *Journal of European Industrial Training*, 22 (6): 243-248.
- Nunnally, J. C. (1967). *Psychometric Theory*. Mc-Graw Hill, New York.
- Nwadei, A. C. (2003). *The Relationship Between Perceived Values Congruence and Organizational Commitment in Multinational Organization*. Dissertation thesis, University of Phoenix, Arizona.
- O'Reilly, C. A. ve Chatman, J. (1986). "Organizational Commitment and Psychological Attachment: The Effects of Compliance, Identification, and Internalization on Prosocial Behavior". *Journal of Applied Psychology*, 71(3): 492-499.
- Obeng, K. ve Ugboro, I. (2003). "Organizational Commitment Among Public Transit Employees: An Assessment Study". *Journal of the Transportation Research Forum*, 57(2): 83-98.
- Osterman, F. K. (2000). "Students' Need for Belonging in the School Community". *Review of Educational Research*. 17(3): 323-367.
- Öksüz, E. (2012). *Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu İle Özel Yurtlarda İkamet Eden Öğrencilerin Boş Zaman Faaliyetlerinin Değerlendirilmesi (Balıkesir İli Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Öpözlü, A. K. (2006). *Çağımızda Değişen Sağlık Bilincinin Sportif Rekreasyona Katılım Düzeyine Etkisinin Araştırılması Kütahya Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Kütahya.
- Özbey, S. ve Çelebi, M. (2003). *Rekreasyon. Spor Bilimlerine Giriş*. Bağırgan Yayınevi, Ankara.
- Özdemir, S. (1997). *Eğitimde Örgütsel Yenileşme*. Pegem A., Ankara.
- Özdemir, S., Sezgin, F., Şirin, H., Karip, E. ve Erkan, S. (2010). "İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Okul İklimine İlişkin Algılarını Yordayan Değişkenlerin İncelenmesi". *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38: 213- 224.
- Özdemir, Y. ve Koruklu, N. (2013). "İlk Ergenlikte Anne Babaya Bağlanma, Okula Bağlanma ve Yaşam Doyumu". *İlköğretim Online*, 12(3): 836-848.
- Özgen, C. (2001). *Etkili zaman Yönetimi*. Bilkent Üniversitesi Yayınları, Ankara.
- Özgen, H. ve Doğan, S. (1997). "Zaman Yönetiminde Yeni Yönetim ve Organizasyon Yaklaşımları". *Standart Dergisi*, 36(425).

- Özkan, B. (2001). "Kentsel Rekreasyon Alan Planlaması". *E.Ü. Ziraat Fak. Ders Notları*. İzmir.
- Özmaden, M. (1997). *Yükseköğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumunda İkamet Eden Öğrencilerin Serbest Zaman Faaliyetlerini Değerlendirme Sorunları Üzerine Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Ankara.
- Özsoy, A. S. (2004). "Bir Yüksekokul Çalışanlarının Kuruma Bağlılık Durumlarının İncelenmesi". *İş, Güç, Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, 6 (2): 13-19.
- Özşaker, M. (2012). "Gençlerin Serbest Zaman Aktivitelerine Katılamama Nedenleri Üzerine Bir İnceleme". *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 14(1): 126-131.
- Öztürk, H. (2013). *Sanayi Çalışanlarının Rekreatif Aktivitelere Katılımlarının Örgütsel Bağlılık ve Tükenmişlik Düzeylerine Etkisi (Gaziantep Uygulaması)*. Yayımlanmış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Ankara.
- Parker, S. (1972). "The Future of Work and Leisure, London: Paladin Parker". *The Sociology of Leisure*, London.
- Pascarella, E. T. (1986). "Long-Term Persistence Of Two-Year College Students". *Paper Presented At The Annual Meeting Of The Association For The Study Of Higher Education*. San Antonio.
- Payne, A. A., Gottfredson, D. C. ve Gottfredson, G. D. (2003). "Schools As Communities: The Relationships Among Communal School Organization, Student Bonding, And School Disorder". *Criminology*, 41(3): 749-777.
- Pedhazur, E. J. (1997). "Multiple Regression in Behavioral Research: Explanation and Prediction". *3rd Edn Fort Worth, TX: Harcourt Brace*.
- Redd, Z., Brooks, A. ve Mc Garvey, M. (2001). "Background for community level work on educational adjustment in adolescence: Reviewing the literature on contributing factors. Child trends". *Eric Publishing*.
- Resmi Gazete. (1949). "İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi". *Ankara: Başbakanlık Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü*.
- Roberts, K. (2003). "Leisure in Contemporary Society, Wallingford". *Cabi Publishing*.
- Robinson, G. W. S. (1972). "The Recreation Geography of South Asia". *Geographical Review*, 62(4): 561-572.

- Rodoplu, D. (2001). *Stratejik Yönetim Düzeyinde Zaman Yönetimi ve Yetki Devri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli Üniversitesi SBE, Kocaeli.
- Rojek, C. (2005). "Leisure Theory - Principles and Practice". *Palgrave Macmillan*, New York.
- Sabbağ, Ç. ve Aksoy, E. (2011). "Üniversite Öğrencileri ve Çalışanların Boş Zaman Etkinlikleri: Adıyaman Örneği". *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 0(4):10-23.
- Sabuncuoğlu, Z. ve Tüz, M. (1996). *Örgüt Psikolojisi*. Ezgi Kitapevi, Bursa.
- Sabuncuoğlu, Z., Paşa, M. ve Kaymaz, K. (2010). *Zaman Yönetimi*. İkinci Baskı, Beta Basım Yayın Dağıtım A.Ş., İstanbul.
- Sandler, M. E. (2000). "Career Decision-Making Self-Efficacy, Perceived Stress, And An Integrated Model Of Student Persistence: A Structural Model Of Finances, Attitudes, Behavior And Career Development". *Research in Higher Education*, 41(5): 537-580.
- Sarı, M. (2013). "Lise Öğrencilerinde Okula Aidiyet Duygusu". *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1): 147-160.
- Savi, F. (2011). "Çocuk ve Ergenler İçin Okula Bağlanma Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması". *İlköğretim Online*, 10(1): 80-90.
- Schlechty, P. C. (2011). *Okulu Yeniden Kurmak*. (Çev. Y. Özden), Nobel Akademik, Ankara.
- Scoot, M. (1995). *Zaman Yönetimi*. Rota Yayın Yapım Tanıtım. İstanbul.
- Sevil, T. (2012). "Boş Zaman ve Rekreasyon: Kavram ve Özellikler". *Boş Zaman ve Rekreasyon Yönetimi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir*, s. 2-26.
- Sheard, M. (2009). "Hardiness Commitment, Gender, And Age Differentiate University Academic Performance". *British Journal of Educational Psychology*, 79:189-204.
- Sherry, A. ve Henson, R. K. (2005). "Conducting and interpreting canonical correlation analysis in personality research: A user-friendly primer". *Journal of Personality Assessment*, 84: 35-46.
- Shinn, G. (2004). *Motivasyonun Mucizesi*. 8. Baskı, (Çev. U. Kaplan), Sistem Yayıncılık, İstanbul.
- Silverman, R. A. ve Teevan, J. J. (1986). "Crime in Canadian society". *Butterwords*, Toronto.
- Sinclair, M. F., Hurley, C. M., Evelo, D. L., Christenson, S. L. ve Thurlow, M. L. (2001). "Making connections that keep students coming to school. In R. Algozzine, ve P. Kay (Eds.), Preventing problem behaviors: A handbook of successful prevention strategies" *Thousand Oaks, CA: Corwin Press*, (162-182).

- Sipahi, B., Yurtkoru, E. S. ve Çinko, M. (2006). *Sosyal Bilimlerde SPSS'le Veri Analizi*. Beta Yayıncılık, İstanbul.
- Sivan, A. ve Ruskin, H. (2000). "Leisure Education, Community Development and Populations with Special Needs". *CABI Publishing*, New York.
- Soyer, F. ve Can, Y. (2003). "Üniversite Öğrencilerinin Boş Zaman Alışkanlıkları ve Sportif Eğilimlerinin Mesleki Yönelişlerine Göre Karşılaştırılması". *I.Gençlik Boş Zaman ve Doğa Sporları Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, 21-22 Mayıs 2003, Ankara, s.102-120.
- Sönmezoğlu, U., Polat, E. ve Aycan, A. (2014). "Gençlik Merkezi Üyeleri ve Bazı Değişkenlere Göre Serbest Zaman Tatmin Düzeyleri". *International Journal of Science Culture and Sport*.s.219-229.
- Stevens, J. P. (2009). "Applied Multivariate Statistics for the Social Sciences". *4th Edn Routledge*, New York.
- Strauss, L. ve Volkwein, J. (2004). "Predictors of Student Commitment at Two-Year and Four-year Institutions". *Journal of Higher Education*,75 (2): 203-227.
- Süzer, M. (2000). "Üniversite Öğrencilerinin Boş Zamanlarını Değerlendirme Alışkanlıkları". *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(8): 123-133.
- Swanson, S. (1998). *Service Failure and Recovery*, University of Kentucky, Unpublished Doctoral Dissertation, KY, Louisville.
- Şen, S. (2013). "Serbest Zaman, Serbest Zaman Etkinlikleri ve Eğitimdeki Yeri". *Ekev Akademi Dergisi*, 17(54): 295-305.
- Şirin, S. R. ve Rogers, L. (2004). "Exploring School Engagement Of Middle-Class African American Adolescents". *Youth ve Society*, 35(1): 323-240.
- Tarter, C. J., Hoy, W. K. ve Kottkamp, R. B. (1990). "School Health and Organizational Commitment". *Journal of Research and Development in Education*, 23 (4): 236-242.
- TDK, (2012). "Türkçe Sözlük". *Türk Dil Kurumu Yayınları*, Ankara.
- Tekin, A. (2009). *Rekreasyon*. Ata Ofset Matbaacılık. Ankara, s.55-56.
- Tercan, E. (2013). "Rekreatif Aktivitelere Katılımla İlişkili Olarak, Yaşam Tatmini, Psikolojik İyi Olma Hali ve Serbest Zaman Tatmininin İncelenmesi". *Kasım, Kuşadası*, Aydın.
- Terekli, S., Erkan, M., Heper, E. ve Katırcı, H. (2000). "Serbest Zaman Endüstrisi İçerisinde Rekreasyon Spor". *1. Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Kongresi Bildirileri, Cilt II, Sporda Psiko-Sosyal Alanlar Spor Yönetim Bilimleri*, 26-27 Mayıs 2000, Ankara, s.146-152.

- Terzi, A. R. ve Kurt, T. (2005). “İlköğretim Okulu Müdürlerinin Yöneticilik Davranışlarının Öğretmenlerin Örgütsel Bağlılığına Etkisi”. *Milli Eğitim Dergisi*, 166: 98-113.
- Tezcan, M. (1993). *Boş Zamanlar Sosyolojisi*. Ankara, Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Tezcan, M. (1994). *Boş Zamanlar Sosyolojisi*. Atilla Kitabevi, Ankara.
- Torkildsen, G. (1992). “Leisure and Recreation Management”. *St. Edmundsbury Press Ltd.*, 3rd Edition, Great Britain.
- Torkildsen, G. (2005). “Leisure and Recreation Management”. *Glasgow: Routledge*. Great Britain.
- Tsui, K. T. ve Cheng, Y. C. (1999). “School Organizational Health and Teacher Commitment: A Contingency Study with Multi-Level Analysis”. *Educational Research and Evaluation*, 5(3): 249- 268.
- Tunçkol, M. H. (2001). *Selçuk Üniversitesindeki Akademik Personelin Rekreatyon Faaliyetlerinin Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Konya.
- Turgut, Ö. (2015). *Ergenlerin Psikolojik Sağlamlık Düzeylerinin, Önemli Yaşam Olayları, Algılanan Sosyal Destek ve Okul Bağlılığı Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Tutar, H. (2011). *Zaman Yönetimi*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, s.1-21.
- Türkel, A. (1999). *Globalleşen Dünyanın Süper Yöneticilerine*. Türkmen Kitabevi, İstanbul.
- Tütüncü, Ö., Aydın İ., Küçükusta D., Avcı N. ve Taş İ., (2011). “Üniversite Öğrencilerinin Rekreatyon Faaliyetlerine Katılımını Etkileyen Unsurların Analizi”. *Hacettepe Üniversitesi, Spor Bilimleri Dergisi*, 22 (2): 69–83.
- Ueno, K. (2009). “Same-Race Friendships And School Attachment: Demonstrating The Interaction Between Personal Network And School Composition”. *Sociological Forum*, 24(3): 515-537.
- Updykr, W. F. ve Johnson, P. B. (1985). “Principles of Modern Physical Education, HealtandRecreation, Essential Backgrounds”. (Çev. A. Ayşe), *Voight, D.Spor Sosyolojisi*.
- Uslu, F. (2012). *İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Okula Yönelik Aidiyeti: Öğretmen-Öğrenci İlişkisi, Akran İlişkisi ve Aile Katılımının Rolü*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Usta, Ö. (2009). *Turizm Genel ve Yapısal Yaklaşım*. (2. Baskı). Detay Yayıncılık, Ankara.
- Usta, Ö. (2001). *Genel Turizm*. Anadolu Matbaacılık, İzmir.

- Varmuza, K. ve Filzmoser, P. (2009). "Introduction to Multivariate Statistical Analysis in Chemometrics". *Boca Raton, FL CRC Press*, s. 321.
- Veal, A. J. (1992). "Definitions of Leisure and Recreation". *Australian Journal of Leisure and Recreation*, 2(4):44-48.
- Wasti, S. A. (2000). "Meyer ve Allen Üç Boyutlu Örgütsel Bağlılık Ölçeğinin Geçerlilik ve Güvenirlilik Analizi". 8. *Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi Bildirileri*, s. 401-410.
- Wasti, S. A. (2005). "Commitment Profiles: Combinations of Organizational Commitment Forms and Job Outcomes". *Journal of Vocational Behavior*, 67 (2): 290-308.
- Weiss, R. S. (1982). "Attachment in Adults Life. in Collins Murray-Parks And Joan stevenson". *The Place of Attachment in Human Behaviours*, Tavistock, New York.
- Wlodkowski, R. J., Mauldin, J. ve Campbell, S. (2002). "Early Exit: Understanding Adult Attrition In Accelerated And Traditional Postsecondary Programs". *Synopsis: Higher Education Research Highlights*, Lumina Foundation for Education, Indianapolis.
- Yaylı, A., Gül, T., Karaçar E., Kement, Ü., Paslı, M. M., Yayla. Ö., Erol, E. ve Göker, G. (2014). *Rekreasyona Giriş*. Detay Yayıncılık, Ankara.
- Yıldız, M. A. ve Kutlu, M. (2015). "Erişkinlerde Okula Bağlanmanın Yordayıcısı Olarak Sosyal Kaygı Ve Depresif Belirtilerin İncelenmesi". *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(31): 332-345.
- Yılmaz, Z. (2002). *Kütahya İli Orta Öğretim Kurumlarındaki Öğrencilerin Serbest Zaman Faaliyetlerinin Dağılımı ve Değerlendirilmesi*.Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Kütahya.
- Zengin, E., Sertbaş, K. ve Kolayış, H. (2001). "Kocaeli Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Boş Zaman Profilleri ve Raket Sporlarına Gösterdikleri İlgi Düzeylerinin Araştırılması". *Spor Yönetimi ve Bilgi Teknolojileri Dergisi*,1(1).
- Zorba, E. (2007). "Yaşam Kalitesi ve Fiziksel Aktivite" *10Th. International Sports SciencesCongress*, 23-25 Ekim, Bolu, s. 82-85.

İnternet Kaynakları

- Stebbins, R. A. (1999). "Serious Leisure, Leisure Education, and Wayward Youth, www.soci.ucalgary.ca.(erişim tarihi: 23.09.2016).
- Süzer, M. (2008). "Üniversite Öğrencilerinin Boş Zamanlarını Değerlendirme Alışkanlıkları". <http://egitimdergi.pamukkale.edu.tr>.(erişim tarihi: 12.10.2016).

- İlgar, M. Z. ve Parlak, K. (2014). Üniversite Sınavlarına Hazırlanan Öğrencilerin Okula Bağlılık Özbilinç ve Girişimcilik Özellikleri Arasındaki İlişki. <http://docplayer.biz.tr/9105808>(erişim tarihi: 19.06.2017).
- Lattin, J. M., Carroll, J. D. ve Green, P. E. (2003). Analyzing Multivariate Data. Thomson Brooks/Cole. <https://books.google.com.tr/books?id=VXxuQgAACAAJ>(erişim tarihi: 24.06.2017).
- World Leisure Organization (2001). "Working Document on Casual Leisure". www.worldleisure.org.(erişim tarihi: 01.09.2016).

EK 1-ANKET FORMU

Değerli katılımcı,

Bu anket, Üniversite öğrencilerinin serbest zaman faaliyet doyumunun okul bağlılığına etkisini araştırmak amacıyla hazırlanmış bir çalışmadır. Tamamen akademik bir çalışmaya hizmet edecektir. Dolayısıyla bizim için isminiz değil görüşleriniz önemlidir. Vereceğiniz katkıdan dolayı teşekkür ederiz.

Akdeniz Üniversitesi SBE Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Araştırması

Öğr. Gör. İbrahim Alper GEDİK

"Serbest zaman faaliyeti, bireyin hem kendisi ve hem de başkaları için bütün zorunluluklardan ya da bağlantılardan kurtulduğu ve kendi isteğiyle seçeceği bir etkinlikte uğraşacağı faaliyetlerdir."

A. AŞAĞIDAKİ SORULARI DURUMUNUZA UYGUN SEÇENEĞİ İŞARETLEYEREK CEVAPLAYINIZ

- **Cinsiyetiniz**
☐ Erkek ☐ Kadın
- **Yaşınız**
☐ 0-17 arası ☐ 18-20 arası ☐ 21-24 arası ☐ 25-29 arası ☐ 30 ve üzeri
- **Öğrenim Gördüğünüz Program**
☐ Turizm ☐ İşletme ☐ Muhasebe ☐ İnşaat ☐ Harita
☐ Biyomedikal ☐ Lojistik ☐ Maden ☐ Radyo TV ☐ Diğer.....
- **Öğrenim Türünüz**
☐ Normal öğretim ☐ İkinci öğretim
- **Üniversitedeki Öğrenim Hayatınızın Süresi**
☐ 1 yıldan az ☐ 1-4 yıl ☐ 5-7 yıl ☐ 8 yıl ve üzeri
- **Aylık Geliriniz**
☐ 200 TL'den az ☐ 201-500 TL ☐ 501-700 TL ☐ 701 TL ve üzeri
- **Genellikle hangi serbest zaman etkinliğini tercih ediyorsunuz?**

ÜNİVERSİTE BAĞLIĞI ÖLÇEĞİ		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	Bu üniversiteye karşı güçlü bir aitlik duygusu hissediyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
2	Bu üniversiteye kendimi "duygusal olarak bağlı" hissediyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
3	Bu üniversitede okumak kişisel olarak benim için büyük anlam taşımaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐
4	Bu üniversitede kendimi "ailenin bir üyesi" gibi hissediyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
5	Öğrenim hayatımın kalanını bu üniversitede geçeceğimi düşündüğümde kendimi çok mutlu hissediyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
6	Üniversitemin sorunlarını kendi kişisel sorunum olarak düşünür çözmeye çalışırım.	☐	☐	☐	☐	☐
7	Bu üniversite benim sadakatimi hak ediyor.	☐	☐	☐	☐	☐
8	Bu üniversiteye çok şey borçluyum.	☐	☐	☐	☐	☐
9	Üniversiteme karşı kendimi sorumlu hissedirim.	☐	☐	☐	☐	☐
10	Üniversitede çalışanlara karşı kendimi sorumlu hissettiğim için üniversitemi değiştirmeyi düşünmem.	☐	☐	☐	☐	☐
11	Şimdi üniversitemi değiştirirsem kendimi suçlu hissedirim.	☐	☐	☐	☐	☐
12	Şu an başka üniversitenin bir bölümüne gidebilecek olursam bile mevcut üniversitemi değiştirmek istemezdim.	☐	☐	☐	☐	☐
13	Bu üniversiteye vefa borcum olmasaydı başka üniversiteye geçiş yapardım.	☐	☐	☐	☐	☐
14	Bu üniversiteye devam etmemin en önemli nedenlerinden birisi de başka seçeneğimin olmamasıdır.	☐	☐	☐	☐	☐

Lütfen Arka Sayfaya Geçiniz

15	Bu üniversiteye devam etmem, kendi tercihim olduğu kadar, aynı zamanda bir zorunluluktur.	☐	☐	☐	☐	☐
16	Kendi üniversitemden daha iyi imkânlar sunan üniversite olduğuna inanmıyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
17	Mevcut üniversitemi değiştirirsem hayatım alt üst olur.	☐	☐	☐	☐	☐
18	İstesem bile, şu an bu üniversiteyi değiştirmek benim için çok zor olur.	☐	☐	☐	☐	☐
SERBEST ZAMAN DOYUM ÖLÇEĞİ		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	Serbest zaman aktivitelerim bana çok ilginç gelir.	☐	☐	☐	☐	☐
2	Serbest zaman aktivitelerim kendime güvenimi sağlar.	☐	☐	☐	☐	☐
3	Serbest zaman aktivitelerim bana başarı hissi verir.	☐	☐	☐	☐	☐
4	Serbest zaman aktivitelerimde birçok farklı beceri ve yeteneklerimi kullanırım.	☐	☐	☐	☐	☐
5	Serbest zaman aktivitelerim etrafımdakiler hakkındaki bilgimi artırır.	☐	☐	☐	☐	☐
6	Serbest zaman aktivitelerim yeni şeyler deneme fırsatı sunar.	☐	☐	☐	☐	☐
7	Serbest zaman aktivitelerim kendimi tanımama yardımcı olur.	☐	☐	☐	☐	☐
8	Serbest zaman aktivitelerim diğer insanlar hakkında bir şeyler öğrenmeye yardımcı olur.	☐	☐	☐	☐	☐
9	Serbest zaman aktivitelerim sayesinde diğer insanlarla sosyal etkileşimde bulunurum.	☐	☐	☐	☐	☐
10	Serbest zaman aktivitelerim diğer insanlarla yakın ilişkiler kurmaya yardım etmektedir.	☐	☐	☐	☐	☐
11	Serbest zaman aktivitelerim sırasında tanıştığım insanlar arkadaş canlısıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
12	Serbest zamanlarda, serbest zaman aktiviteleri yapmaktan çok zevk alan (hoşlanan) insanlarla ilişki kurarım.	☐	☐	☐	☐	☐
13	Serbest zaman aktivitelerim rahatlamama yardımcı olur.	☐	☐	☐	☐	☐
14	Serbest zaman aktivitelerim stresimi hafifletmeye yardımcı olur.	☐	☐	☐	☐	☐
15	Serbest zaman aktivitelerim duygusal olarak iyi olmama katkıda bulunur.	☐	☐	☐	☐	☐
16	Serbest zaman aktiviteleriyle kolayca meşgul olurum, çünkü onları yapmayı severim.	☐	☐	☐	☐	☐
17	Serbest zaman aktivitelerim fiziksel olarak zorlayıcıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
18	Fiziksel formumu geliştiren serbest zaman aktiviteleri yaparım.	☐	☐	☐	☐	☐
19	Beni fiziksel olarak yenileyen serbest zaman aktiviteleri yaparım.	☐	☐	☐	☐	☐
20	Serbest zaman aktivitelerim sağlıklı kalmama yardımcı olur.	☐	☐	☐	☐	☐
21	Serbest zaman aktivitelerimle meşgul olduğum yerler ya da alanlar ferah ve temizdir.	☐	☐	☐	☐	☐
22	Serbest zaman aktivitelerimle meşgul olduğum yerler ya da alanlar ilgi çekicidir.	☐	☐	☐	☐	☐
23	Serbest zaman aktivitelerimle meşgul olduğum yerler ya da alanlar güzeldir.	☐	☐	☐	☐	☐
24	Serbest zaman aktivitelerimle meşgul olduğum yerler ya da alanlar iyi dizayn edilmiştir.	☐	☐	☐	☐	☐

EK 2-ANKET İZİN FORMU

Kayıt Tarihi: 16.06.2016	Protokol No: 145
--------------------------	------------------

01/07/2016

T.C

BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ
İNSAN ARAŞTIRMALARI ETİK KURULU KARARI

ÇALIŞMANIN TÜRÜ:	Anket
BAŞLIK:	Üniversite Öğrencilerinin Serbest Zaman Faaliyet Doyumunun Okul Bağlılığına Etkisi: Zonguldak Meslek Yüksekokulu Örneği
SORUMLU ARAŞTIRMACI:	Öğr. Gör. İbrahim Alper GEDİK
KARAR:	UYGUN

ETİK KURUL ÜYELERİ

- 1- Prof. Dr. Hamza ÇEŞTEPE (Başkan)
- 2- Yrd. Doç. Dr. Hasan SANKIR (Başkan Yrd.)
- 3- Doç. Dr. Ali ARSLAN (Başkan Yrd.)
- 4- Doç. Dr. Rıza YILMAZ
- 5- Doç. Dr. İlhan KARATAŞ
- 6- Doç. Dr. Ertuğrul YILDIRIM
- 7- Yrd. Doç. Dr. Hasan ÖZER

İMZA

29.05.2014 tarih ve 2014/08-13 sayılı Senato Kararı ile kabul edilmiştir.

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve SOYADI	İbrahim Alper GEDİK
Doğum Yeri - Tarihi	Aksaray - 28.08.1982
EĞİTİM DURUMU	
Mezun Olduğu Lise	Muratpaşa Lisesi, Antalya, 1999.
Lisans Diploması	Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Zile Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu, Tokat, 2006.
Yabancı Dil	İngilizce
BİLİMSEL FAALİYETLER	
Uluslararası Bilimsel Toplantılarda Sunulan ve Bildiri Kitabında Basılan Bildiriler: 1. Uysal, H. T., Gedik, İ.A., (2016) “Ters Mobbing Eğiliminde Sinik Birey Faktörünün Etkisi”, 3rd International Congress of Tourism and Management Researches, 1020-1035, 19-21 Mayıs, Antalya. (Tam Metin) 2. Uysal, H.T., Özölçer, İ. H., Kesim E., Gedik, İ.A., (2016) “Mesleki Eğitimde Performans Ölçümü ve Performans Perspektifinden Yükseköğretimde Yönetmelik Öneriler”, International Symposium on Post-Secondary Vocational Education and Training, 12-15 Ekim, Çorum. (Tam Metin) 3. Akay, B., Gedik, İ.A., (2016) “Sağlık Turizmi İşletmelerinde Dış Kaynak Kullanımı” International Congress of Management Economy and Policy, 26-27 Kasım, İstanbul. (Tam Metin) Yazılan Uluslararası Kitaplar veya Kitaplarda Bölümler: 1. Uysal, H. T., Gedik, İ.A., (2017) “Effect of Cynical Individual Factor on the Tendency of Reverse Mobbing”, Yayın Yeri: IGI Global , Editör: Bryan Christiansen, Harish C. Chandan, Basım sayısı:1, Sayfa sayısı:400, ISBN:9781522522508. 2. Akay B, ve Gedik İ. A., (2017) “Outsourcing in Healthy Tourism Businesses”. LAMBERT Academic Publishing, Basım sayısı:1, Sayfa Sayısı 73, ISBN:978-620-2-02152-4, İngilizce (Bilimsel Kitap), (Yayın No: 3824026). Ulusal Hakemli Dergilerde Yayımlanan Makaleler: 1. Gedik, İ.A., Gedik, S., Demirel, S., (2017) “Otel İşletmelerinde Stres Yönetimi: Antalya’daki Beş Yıldızlı Otel İşletmelerinde Bir Uygulama”, Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (ERZSOSDE) ÖS-IV: 111-124. Ulusal Bilimsel Toplantılarda Sunulan ve Bildiri Kitaplarında Basılan Bildiriler: 1. Arslan, F., Barutcu, H., Gedik, İ.A., (2014), “Endüstriyel Turizm Yönüyle Zonguldak İlının Değerlendirilmesi”, I. Ulusal Meslek Yüksekokulları Sosyal ve Teknik Bilimler Kongresi, 22-23 Mayıs, 209-220, Zonguldak. (Tam Metin) 2. Gedik, İ.A., Gedik, S., Demirel, S., (2016) “Otel İşletmelerinde Stres Yönetimi: Antalya’daki Beş Yıldızlı Otel İşletmelerinde Bir Uygulama”, Ulusal Alternatif Turizm Kongresi 07-09 Nisan, 479-488, Erzincan. (Tam Metin)	
İŞ DENEYİMİ	
Çalıştığı Kurumlar	Vatan Bilgisayar, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi.
E-Posta	alpergedik@yahoo.com